RETTENS DOM (Anden Afdeling)

17. maj 2011 *

I sag T-299/08,

Elf Aquitaine SA, Courbevoie (Frankrig), ved advokaterne É. Morgan de Rivery og S. Thibault-Liger,

sagsøger,

mod

Europa-Kommissionen ved X. Lewis, É. Gippini Fournier og R. Sauer, som befuldmægtigede,

sagsøgt,

angående principalt en påstand om annullation af Kommissionens beslutning K(2008) 2626 endelig af 11. juni 2008 om en procedure i henhold til artikel 81 [EF] og artikel 53 i aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS) (sag COMP/F/38.695 — Natriumchlorat), for så vidt den angår sagsøgeren, og subsidiært en påstand om annullation eller nedsættelse af de bøder, som sagsøgeren er blevet pålagt i nævnte beslutning,

har

* Processprog: fransk.

RETTEN (Anden Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, I. Pelikánová, og dommerne K. Jürimäe (referererende dommer) og S. Soldevila Fragoso,

justitssekretær: fuldmægtig C. Kristensen,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 2. juni 2010,

afsagt følgende

Dom

Sagens baggrund

1 Ved beslutning K(2008) 2626 endelig af 11. juni 2008 om en procedure i henhold til artikel 81 [EF] og EØS-aftalens artikel 53 (sag COMP/F/38.695 — Natriumchlorat) (herefter »den anfægtede beslutning«) pålagde Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber blandt andre virksomheder sagsøgeren Elf Aquitaine SA, som indtil 2006 var moderselskab til Arkema France (tidligere Atochem SA, derefter Elf Atochem SA, derefter Atofina SA og Arkema SA), sanktioner på grund af deres deltagelse i en række aftaler og former for samordnet praksis vedrørende markedet for natriumchlorat

i EØS i perioden fra den 11. maj 1995 til den 9. februar 2000 hvad angår sagsøgeren og Arkema France (12.-15. betragtning til og artikel 1 i den anfægtede beslutning).

2 Natriumchlorat er et kraftigt oxideringsmiddel, som fremstilles ved elektrolyse af en vandig natriumkloridopløsning i en celle uden membran. Natriumchlorat kan fremstilles i krystalliseret form eller i en opløsning. Det anvendes overvejende i forbindelse med fremstilling af chlordioxid, som derefter anvendes i papirmasse- og papirindustrien til blegning af kemisk masse. Andre anvendelsesområder er rensning af drikkevand, blegning af tekstiler, ukrudtsbekæmpelsesmidler og uranraffinering, men i langt mindre grad (anden betragtning til den anfægtede beslutning).

3 De vigtigste konkurrenter på markedet for natriumchlorat i EØS var i 1999 følgende virksomheder: EKA Chemicals AB (herefter »EKA«), hvis kapital for 100 %'s vedkommende ejedes af koncernen Akzo Nobel, og som kontrollerede 49 % af nævnte marked, Finnish Chemicals Oy, hvis kapital indirekte og for 100 %'s vedkommende ejedes af Erikem Luxembourg SA (herefter »ELSA«), og som kontrollerede 30 % af nævnte marked. Dernæst Arkema France, hvori sagsøgeren fra 1992 til 2000 ejede 97,55 % af kapitalen, og som kontrollerede 9 % af dette marked. Endelig Aragonesas Industrias y Energia SAU (herefter »Aragonesas«), hvori Uralita SA direkte eller indirekte ejede hele kapitalen fra 1992 til 2000, og som i lighed med Solvay SA/NV kontrollerede 5 % af dette marked, mens andre producenter tilsammen kontrollerede 2 % af nævnte marked (13., 14., 25.-30., 42. og 46. betragtning til den anfægtede beslutning).

4 EKA anmodede den 28. marts 2003 Kommissionen om bødefritagelse i henhold til Kommissionens meddelelse af 19. februar 2002 om bødefritagelse eller bødenedsættelse i kartelsager (EFT C 45, s. 3, herefter »samarbejdsmeddelelsen fra 2002«) vedrørende tilstedeværelsen af et kartel på natriumchloratmarkedet (herefter »kartellet«).

EKA underbyggede nævnte anmodning med dokumentbeviser og en mundtlig erklæring (54. og 55. betragtning til den anfægtede beslutning).

5 Den 30. september 2003 vedtog Kommissionen en beslutning om indrømmelse af en betinget bødefritagelse til EKA i overensstemmelse med punkt 15 i samarbejdsmeddelelsen fra 2002 (55. betragtning til den anfægtede beslutning).

6 Den 10. september 2004 tilsendte Kommissionen anmodninger om oplysninger til Finnish Chemicals, Arkema France og Aragonesas i henhold til artikel 18, stk. 2, i Rådets forordning (EF) nr. 1/2003 af 16. december 2002 om gennemførelse af konkurrencereglerne i […] artikel 81 [EF] og 82 [EF] (EFT 2003 L 1, s. 1) (56. betragtning til den anfægtede beslutning).

7 Den 18. oktober 2004 indgav Arkema France i sin besvarelse af anmodningen om oplysninger fra Kommissionen nævnt i præmis 6 ovenfor en anmodning i henhold til samarbejdsmeddelelsen fra 2002 (57. betragtning til den anfægtede beslutning).

8 Den 29. oktober 2004 indgav Finnish Chemicals til Kommissionen en anmodning om bødenedsættelse i henhold til samarbejdsmeddelelsen fra 2002 og gav mundtligt Kommissionen oplysninger vedrørende kartellet. Ved skrivelse af 2. november 2004 bekræftede Finnish Chemicals nævnte anmodning om bødenedsættelse og fremlagde samtidigt dokumentbeviser vedrørende virksomhedens deltagelse i den omhandlede overtrædelse (58. betragtning til den anfægtede beslutning).

9 Fra den 4. november 2004 fremsendte Kommissionen anmodninger om oplysninger i overensstemmelse med artikel 18, stk. 2, i forordning nr. 1/2003 bl.a. til Arkema France, til Aragonesas, til EKA og til Finnish Chemicals. Den afholdt også et møde med de to sidstnævnte. Hvad angår sagsøgeren tilsendte Kommissionen virksomheden en anmodning om oplysninger for første gang den 11. april 2008 (59.-65. betragtning til den anfægtede beslutning).

10 Ved skrivelse af 11. juli 2007 oplyste Kommissionen Arkema France om, at den ville afvise virksomhedens anmodning i medfør af samarbejdsmeddelelsen fra 2002 (563. betragtning til den anfægtede beslutning).

11 I et brev af samme dato oplyste Kommissionen ligeledes Finnish Chemicals om, at Kommissionen havde til hensigt i overensstemmelse med samarbejdsmeddelelsen fra 2002 at indrømme virksomheden en bødenedsættelse på 30 %-50 % (583. betragtning til den anfægtede beslutning).

12 Den 27. juli 2007 vedtog Kommissionen en klagepunktsmeddelelse, hvis adressater foruden sagsøgeren var EKA, Akzo Nobel NV, Finnish Chemicals, ELSA, Arkema France, Aragonesas og Uralita. De besvarede den inden for den fastsatte frist (66. og 67. betragtning til den anfægtede beslutning).

13 Den 20. november 2007 udøvede Arkema France og sagsøgeren deres ret til en mundtlig høring ved en høring for høringskonsulenten (68. betragtning til den anfægtede beslutning).

14 Den 11. juni vedtog Kommissionen den anfægtede beslutning, som blev meddelt sagsøgeren den 16. juni 2008.

15 Kommissionen har i den anfægtede beslutning i det væsentlige anført, at Arkema France, EKA, Finnish Chemicals og Aragonesas har fulgt en strategi for stabilisering af markedet for natriumchlorat med det endelige mål at fordele salgsmængderne for dette produkt imellem sig samt at koordinere prispolitikken over for kunderne og derved maksimere fortjenesten. Kartellets funktionsmåde var baseret på jævnlige kontakter mellem konkurrenterne i form af bilaterale eller multilaterale møder og telefonsamtaler uden dog at følge en på forhånd fastlagt plan. Ifølge Kommissionen

fandt disse former for samordnet praksis sted fra den 21. september 1994 hvad angår EKA og Finnish Chemicals, fra den 17. maj 1995 hvad angår Arkema France, fra den 16. december 1996 hvad angår Aragonesas og fra den 13. februar 1997 hvad angår ELSA. De omtalte former for praksis varede ved indtil den 9. februar 2000 i det mindste hvad angår Arkema France, EKA, Finnish Chemicals og Aragonesas (69.-71. betragtning til den anfægtede beslutning).

16 Hvad navnlig angår Arkema Frances ulovlige adfærd har Kommissionen anført, at de faktiske omstændigheder, der er redegjort for i den anfægtede beslutning, viser, at denne virksomhed direkte deltog i de omhandlede former for konkurrencebegrænsende praksis. Kommissionen har endvidere anført, at sagsøgeren i løbet af hele overtrædelsens varighed ejede mere end 97 % af kapitalen i Arkema France. Kommissionen fandt derfor, at det rimeligvis kunne antages, at Arkema France skulle indrette sig efter politikken defineret af virksomhedens moderselskab, og at den således ikke kunne handle selvstændigt. Kommissionen konkluderede derfor, at der kunne opstilles en formodning om, at sagsøgeren har udøvet en afgørende indflydelse på Arkema France, hvilket understøttes af yderligere indicier, som den opregner (384. og 386. betragtning til den anfægtede beslutning).

17 Hvad angår beregningen af den bøde, som bl.a. Arkema France og sagsøgeren er blevet pålagt, støttede Kommissionen sig til retningslinjerne for beregning af bøder efter artikel 23, stk. 2, litra a) i forordning nr. 1/2003 (EUT 2006 C 210, s. 2, herefter »retningslinjerne«) (498. betragtning til den anfægtede beslutning).

18 Kommissionen har for det første angivet, at for at fastsætte grundbeløbet for den bøde, der skal pålægges Arkema France, skal der tages hensyn til et beløb svarende til 19 % af værdien af afsætningen af de produkter, der påvirkes af kartellet. I det omfang Arkema France for det første har deltaget i overtrædelsen i mindst fire år og otte måneder, finder Kommissionen, at dette beløb skal multipliceres med fem for at tage hensyn til overtrædelsens varighed. Med henblik på at afholde de omhandlede

virksomheder, og herunder navnlig Arkema France, fra at deltage i horisontale prisaftaler finder Kommissionen det for det andet nødvendigt at pålægge et yderligere bødebeløb svarende til 19 % af den omtalte afsætning. Den har på baggrund heraf konkluderet, at Arkema France og sagsøgeren in solidum skal pålægges en bøde på 22 700 000 EUR (510., 521.-523. betragtning til den anfægtede beslutning).

19 Hvad endvidere angår tilpasningerne af bødens grundbeløb har Kommissionen som en skærpende omstændighed henvist til, at den allerede på tidspunktet for vedtagelsen af den anfægtede beslutning har pålagt Arkema France en sanktion i tre beslutninger, hvori sidstnævnte er blevet holdt ansvarlig for aktiviteter i form af samordnet praksis. Kommissionen finder i det væsentlige, at det forhold, at Arkema France tidligere har begået lignende overtrædelser, begrunder, at grundbeløbet for den bøde, som virksomheden pålægges, forhøjes med 90 %. Kommissionen har desuden ikke henvist til nogen formildende omstændigheder til fordel for Arkema France eller sagsøgeren, som kan begrunde en nedsættelse af bøden. Kommissionen er navnlig af den opfattelse, at henset til alle de omhandlede faktiske omstændigheder kan »ingen ekstraordinær omstændighed« begrunde, at Arkema France indrømmes en bødenedsættelse uden for anvendelsesområdet for samarbejdsmeddelelsen fra 2002 (525., 526., 538. og 544. betragtning til den anfægtede beslutning).

20 Dernæst anfører Kommissionen i det væsentlige, at for at sikre sig, at bøderne har en tilstrækkelig afskrækkende virkning, og henset til, at sagsøgeren har en særlig stor omsætning ud over afsætningen af de varer, som overtrædelsen vedrører, og endelig, at denne i absolutte termer langt overstiger omsætningen for de andre omhandlede virksomheder, bør sagsøgeren pålægges en forhøjelse af bødens grundbeløb med 70 % (545., 548. og 559. betragtning til den anfægtede beslutning).

21 Kommissionen konstaterer endvidere, at bøderne, som pålægges Arkema France og navnlig sagsøgeren, udgør under 10 % af deres respektive samlede omsætning i 2007, og at de bøder, som de kan pålægges inden anvendelsen af samarbejdsmeddelelsen

fra 2002, for Arkema Frances vedkommende udgør 43 130 000 EUR og for sagsøgerens vedkommende udgør 38 590 000 EUR (551. og 552. betragtning til den anfægtede beslutning).

22 Endelig finder Kommissionen, at Arkema France ikke bør få nedsat bøden i henhold til samarbejdsmeddelelsen fra 2002, eftersom de oplysninger, som virksomheden har givet Kommissionen, ikke har en betydelig merværdi som omhandlet i nævnte meddelelses punkt 21. Kommissionen finder derimod, at Finnish Chemicals har givet Kommissionen beviser af betydelig merværdi som omhandlet i samme meddelelses punkt 21. Den har derfor indrømmet denne virksomhed en nedsættelse af den bøde, som virksomheden ellers ville være blevet pålagt, med 50 % (580., 588. og 591. betragtning til den anfægtede beslutning).

23 Artikel 1 og 2 i konklusionen til den anfægtede beslutning har følgende ordlyd:

»*Artikel 1*

Følgende virksomheder har overtrådt artikel 81 EF og EØS-aftalens artikel 53 ved i de anførte tidsrum at have deltaget i et sæt aftaler og samordnet adfærd med henblik på at fordele salgsmængder, fastsætte priser, udveksle følsomme kommercielle oplysninger om priser og salgsmængder og kontrollere gennemførelsen af de konkurrencebegrænsende aftaler for natriumchlorat på EØS-markedet:

a) [EKA] fra den 21. september 1994 til den 9. februar 2000

b) Akzo Nobel […] fra den 21. september 1994 til den 9. februar 2000

c) Finnish Chemicals […] fra den 21. september 1994 til den 9. februar 2000

d) [ELSA] fra den 13. februar 1997 til den 9. februar 2000

e) [Arkema France] fra den 17. maj 1995 til den 9. februar 2000

f) [Sagsøgeren] fra den 17. maj 1995 til den 9. februar 2000

g) Aragonesas […] fra den 16. december 1996 til den 9. februar 2000

h) Uralita […] fra den 16. december 1996 til den 9. februar 2000

Artikel 2

For de i artikel 1 omhandlede overtrædelser pålægges følgende bøder:

a) EKA […] og Akzo Nobel […] in solidum: 0 EUR

b) Finnish Chemicals […]: 10 150 000 EUR heraf in solidum med [ELSA] (under likvidation): 50 900 EUR

c) Arkema France […] og [sagsøgeren] in solidum: 22 700 000 EUR

d) [Arkema France]: 20 430 000 EUR

e) [Sagsøgeren] […]: 15 890 000 EUR

f) Aragonesas […] og Uralita […]in solidum: 9 900 000 EUR

[…]«

24 I artikel 3 i konklusionen til den anfægtede beslutning påbyder Kommissionen de virksomheder, der er omhandlet i nævnte beslutnings artikel 1, dels omgående at bringe overtrædelsen til ophør, i det omfang dette endnu ikke er sket, dels at afstå fra at gentage enhver handling eller adfærd beskrevet i nævnte beslutnings artikel 1 samt enhver handling eller adfærd med samme eller tilsvarende formål eller virkning.

25 Artikel 4 i konklusionen til den anfægtede beslutning opregner adressaterne for den anfægtede beslutning, som er de virksomheder, der er omhandlet i nævnte beslutnings artikel 1.

Retsforhandlinger og parternes påstande

26 Sagsøgeren har anlagt nærværende sag ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 1. august 2008.

27 På grundlag af den refererende dommers rapport besluttede Retten (Anden Afdeling) at indlede den mundtlige forhandling. Retten stillede sagsøgeren og Kommissionen visse spørgsmål. Den anmodede ligeledes sidstnævnte om at fremlægge visse dokumenter. Under forbehold af udskriften af EKA's mundtlige anmodning om bødefritagelse, som Kommissionen nægtede at fremlægge, besvarede parterne spørgsmålene inden for den fastsatte frist.

28 Parterne har afgivet mundtlige indlæg og besvaret mundtlige spørgsmål fra Retten under retsmødet den 2. juni 2010.

29 Ved kendelse af 11. juni 2010, Elf Aquitaine mod Kommissionen (sag T-299/08, ikke trykt i Samling af Afgørelser), pålagde Retten Kommissionen at fremlægge udskriften af EKA's mundtlige anmodning om bødefritagelse og gav tilladelse til, at sagsøgerens advokater konsulterede dette dokument på Rettens Justitskontor. Kommissionen fremlagde dette dokument inden for den fastsatte frist, som advokaterne konsulterede på Rettens Justitskontor. Som svar på et skriftligt spørgsmål fra Retten oplyste sagsøgeren, at hvis virksomheden ikke var i stand til at bekræfte, at dette dokument var det samme dokument som det, virksomheden havde fået adgang til under den administrative procedure for Kommissionen, havde virksomheden ingen grund til at betvivle, at der var tale om det samme dokument.

30 Den mundtlige forhandling blev afsluttet den 16. juli 2010.

31 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

— Principalt annulleres i henhold til artikel 230 EF den anfægtede beslutning, for så vidt den angår sagsøgeren.

— Subsidiært annulleres eller nedsættes i henhold til artikel 229 EF de bøder, som blev pålagt sagsøgeren ved den anfægtede beslutnings artikel 2, litra c) og e).

— Kommissionen tilpligtes under alle omstændigheder at betale sagens omkostninger.

32 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Frifindelse.

— Sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Retlige bemærkninger

1. *Om de principale påstande vedrørende annullation af den anfægtede beslutning*

33 Sagsøgeren har til støtte for påstanden om annullation af den anfægtede beslutning for så vidt som den vedrører sagsøgeren fremsat ti anbringender. Det første anbringende vedrører en tilsidesættelse af reglerne om ansvar for en overtrædelse inden for koncerner. Det andet anbringende vedrører en tilsidesættelse af seks grundlæggende principper som følge af, at sagsøgeren er blevet pålagt ansvaret for den omhandlede overtrædelse. Det tredje anbringende vedrører en urigtig gengivelse af de indicier, som sagsøgeren har fremlagt. Det fjerde anbringende vedrører en modstridende begrundelse i den anfægtede beslutning. Det femte anbringende vedrører en tilsidesættelse af princippet om god forvaltningsskik. Det sjette anbringende vedrører en

tilsidesættelse af retssikkerhedsprincippet. Det syvende anbringende vedrører magtfordrejning. Det ottende anbringende vedrører det forhold, at den bøde, som blev pålagt sagsøgeren alene, er ubegrundet. Det niende anbringende vedrører en tilsidesættelse af de principper og bestemmelser, som regulerer beregningen af den bøde, som Arkema France og sagsøgeren er blevet pålagt in solidum. Det tiende anbringende vedrører en tilsidesættelse af bestemmelserne i samarbejdsmeddelelsen fra 2002.

Om det første anbringende vedrørende tilsidesættelse af reglerne om ansvar for en overtrædelse inden for koncerner

34 Sagsøgerens første anbringende, hvorefter Kommissionen i den anfægtede beslutning har tilsidesat reglerne om ansvar for en overtrædelse inden for koncerner, falder i fem led.

Om første led vedrørende en retlig fejl i forbindelse med den omstændighed, at sagsøgeren er blevet pålagt ansvaret for den omhandlede overtrædelse

— Parternes argumenter

35 Sagsøgeren har nærmere bestemt anført, at Kommissionen har begået en retlig fejl, idet den i 369. betragtning til den anfægtede beslutning fandt, at den ikke havde pligt til ved konkrete beviser at underbygge formodningen, hvorefter et moderselskab, som ejer størstedelen af kapitalen i sit datterselskab, reelt udøver en afgørende indflydelse på sidstnævnte (herefter »formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse«).

36 Det fremgår for det første såvel af en omfangsrig retspraksis som af Kommissionens tidligere beslutningspraksis, at det tilkommer Kommissionen at underbygge formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse ved konkrete indicier, som viser nævnte indflydelse. Disse indicier skal vise, enten at moderselskabet var involveret i overtrædelsen, eller at det havde kendskab hertil, eller at koncernens interne organisation satte moderselskabet i stand til konkret at gribe ind i datterselskabets handelspolitik. Sagsøgeren har navnlig gjort gældende, at Kommissionen i mere end 40 år før vedtagelsen af beslutning K(2004) 4876 endelig af 19. januar 2005 om en procedure i henhold til artikel 81 [EF] og EØS-aftalens artikel 53 (sag COMP/E-1/37.773 — MCAA) (EUT 2006 L 353, s. 12, herefter »MCAA-beslutningen«) har anvendt konkrete indicier, som underbygger formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse. Sagsøgeren har også præciseret, at Kommissionen i 574. betragtning til beslutning af 1. oktober 2008 vedrørende en procedure i henhold til artikel 81 [EF] og EØS-aftalens artikel 53 (sag COMP/C.39181 — Lysvoks) (EUT C 295, s. 17, herefter »lysvoksbeslutningen«) har anerkendt, at den før 2005 ikke pålagde et moderselskab ansvaret for en overtrædelse uden konkrete indicier, som underbygger nævnte formodning.

37 Sagsøgeren har for det andet bemærket, at Kommissionen i beslutning af 10. december 2003 om en procedure i henhold til artikel 81 [EF] og EØS-aftalens artikel 53 (sag COMP/E-2/37.857 — Organiske peroxider) (EUT 2005 L 110, s. 44, herefter »beslutningen om organiske peroxider«) ikke har pålagt sagsøgeren ansvaret for den overtrædelse, for hvilken der er pålagt sanktioner i denne beslutning, idet den fandt, at Arkema France handlede fuldt ud selvstændigt på markedet.

38 Sagsøgeren har for det tredje i det væsentlige anført, at Kommissionens pligt til at angive yderligere indicier, som underbygger formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse inden for rammerne af anvendelsen af artikel 81 EF understøttes af retspraksis vedrørende den situation, at en stat pålægges ansvaret for en foranstaltning truffet af en offentlig virksomhed på statsstøtteområdet. Den har herved henvist til Domstolens dom af 16. maj 2002, Frankrig mod Kommissionen (sag C-482/99, Sml. I, s. 4397), og Rettens dom af 26. juni 2008, SIC mod Kommissionen (sag T-442/03, Sml. II, s. 1161). Ifølge sagsøgeren kan en privat aktionær i en koncern

i overensstemmelse med artikel 295 EF på grund af princippet om ligebehandling ikke behandles ringere end en offentlig aktionær.

39 Sagsøgeren har for det fjerde anført, at Kommissionens vurdering i 369. betragtning til den anfægtede beslutning, hvorefter det ikke tilkommer sidstnævnte at underbygge formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse ved yderligere indicier, som beviser et moderselskabs kontrol over dets datterselskab, er i strid med de løsninger, som anvendes i de fleste medlemsstater i Unionen, såsom Belgien, Danmark, Frankrig, Italien og Det Forenede Kongerige samt i De Forenede Stater, hvis indflydelse på den fællesskabsretlige konkurrenceret ikke kan benægtes. I alle disse stater har de nationale konkurrencemyndigheder for det første adgang til en række indicier, som skal bevise et datterselskabs selvstændige adfærd i forhold til dets moderselskab. For det andet, selv om det er korrekt, at Kommissionen ikke er bundet af de løsninger, som anvendes af de nationale konkurrencemyndigheder i medlemsstaterne, skal Kommissionen imidlertid tage hensyn hertil, henset til de mekanismer for tættere samarbejde, som regulerer forholdet mellem Kommissionen og de nævnte myndigheder inden for det europæiske konkurrencenetværk.

40 Kommissionen har rejst indsigelse imod sagsøgerens argumenter.

— Rettens bemærkninger

41 Det bemærkes for det første, at Kommissionen efter i 369.-372. betragtning til den anfægtede beslutning at have henvist til retspraksis om den situation, at et moderselskab

pålægges ansvaret for dets datterselskabs ulovlige adfærd, i 386. og 387. betragtning til nævnte beslutning konstaterer følgende:

»(386) Under hele overtrædelsens varighed ejede [sagsøgeren] mere end 97 % af aktierne i [Arkema France]. Henset til, at der under lignende omstændigheder er rimelig grund til at antage, at datterselskabet skal indrette sig efter politikken defineret af dets moderselskab (og således ikke kan handle selvstændigt), og at moderselskabet ikke møder nogen modstand på tidspunktet for fastlæggelsen af denne politik for dets datterselskab, kan man formode, [at sagsøgeren] har udøvet en afgørende indflydelse på [Arkema France]. Der findes i øvrigt andre elementer, som underbygger formodningen om, at den indflydelse, som [sagsøgeren] har udøvet, er afgørende. For det første var medlemmerne af bestyrelsen i [Arkema France] alle udpeget af [sagsøgeren]. Desuden var [P.] mellem 1994 og 1999 på en gang medlem af bestyrelsesudvalget i [Arkema France] og i [sagsøgeren] og medlem af bestyrelsen i [Arkema France]. Det samme gjaldt [I.], som var medlem af bestyrelsen i [Arkema France] mellem 1994 og 1998 og medlem af bestyrelsesudvalget i [sagsøgeren] mellem 1994 og 1997. Ligeledes havde [W.] plads i bestyrelsen i [Arkema France] mellem 1994 og 1999 og blev udpeget til bestyrelsesudvalget i [sagsøgeren] i 1999. Desuden var flere andre personer såsom [D.] (1994-2000) og [R.] (1994-1997) samtidigt mellem af bestyrelserne i [Arkema France] og i [sagsøgeren]. Henset til disse overlapninger med hensyn til ansatte mellem direktions- og kontrolorganerne i [Arkema France], hvis medlemmer (hvad angår direktionsorganerne) var blevet udpeget og — må det formodes — hvis udnævnelse kunne tilbagekaldes af [sagsøgeren], er det tydeligt, at sidstnævnte var informeret om alle beslutninger truffet af [Arkema France] og kunne påvirke disse til enhver tid. Desuden fandtes der ingen anden vigtig aktionær, som kunne udøve indflydelse på datterselskabets handelspolitik.

(387) Henset til formodningen, som følger af [sagsøgerens] deltagelse i [Arkema France] på tidspunktet for overtrædelsen (over 97 %) og deres organisatoriske forbindelser, finder Kommissionen, at [sagsøgeren] har udøvet en afgørende indflydelse på den adfærd, som dets datterselskab [Arkema France] har udvist«.

42 Desuden har Kommissionen i 396.-415. betragtning til den anfægtede beslutning forkastet de argumenter, som Arkema France og sagsøgeren har fremsat i deres bemærkninger som svar på klagepunktmeddelelsen, og som vedrørte en anfægtelse af den omstændighed, at sagsøgeren var blevet pålagt ansvaret for den omhandlede overtrædelse.

43 Det fremgår således af begrundelsen for den anfægtede beslutning, som er anført i præmis 41 og 42 ovenfor, at Kommissionen har pålagt sagsøgeren ansvaret for den omhandlede overtrædelse på grundlag af formodningen om, at et moderselskab, der ejer mere end 97 % af kapitalen i sit datterselskab, udøver en afgørende indflydelse på sidstnævnte. Kommissionen fandt ligeledes, at denne formodning blev understøttet af yderligere indicier, som den havde redegjort for i den anfægtede beslutning, og at argumenterne fremsat af Arkema France og sagsøgeren i deres bemærkninger som svar på klagepunktsmeddelelsen ikke kunne afkræfte nævnte formodning.

44 Det skal således undersøges, om Kommissionen, som sagsøgeren har anført, har begået en retlig fejl ved at konkludere, at det forhold, at sagsøgeren ejede mere end 97 % af kapitalen i Arkema France, i sig selv var tilstrækkeligt til, at sagsøgeren kunne pålægges ansvaret for den omhandlede overtrædelse.

45 Domstolen anførte i sin dom af 10. september 2009, Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen (sag C-97/08 P, Sml. I, s. 8237, præmis 54), at konkurrenceretten vedrørte virksomheders aktiviteter (dom af 7.1.2004, forenede sager C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P og C-219/00 P, Aalborg Portland m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 123, præmis 59), og at begrebet virksomhed omfattede enhver enhed, som udøver økonomisk virksomhed, uanset denne enheds retlige status og dens finansieringsmåde (Domstolens dom af 28.6.2005, forenede sager C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P — C-208/02 P og C-213/02 P, Dansk Rørindustri m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 5425, præmis 112, af 10.1.2006, sag C-222/04, Cassa di Risparmio di Firenze m.fl., Sml. I, s. 289, præmis 107, og af 11.7.2006, sag C-205/03 P, FENIN mod Kommissionen, Sml. I, s. 6295, præmis 25).

46 Domstolen har ligeledes præciseret, at begrebet virksomhed i denne kontekst skal forstås som en økonomisk enhed, også når denne økonomiske enhed juridisk set udgøres af flere fysiske eller juridiske personer (jf. dommen i sagen Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 45, præmis 55 og den deri nævnte retspraksis).

47 Når en sådan økonomisk enhed overtræder konkurrencereglerne, påhviler det den ifølge princippet om personligt ansvar at stå til regnskab for overtrædelsen (jf. dommen i sagen Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 45, præmis 56 og den deri nævnte retspraksis).

48 Overtrædelse af konkurrencereglerne skal utvetydigt henføres til en juridisk person, der vil kunne blive pålagt bøder, og klagepunktsmeddelelsen skal være rettet til denne. Det har også betydning, at klagepunktsmeddelelsen angiver, i hvilken egenskab en juridisk person foreholdes de påståede faktiske omstændigheder (jf. dommen i sagen Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 45, præmis 57 og den deri nævnte retspraksis).

49 Det følger af fast retspraksis, at et datterselskabs adfærd kan tilregnes moderselskabet, bl.a. når datterselskabet, selv om det er en selvstændig juridisk person, ikke frit bestemmer sin adfærd på markedet, men i det væsentlige følger instrukser fra moderselskabet, navnlig under hensyn til de økonomiske, organisatoriske og juridiske forbindelser mellem disse to virksomheder (jf. dommen i sagen Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 45, præmis 58 og den deri nævnte retspraksis).

50 Det forholder sig sådan, fordi moderselskabet og datterselskabet i en sådan situation er en del af samme økonomiske enhed og derfor udgør én virksomhed i overensstemmelse med den retspraksis, som er nævnt i præmis 45 og 46 ovenfor. Den omstændighed, at et moderselskab og dets datterselskab således udgør én virksomhed i artikel 81 EF's forstand, giver Kommissionen mulighed for at rette en beslutning, hvorved der pålægges en bøde, til moderselskabet, uden at der kræves en konstatering af, at

sidstnævnte var direkte impliceret i overtrædelsen (jf. dommen i sagen Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 45, præmis 59 og den deri nævnte retspraksis).

51 I det konkrete tilfælde, hvor moderselskabet ejer 100 % af det datterselskab, som har overtrådt konkurrencereglerne, kan det pågældende moderselskab dels udøve afgørende indflydelse på dette datterselskabs adfærd, dels foreligger der en afkræftelig formodning for, at det pågældende moderselskab faktisk udøver afgørende indflydelse på datterselskabets adfærd (jf. dommen i sagen Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 45, præmis 60 og den deri nævnte retspraksis).

52 Det er under disse omstændigheder tilstrækkeligt, at Kommissionen beviser, at hele selskabskapitalen i et datterselskab ejes af moderselskabet for at formode, at moderselskabet udøver en afgørende indflydelse på dette datterselskabs handelspolitik. Kommissionen vil derefter være i stand til at anse moderselskabet for solidarisk ansvarligt for betaling af den bøde, som er pålagt datterselskabet, medmindre dette moderselskab, som det påhviler at afkræfte den pågældende formodning, fører tilstrækkelige beviser med henblik på at bevise, at dets datterselskab optræder selvstændigt på markedet (jf. dommen i sagen Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 45, præmis 61 og den deri nævnte retspraksis).

53 Selv om det er korrekt, at Domstolen i sin dom af 16. november 2000, Stora Kopparbergs Bergslags mod Kommissionen (sag C-286/98 P, Sml. I, s. 9925, præmis 28 og 29 og den deri nævnte retspraksis), ud over ejerskab af 100 % af datterselskabets kapital har henvist til andre omstændigheder, såsom den omstændighed, at moderselskabet ikke har bestridt at have udøvet en indflydelse på datterselskabets handelspolitik, og den omstændighed, at de to selskaber har været repræsenteret af de samme personer under den administrative procedure, forholder det sig ikke desto mindre således, at Domstolen kun har henvist til sådanne omstændigheder for at redegøre for de forskellige forhold, som Retten havde støttet sine overvejelser på, og ikke for at betinge iværksættelsen af nævnte formodning af fremlæggelsen af yderligere indicier vedrørende moderselskabets faktiske udøvelse af indflydelse (jf. dommen i sagen Akzo

Nobel m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 45, præmis 62 og den deri nævnte retspraksis).

54 Det følger heraf, at hvor et moderselskab besidder 100 % af kapitalen i et datterselskab, foreligger der en afkræftelig formodning for, at dette moderselskab faktisk har udøvet afgørende indflydelse på den adfærd, dets datterselskab har udvist (jf. dommen i sagen Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 45, præmis 63 og den deri nævnte retspraksis).

55 Det fremgår desuden af Rettens praksis, at hvis et moderselskab ejer næsten hele kapitalen i sit datterselskab, er det rimeligt at fastslå, at nævnte datterselskab ikke uafhængigt fastsætter sin adfærd på markedet, og at det derfor sammen med sit moderselskab udgør én virksomhed i artikel 81 EF's forstand (jf. i denne retning Rettens dom af 30.9.2003, sag T-203/01, Michelin mod Kommissionen, Sml. II, s. 4071, præmis 290 og den deri nævnte retspraksis).

56 Det må i den foreliggende sag konstateres, at sagsøgeren ikke, som Kommissionen har anført i 386. betragtning til den anfægtede beslutning, har bestridt, at virksomheden ejede mere end 97 % af kapitalen i Arkema France på tidspunktet for de omhandlede faktiske omstændigheder og mere præcist, at virksomheden ejede 97,55 % af kapitalen, som konstateret i 13. betragtning til den anfægtede beslutning. Selv om sagsøgeren har anført, at den omstændighed, at der ikke var andre aktionærer i Arkema France end sagsøgeren selv, ikke kan underbygge formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse, har virksomheden imidlertid ikke fremsat noget argument, som kan drage Kommissionens vurdering i 396. betragtning til den anfægtede beslutning, hvorefter det forhold, at et moderselskab ejer næsten hele kapitalen i sit datterselskab, kan sidestilles med, at det ejer hele kapitalen, i tvivl, eftersom det i princippet forholder sig således, at »mindretalsaktionærerne i et sådant tilfælde ikke har særlige rettigheder ud over interessen i datterselskabets udbytter«.

57 Det er derfor med rette, at Kommissionen i overensstemmelse med den retspraksis, der er nævnt i præmis 45-55 ovenfor, i den anfægtede beslutning formodede, at sagsøgeren udøvede en afgørende indflydelse på Arkema France på grundlag af konstateringen af, at sagsøgeren ejede næsten hele kapitalen i Arkema France.

58 Ingen af sagsøgerens argumenter ændrer ved denne konklusion.

59 Hvad for det første angår argumenterne om, at det fremgår såvel af retspraksis som af Kommissionens beslutningspraksis før vedtagelsen af MCAA-beslutningen, at Kommissionen har pligt til at underbygge formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse med konkrete indicier, skal de forkastes som ugrundede. Som det fremgår af præmis 45-55 ovenfor, er det i overensstemmelse med fast retspraksis, at Domstolen i dommen i sagen Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen (nævnt ovenfor i præmis 45) anførte, at Kommissionen ikke havde pligt til at underbygge nævnte formodning med yderligere indicier. Desuden bemærkes, at selv om, som Kommissionen fastslog i sin lysvoksbeslutning, dens beslutningspraksis før vedtagelsen af MCAA-beslutningen bestod i at underbygge formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse med supplerende indicier, er en sådan konstatering uden relevans for konklusionen i præmis 57 ovenfor om, at Kommissionen i den anfægtede beslutning med rette kunne basere sig alene på det forhold, at sagsøgeren ejede næsten hele kapitalen i Arkema France for at formode, at sagsøgeren udøvede en afgørende indflydelse på sidstnævnte.

60 For det andet skal argumentet, hvorefter Kommissionen begik en retlig fejl ved at pålægge sagsøgeren ansvaret for den omhandlede ulovlige adfærd, selv om den i beslutningen om organiske peroxider ikke pålagde et sådant ansvar, forkastes som ugrundet. I det omfang, som det fremgår af præmis 45-55 ovenfor, det er på grundlag af en nøjagtig fortolkning af virksomhedsbegrebet som omhandlet i artikel 81, stk. 1, EF, at Kommissionen i den anfægtede beslutning har pålagt sagsøgeren ansvaret for den

omhandlede overtrædelse, kan den omstændighed alene, at Kommissionen ikke har pålagt et sådant ansvar i en tidligere beslutning, hvorved Arkema France pålægges en sanktion, for det første ikke drage lovligheden af den anfægtede beslutning i tvivl. Eftersom Kommissionen for det andet har mulighed for, men ikke pligt til at pålægge moderselskabet ansvaret for overtrædelsen (jf. i denne retning Domstolens dom af 24.9.2009, forenede sager C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P, Erste Group Bank m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 8681, præmis 82, og Rettens dom af 14.12.2006, forenede sager T-259/02 — T-264/02 og T-271/02, Raiffeisen Zentralbank Österreich m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 5169, præmis 331), medfører den omstændighed alene, at Kommissionen ikke har pålagt et sådant ansvar i beslutningen om organiske peroxider ikke, at Kommissionen også er forpligtet til at anlægge den samme bedømmelse i en senere beslutning (jf. i denne retning Rettens dom af 20.4.1999, forenede sager T-305/94 — T-307/94, T-313/94 — T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 og T-335/94, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen, »PVC II-dommen«, Sml. II, s. 931, præmis 990).

61 For det tredje bemærkes, at for så vidt som sagsøgeren i det væsentlige har anført, at dommen i sagen Frankrig mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 38 (præmis 50-52, 55 og 56), og dommen i sagen SIC mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 38 (præmis 94, 95, 98, 99, 101-105 og 107), synes at bekræfte, at Kommissionen har pligt til at anføre supplerende indicier, som underbygger formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse, som den baserer sig på inden for rammerne af anvendelsen af artikel 81 EF, skal dette argument forkastes som irrelevant. De omhandlede præmisser, som vedrører spørgsmålet, om en foranstaltning truffet af en offentlig myndighed kan tilregnes staten, og derfor om en foranstaltning kan kvalificeres som statsstøtte som omhandlet i artikel 87 EF, har for det første ingen forbindelse til betingelserne for at pålægge et moderselskab ansvaret for en overtrædelse af artikel 81 EF, og er for det andet ikke til hinder for, at der foreligger en formodning om udøvelse af en afgørende indflydelse med hensyn til overtrædelse af artikel 81 EF, som Unionens retsinstanser udtrykkeligt har anerkendt lovligheden af, som det fremgår af den retspraksis, der er nævnt i præmis 44-55 ovenfor.

62 For det fjerde skal argumentet, hvorefter i det væsentlige retspraksis i flere medlemsstater i Den Europæiske Union og i De Forenede Stater kræver, at moderselskabets udøvelse af en afgørende indflydelse på sit datterselskab underbygges af konkrete

indicier, forkastes som irrelevant. Det bemærkes således, at ud over den omstændighed, at retspraksis i nævnte stater ikke binder Kommissionen og ikke udgør de relevante retlige rammer, i lyset af hvilke lovligheden af den anfægtede beslutning skal undersøges, indebærer en manglende anerkendelse af formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse i nævnte staters retspraksis, hvis den måtte vise sig at eksistere, under alle omstændigheder ikke, at den er ulovlig i henhold til fællesskabsretten.

63 I lyset af de foregående betragtninger skal første led forkastes delvist som ugrundet, delvist som irrelevant.

Om andet led vedrørende tilsidesættelse af principperne om selskabers juridiske og økonomiske selvstændighed

— Parternes argumenter

64 Sagsøgeren har anført, at når formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse ikke, som det har været tilfældet i Kommissionens beslutningspraksis før vedtagelsen af MCAA-beslutningen, underbygges af yderligere indicier, der bekræfter moderselskabets indgreb i sit datterselskabs virksomhed på det marked, som er berørt af overtrædelsen, er en sådan formodning uforenelig med princippet om juridiske personers selvstændighed, eftersom den indebærer et automatisk ansvar for moderselskabet for overtrædelser begået af dets datterselskab.

65 Sagsøgeren har for det første anført, at det kun er i tilfælde af en behørigt begrundet undtagelse til princippet om en juridisk persons økonomiske selvstændighed, at et moderskab kan anerkendes som værende en del af virksomhedens udstrækning som

omhandlet i artikel 81 EF. I et sådant exceptionelt tilfælde kan et moderselskab pålægges ansvaret for en overtrædelse begået af dets datterselskab og in solidum idømmes at betale den bøde, som er blevet pålagt nævnte datterselskab, men det kan ikke individuelt idømmes en bøde.

66 Sagsøgeren har bemærket, at princippet om juridiske personers juridiske selvstændighed er knæsat i selskabsretten i medlemsstaterne i Unionen, og at det også gælder for datterselskaber, hvori hele kapitalen ejes af deres moderselskab. Dette princip følger af den juridiske persons egenskaber og indebærer navnlig en fuld retsevne og en egenformue for hvert selskab, som er fuldt ud ansvarlig for sine egne handlinger, herunder konsekvenserne af dets økonomiske virksomhed på markedet. Sagsøgeren har herved præciseret, at princippet om et datterselskabs økonomiske selvstændighed, som følger af sidstnævntes juridiske selvstændighed, er blevet anerkendt i retspraksis. Dette princip udgør også en grundlæggende forudsætning for, at moderne økonomier kan fungere korrekt. Sagsøgeren og Arkema France er følgelig som to adskilte juridiske personer begge juridisk og økonomisk selvstændige.

67 Sagsøgeren har for det andet anført, at princippet om datterselskabets økonomiske selvstændighed konkret udmønter sig i datterselskabets anvendelse af alle de juridiske egenskaber, som er forbundet med dets egenskab af juridisk person. For det første viser en analyse af retten i størstedelen af medlemsstaterne i Unionen, at princippet om den juridiske persons selvstændighed er en del af de grundlæggende retsgrundlag, som deres sociale organisation hviler på, og som kun kan fraviges under exceptionelle omstændigheder, som det fremgår af praksis fra de forskellige nationale domstole. For det andet har Kommissionen, når den anvender konkurrenceretten, pligt til ikke at se bort fra praksis fra domstolene i medlemsstaterne i Unionen, idet den i modsat fald bringer den nødvendige konvergens af de forskellige konkurrenceretter inden for det europæiske og internationale konkurrencenetværk i fare.

68 Kommissionen har rejst indsigelse imod sagsøgerens argumenter.

— Rettens bemærkninger

69 Sagsøgeren har i det væsentlige anført, at Kommissionen ved at pålægge virksomheden ansvaret for den omhandlede overtrædelse har tilsidesat principperne om selskabers juridiske og økonomiske selvstændighed.

70 Uden at det er nødvendigt at udtale sig om rækkevidden af principperne om selskabers juridiske og økonomiske selvstændighed eller om, hvorvidt det andet af disse principper overhovedet eksisterer, bemærkes, at disse under alle omstændigheder ikke indebærer, at et selskab, hvori hele eller størstedelen af kapitalen ejes af et andet selskab, nødvendigvis handler selvstændigt på markedet, alene fordi det er en juridisk person, eller fordi det råder over egne økonomiske midler. En sådan antagelse undlader helt at tage hensyn til de adskillige muligheder, som i praksis er til rådighed for et moderselskab, som ejer hele eller størstedelen af kapitalen i sit datterselskab, for at påvirke sidstnævntes adfærd formelt eller uformelt.

71 De påståede principper om juridisk og økonomisk selvstændighed, som sagsøgeren har påberåbt sig i den foreliggende sag, er således ikke blevet tilsidesat af Kommissionen.

72 De argumenter, som sagsøgeren har fremsat i denne forbindelse, kan ikke tiltrædes. Hvad for det første angår argumenterne om, at formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse er i strid med gældende ret i visse medlemsstater i Unionen, skal de forkastes som ugrundede af samme grunde som dem, der er angivet i præmis 62 ovenfor, nemlig at retten i nævnte medlemsstater ikke udgør de relevante retlige rammer, inden for hvilke lovligheden af den anfægtede beslutning skal vurderes. For det

andet, i det omfang sagsøgeren har anført, at Kommissionen ved at pålægge virksomheden ansvaret for den omhandlede overtrædelse har tilsidesat gældende selskabsret i medlemsstaterne i Union og derfor subsidiaritetsprincippet, bemærkes, at det er i overensstemmelse med artikel 81, stk. 1, EF, at når en økonomisk enhed overtræder konkurrencereglerne, påhviler det den at stå til regnskab for denne overtrædelse, for hvilken Kommissionen har beføjelse til at pålægge en sanktion i medfør af artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003.

73 I lyset af de foregående betragtninger skal andet led forkastes som ugrundet.

Om tredje led vedrørende en fejl forbundet med, at de indicier, som Kommissionen har anvendt i den anfægtede beslutning, ikke underbygger formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse

— Parternes argumenter

74 Sagsøgeren har i det væsentlige anført, at Kommissionen har begået en retlig fejl og anlagt et åbenbart urigtigt skøn, idet den fandt, at de tre yderligere elementer, som er nævnt i 386. betragtning til den anfægtede beslutning (jf. præmis 41 ovenfor), understøtter formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse. Virksomheden har herved i det væsentlige anført, at den omstændighed, at den har udpeget medlemmer af bestyrelsen i sit datterselskab, og den omstændighed, at fem medlemmer af

bestyrelsesudvalget eller bestyrelsen i Arkema France har haft plads i virksomhedens bestyrelsesudvalg eller bestyrelse, ikke underbygger nævnte formodning.

75 Kommissionen har rejst indsigelse imod sagsøgerens argumenter.

— Rettens bemærkninger

76 Ifølge den retspraksis, der er nævnt i præmis 52-55 ovenfor, har Kommissionen ikke pligt til ved yderligere elementer at underbygge den formodning om udøvelse af en afgørende indflydelse, som den har ret til at opstille, når et moderselskab ejer hele eller næsten hele kapitalen i dets datterselskab, men det tilkommer derimod sagsøgeren, for at afkræfte denne formodning, at fremlægge tilstrækkelige beviser, der kan godtgøre, at virksomhedens datterselskab handlede selvstændigt på markedet.

77 Ligeledes bemærkes, at selv om det måtte fastslås, som sagsøgeren har anført, at Kommissionen i 386. betragtning til den anfægtede beslutning med urette har baseret sig på indicier, som ikke kunne underbygge formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse, ændrer en sådan fejl under alle omstændigheder ikke ved det forhold, at den med rette alene kunne basere sig på konstateringen af, at sagsøgeren ejede næsten hele kapitalen i sit datterselskab, for at formode, at virksomheden udøvede en afgørende indflydelse på sidstnævnte.

78 Tredje led skal derfor forkastes som irrelevant, uden at det er nødvendigt at undersøge sagsøgerens argumenter, som i det væsentlig tilsigter at bestride relevansen af de indicier, som Kommissionen har anvendt i den anfægtede beslutning for at underbygge formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse.

Om fjerde led, hvorefter Kommissionen med urette fandt, at sagsøgeren ikke havde fremlagt en række indicier, som afkræfter formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse

— Parternes argumenter

79 Sagsøgeren har i det væsentlige anført, at Kommissionen med urette fandt, at virksomheden ikke havde fremlagt en række overbevisende indicier, som afkræfter formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse, og som viser dels Arkema Frances selvstændighed på markedet, dels sagsøgerens manglende indblanding i sit datterselskabs handelspolitik. Sagsøgeren har præciseret, at i modsætning til hvad Kommissionen har anført, er den række af indicier, som den har fremlagt, ikke begrænset til at godtgøre den omstændighed, at sagsøgeren ikke havde deltaget i kartellet, eller at virksomheden ikke havde haft kendskab hertil.

80 Sagsøgeren har for det første anført, at virksomheden ved en række overbevisende indicier har ført bevis for Arkema Frances selvstændighed på markedet.

81 Sagsøgeren har for det første henvist til, at, som virksomheden har anført inden for rammerne af det andet anbringendes første led (jf. præmis 37 ovenfor), har Kommissionen anerkendt Arkema Frances selvstændighed på markedet i beslutningen om organiske peroxider. Sagsøgeren har videre anført, at selv om Kommissionen i sin beslutning af 3. maj 2006, Hydrogenperoxid og perborat (sag COMP/F/38.620) (EUT L 353, s. 54, herefter »hydrogenperoxidbeslutningen«), på intet tidspunkt ved noget konkret element søgte at underbygge formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse, var det fordi den fandt, at der ikke fandtes noget indicium, som kunne understøtte nævnte formodning. I det omfang natriumchlorat tilhører den samme familie af produkter som dem, der er omhandlet i beslutningen om organiske

peroxider og i beslutningen om hydrogenperoxid, og at det inden for Elf Aquitaine-koncernen administreredes på nøjagtig samme måde som produkterne omfattet af disse to beslutninger, kunne Kommissionen ikke inden for rammerne af den forelæggende sag med rette lægge til grund, at sagsøgeren havde blandet sig i Arkema Frances handelsstrategi.

82 Sagsøgeren har for det andet anført, at Arkema France tilhørte en koncern, som var kendetegnet ved, at dens datterselskaber blev drevet på en decentraliseret måde, og at sagsøgeren som følge heraf kun fungerede i spidsen for koncernen som ikke-operationelt holdingselskab, som overhovedet ikke blandede sig i den operationelle drift af sine datterselskaber. Kommissionen burde af denne grund ikke have pålagt sagsøgeren ansvaret for den omhandlede overtrædelse, ligesom den af samme grund ikke havde pålagt et sådant ansvar med hensyn til et af de moderselskaber, som blev pålagt en sanktion i Kommissionens beslutning af 20. oktober 2004 om en procedure i henhold til artikel 81 [EF] (sag COMP/C.38.238, Råtobak — Spanien) (EUT 2007 L 102, s. 14, herefter »beslutningen vedrørende råtobak og Spanien«).

83 Sagsøgeren har for det tredje anført, at Arkema France altid har fastlagt sin handelsstrategi selvstændigt.

84 For det første har sagsøgeren, i modsætning til hvad Kommissionen har anført i punkt 324 i klagepunktsmeddelelsen, og som den har anerkendt under høringen for høringskonsulenten, aldrig vedtaget eller godkendt forretningsplanen eller budgettet for den del af Arkema Frances aktiviteter, som specifikt er forbundet med natriumchlorat. Tværtimod rådede Arkema France på tidspunktet for de faktiske omstændigheder over alle de organisatoriske, juridiske og økonomiske ressourcer, som var nødvendige for at fastlægge handelsstrategien for aktiviteterne forbundet med natriumchlorat og driften af disse aktiviteter.

85 Sagsøgeren har desuden fremsat en række argumenter, som tilsigter at bevise, at Arkema France handlede selvstændigt på markedet. Først og fremmest havde Arkema France fuld beføjelse til at indgå kontrakter uden en forudgående godkendelse fra sit moderselskab, hvilket gav virksomheden mulighed for fuldt ud selvstændigt at varetage sin handelspolitik. Dernæst havde Arkema France altid frit defineret sortimentet af produkter og tjenesteydelser, som det forhandlede på markedet for natriumchlorat, eftersom sagsøgeren aldrig har givet sit datterselskab nogen instrukser eller retningslinjer vedrørende dets produktion, de anvendte priser og afsætningen af dets produktion. Endvidere kunne Arkema France helt frit uden indblanding fra sit moderselskab fastsætte sine salgsmål og sine bruttoavancer, idet ingen ansatte hos sagsøgeren har kunnet blande sig i denne type beslutninger. Desuden har sagsøgeren aldrig været til stede på markederne eller på markederne i forudgående og efterfølgende led**,** som virksomhedens datterselskab opererede på. Endelig handlede Arkema France på markedet for natriumchlorat i eget navn og for egen regning og ikke som sagsøgerens repræsentant eller handelsagent.

86 For det fjerde rådede Arkema France ifølge sagsøgeren over en fuld økonomisk selvstændighed. Denne konstatering følger af de betragtninger, som der er redegjort for i præmis 81-85 ovenfor, samt af den meget beskedne karakter af dens aktiviteter vedrørende natriumchlorat inden for koncernen på tidspunktet for de omtvistede faktiske omstændigheder. Sagsøgeren har endvidere anført, at den økonomiske kontrol, som virksomheden udøvede over Arkema France, var af meget generel karakter og således ikke kunne vedrøre aktiviteterne vedrørende natriumchlorat.

87 Sagsøgeren har for det femte anført, at Arkema France ikke oplyste sagsøgeren om sine aktiviteter på markedet, og at Arkema France alene stod til regnskab over for sagsøgeren inden for de grænser, som følger af et holdingselskabs forpligtelser med hensyn til anvendelige regnskabsregler og regler for finansiel regulering. Denne regnskabsaflæggelse var således meget generel og vedrørte ikke Arkema Frances handelspolitik.

88 Sagsøgeren har for det sjette anført, at i lyset af samtlige de betragtninger, der er angivet i præmis 81-87 ovenfor, burde Kommissionen for det første have konstateret, at Arkema Frances aktiviteter ikke var underlagt instrukser fra dets moderselskab. For det andet fremgår det af såvel retspraksis som Kommissionens beslutningspraksis, at samtlige de indicier, som sagsøgeren fremfører for at afkræfte formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse, er relevante for at føre bevis for dets datterselskabs selvstændighed. Kommissionen har ved at forkaste de indicier, som sagsøgeren har givet den, de facto afvist denne bevismåde for at afkræfte nævnte formodning.

89 Sagsøgeren har for det andet anført, at Kommissionen med urette i 370. betragtning til den anfægtede beslutning har forkastet beviskraften af sagsøgerens manglende deltagelse i overtrædelsen begået af sagsøgerens datterselskab og af sagsøgerens manglende kendskab til nævnte overtrædelse for at fritage virksomheden for ansvar, og det selv om Kommissionen i den anfægtede beslutning udtrykkeligt har anerkendt, at sagsøgeren aldrig havde været direkte eller indirekte involveret i den omhandlede overtrædelse. Deltagelsen i eller kendskabet til en overtrædelse anses imidlertid for relevante indicier af Kommissionen og af Unionens retsinstanser i forbindelse med, at et moderselskab pålægges ansvaret for denne overtrædelse.

90 Sagsøgeren har for tredje anført, at Kommissionen i 403. betragtning til den anfægtede beslutning med urette fandt, at den omstændighed, at sagsøgeren ikke intervenerede på markedet for natriumchlorat i EØS eller på dette produkts markeder i forudgående og efterfølgende led, ikke udgjorde bevis for sagsøgerens uafhængighed. En sådan holdning er uforenelig med retspraksis, som den fremgår af Rettens dom af 12. september 2007, Prym og Prym Consumer mod Kommissionen (sag T-30/05, ikke trykt i Samling af Afgørelser).

91 Kommissionen har rejst indsigelse imod sagsøgerens argumenter.

— Rettens bemærkninger

92 Sagsøgeren har i det væsentlige anført, at virksomheden har fremlagt en række indicier, som viser Arkema Frances selvstændighed på markedet for natriumchlorat og virksomhedens manglende indblanding i sit datterselskabs handelspolitik.

93 Det bemærkes for det første, som det fremgår af den retspraksis, der er nævnt i præmis 52-55 ovenfor, at når Kommissionen baserer sig på formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse for at pålægge et moderselskab ansvaret for en overtrædelse, tilkommer det sidstnævnte at afkræfte denne formodning ved at fremlægge beviser, som er tilstrækkelige til at godtgøre, at datterselskabet handler selvstændigt på markedet. For det andet tilkommer det moderselskabet for at godtgøre datterselskabets selvstændighed på markedet og dermed afkræfte nævnte formodning at fremlægge ethvert element vedrørende organisatoriske, økonomiske og juridiske forbindelser mellem det selv og datterselskabet for at vise, at de ikke udgør én økonomisk enhed.

94 Det må således i den foreliggende sag undersøges, om Kommissionen med rette fandt, at alle elementerne i den række beviser, som sagsøgeren har fremlagt, ikke gjorde det muligt at bevise Arkema Frances selvstændighed på markedet og at afkræfte formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse.

95 Hvad for det første angår sagsøgerens argument, hvorefter Kommissionens holdning i beslutningen om organiske peroxider og hydrogenperoxidbeslutningen viser, at Arkema France handlede selvstændigt på markedet, skal dette forkastes som ugrundet. Det bemærkes først og fremmest, dels at sagsøgeren ikke foretager en korrekt

fortolkning af de nævnte beslutninger, eftersom Kommissionen heri på ingen måde konkluderede, at Arkema France handlede selvstændigt enten på markedet for natriumchlorat eller mere generelt på de andre markeder for de produkter, som virksomheden forhandlede. Som det navnlig fremgår af artikel 1 i beslutningen om organiske peroxider, nøjedes Kommissionen med at pålægge Arkema France (tidligere Atofina) en sanktion uden at udtale sig om spørgsmålet, om sagsøgeren skulle pålægges ansvaret for denne overtrædelse. For det andet må det konstateres, at Kommissionen i hydrogenperoxidbeslutningen i det væsentlige navnlig i 427. betragtning til nævnte beslutning konkluderede, at ansvaret for den i denne beslutning omhandlede overtrædelse skulle pålægges sagsøgeren. Hverken den ene eller den anden af disse beslutninger gør det således muligt at konkludere, at Kommissionen under omstændigheder, som minder om dem i den foreliggende sag, fandt, at Arkema France handlede selvstændigt på markedet.

96 Desuden bemærkes, at i det omfang, som konstateret i præmis 60 ovenfor, Kommissionen har mulighed for, men ikke pligt til at pålægge et moderselskab ansvaret for en overtrædelse, og at det er på grundlag af en præcis fortolkning af artikel 81 EF, at den i den foreliggende sag har pålagt sagsøgerens ansvaret for den omhandlede overtrædelse, gør en eventuel konstatering af, at Kommissionen i tidligere sager enten fandt, at der ikke skulle pålægges et sådant ansvar eller underbyggede formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse med yderligere indicier, det under alle omstændigheder ikke muligt at konkludere i den foreliggende sag, at Kommissionen har begået en retlig fejl ved at pålægge sagsøgeren ansvaret for den omhandlede overtrædelse.

97 Hvad for det andet angår sagsøgerens argumenter, hvorefter Arkema Frances selvstændighed attesteres ved den decentraliserede drift af Elf Aquitaine-koncernen og af den omstændighed, at sagsøgeren kun var »et ikke operationelt holdingselskab«, som ikke blandede sig i den operationelle drift af sine datterselskaber, og at Kommissionen derfor ikke burde have pålagt sagsøgeren ansvaret for overtrædelsen, hvilket den i øvrig undlod at gøre hvad angår et andet moderselskab i beslutningen om råtobak og Spanien, skal de forkastes som ugrundede.

98 De bemærkes for det første, at påstanden om, at sagsøgeren er et »ikke-operationelt holdingselskab«, ikke er blevet underbygget ved noget konkret element, som kan godtgøre, at sagsøgeren ikke udøvede nogen afgørende indflydelse på sit datterselskab. Desuden, som det fremgår af den retspraksis, der er nævnt i præmis 60 ovenfor, kan den omstændighed, at Kommissionen i beslutningen om råtobak og Spanien ikke har pålagt et moderselskab ansvaret for en overtrædelse, under alle omstændigheder ikke ændre ved konstateringen af, at betingelserne for pålæggelse af et sådant ansvar var opfyldt i den anfægtede beslutning.

99 Desuden og under alle omstændigheder bemærkes, at inden for rammerne af en koncern har et holdingselskab til opgave at regruppere deltagelserne i diverse selskaber og at sikre ensartetheden i ledelsen af disse selskaber. Det kan således ikke udelukkes, at sagsøgeren har udøvet en afgørende indflydelse på sit datterselskabs adfærd ved navnlig at koordinere de finansielle investeringer i Elf Aquitaine-koncernen. Desuden udgør den interne fordeling af sagsøgerens forskellige aktiviteter, som er kendetegnet ved en decentraliseret drift mellem forskellige divisioner eller afdelinger et normalt fænomen inden for virksomhedskoncerner såsom den, som sagsøgeren står i spidsen for. Dette argument afkræfter derfor på ingen måde formodningen om, at sagsøgeren og Arkema France udgjorde én virksomhed som omhandlet i artikel 81 EF.

100 For det tredje bemærkes, at i det omfang sagsøgeren har anført, dels at Arkema France altid har fastlagt sin handelsstrategi på markedet for natriumchlorat selvstændigt, eftersom sagsøgeren aldrig har vedtaget eller godkendt forretningsplanen eller budgettet for den del af Arkema Frances aktiviteter, som specifikt er forbundet med natriumchlorat, og at sidstnævnte i det væsentlige havde mulighed for at handle selvstændigt på markedet, dels at Arkema France var fuldt ud økonomisk selvstændig, eftersom den kontrol, som sagsøgeren udøvede over sit datterselskab, var meget generel, skal disse argumenter også forkastes som ugrundede.

101 Ud over den omstændighed, at sagsøgerens argumenter ikke underbygges af nogen konkrete elementer, bemærkes således for det første, at den omstændighed, at sagsøgeren aldrig har vedtaget eller godkendt forretningsplanen eller budgettet for Arkema Frances aktiviteter, ikke gør det muligt at fastslå, at virksomheden ikke kan ændre dem eller afvise dem eller kontrollere anvendelsen heraf.

102 Desuden kan det ikke udelukkes, at sagsøgeren har udøvet en afgørende indflydelse på datterselskabets adfærd ved navnlig at koordinere de finansielle investeringer inden for Elf Aquitaine-koncernen.

103 Endelig bemærkes, at hvis sagsøgeren, som virksomheden i øvrigt har anført i sit svar på klagepunktsmeddelelsen (jf. s. 17 i nævnte svar), og som det fremgår af 392. betragtning til den anfægtede beslutning, kontrollerede sit datterselskabs vigtigste forpligtelser, bestyrker denne omstændighed blot Kommissionens konklusion om, at nævnte datterselskab ikke var selvstændigt i forhold til sagsøgeren.

104 For det fjerde skal sagsøgerens argument, hvorefter Arkema France ikke oplyste virksomheden om sine aktiviteter på markedet og kun i meget generelle vendinger aflagde regnskab over for sagsøgeren i overensstemmelse med fransk ret og virksomhedens vedtægter, forkastes som ugrundet. Det bemærkes herved, at ud over den omstændighed, at dette argument ikke underbygges af noget konkret element, synes sagsøgerens anerkendelse, som anført i præmis 103 ovenfor, af, at virksomheden kontrollerede sit datterselskabs vigtigste forpligtelser, at modsige dette argument.

105 For det femte, i det omfang sagsøgeren har gjort gældende, at virksomheden aldrig har deltaget i overtrædelsen, at den ikke havde kendskab hertil, og at den ikke intervenerede på markederne for natriumchlorat i forudgående og efterfølgende led eller på nævnte marked, som var af mindre betydning for virksomheden, bemærkes, at sådanne elementer ikke kan bevise Arkema Frances selvstændighed. For det første

bemærkes, at som det fremgår af retspraksis, er det ikke et spørgsmål om initiativ vedrørende overtrædelsen mellem moderselskabet og datterselskabet, eller — så meget desto mere — førstnævntes inddragelse i den nævnte overtrædelse — men den omstændighed, at virksomhederne udgør én virksomhed, som giver Kommissionen beføjelse til at rette beslutningen, hvorved der pålægges en bøde, til moderselskabet for en gruppe virksomheder (dommen i sagen Michelin mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 55, præmis 290). Desuden kan der heller ikke drages nogen konklusion af den omstændighed, at sagsøgeren og Arkema France var aktive på adskilte markeder, eller at natriumchloratmarkedet for sagsøgeren var af mindre betydning. Det må således fastslås, at i en koncern som den, som sagsøgeren står i spidsen for, udgør fordelingen af opgaver et normalt fænomen, som ikke kan afkræfte formodningen om, at sagsøgeren og Arkema France udgjorde én virksomhed som omhandlet i artikel 81 EF. Disse argumenter skal derfor forkastes som irrelevante.

106 Hvad for det sjette angår sagsøgerens argument, hvorefter Kommissionen de facto har nægtet virksomheden retten til at afkræfte formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse, idet den fandt, at de indicier, som sagsøgeren havde fremlagt, ikke gjorde det muligt at bevise Arkema Frances selvstændighed, skal det forkastes som ugrundet. Kommissionen har således i den anfægtede beslutning ikke blot ikke bestridt sagsøgerens ret til at fremlægge indicer, der kan afkræfte formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse, men det er efter at have undersøgt den række indicier, som sagsøgeren har fremlagt for den, at Kommissionen med rette har konkluderet, som det fremgår af konstateringerne i præmis 95-105 ovenfor, at elementerne i nævnte række indicier ikke gjorde det muligt at afkræfte nævnte formodning.

107 I lyset af samtlige de foregående betragtninger må det konkluderes, at Kommissionen med rette fandt, at sagsøgeren ikke havde fremlagt beviser, som kunne afkræfte formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse.

108 Det første anbringendes fjerde led skal derfor forkastes delvist som ugrundet, delvist som irrelevant.

Om femte led vedrørende omdannelsen af formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse til en uafkræftelig formodning

— Parternes argumenter

109 Sagsøgeren har anført, at Kommissionen ved at forkaste den række indicier, som virksomheden har fremlagt den, har omdannet formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse, som burde være en afkræftelig formodning, til en uafkræftelig formodning.

110 Sagsøgeren har for det første anført, at omdannelsen fra en afkræftelig formodning til en uafkræftelig formodning tilsidesætter princippet om uskyldsformodning. Denne omdannelse udgør for det første et probatio diabolica, dvs. et bevis, som det er umuligt at anfægte og således et ulovligt bevis i lyset af retspraksis. Sagsøgeren har dernæst under retsmødet præciseret, at en sådan formodning er i strid med princippet om uskyldsformodning, som er knæsat dels ved konventionen til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, undertegnet i Rom den 4. november 1950 (herefter »EMRK«), som fortolket af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i dommen i sagen Salabiaku mod Frankrig af 7. oktober 1988 (serie A nr. 141-A, præmis 28) dels ved Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, proklameret den 7. december 2000 i Nice (EFT C 364, s. 1), og som har samme juridiske værdi som traktaterne i medfør af artikel 6, stk. 1, første afsnit, TEU. Endelig har sagsøgeren som svar på spørgsmål fra Retten under retsmødet

præciseret, at det var virksomhedens opfattelse, at dommen i sagen Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 45, var uforenelig med de ovennævnte bestemmelser.

111 Sagsøgeren har for det andet anført, at Kommissionen har gjort det umulig at afkræfte den formodning om udøvelse af en afgørende indflydelse, som den har opstillet i den anfægtede beslutning.

112 For det første fremgår det af 396. og 412. betragtning til den anfægtede beslutning, at Kommissionen anerkender, at afkræftelsen af formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse i praksis er næsten umulig at gennemføre, idet Kommissionen her navnlig anfører, at »denne formodning bekræftes i næsten alle tilfælde«.

113 Kommissionen har for det andet nægtet at tage hensyn til de indicier, som sagsøgeren havde fremlagt for at afkræfte formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse, selv om sådanne indicier, når de påberåbes af Kommissionen, gør det muligt for sidstnævnte at underbygge nævnte formodning.

114 For det tredje fremgår det af 401. betragtning in fine til den anfægtede beslutning, at Kommissionen med urette finder, at et moderselskab skal holdes ansvarligt for en overtrædelse, uanset om det har blandet sig eller ej i dets datterselskabs virksomhed, uanset om det har ladet datterselskabet handle frit eller ej, og uanset om det har haft kendskab eller ej til overtrædelserne begået af nævnte datterselskab.

115 Kommissionen har for det fjerde undladt at drage de fornødne konsekvenser af sin fortolkningsfejl, som den har erkendt under høringen for høringskonsulenten, af bemærkningerne fra Arkema France den 18. oktober 2004, som svar på anmodningen om oplysninger, som blev tilsendt virksomheden den 10. september 2004, og hvori den sammenblandede Elf Atochem og sagsøgeren.

116 For det femte har Kommissionen i den anfægtede beslutning støttet sig ikke til konkrete elementer, som viser, at sagsøgeren reelt har udøvet en afgørende indflydelse på den kommercielle drift af Arkema France, men til ikke underbyggede påstande, som udgør andre formodninger og antagelser, som den aldrig har efterprøvet.

117 For det sjette burde det af samtlige elementer i den række indicier, som sagsøgeren har fremlagt, være blevet udledt, at Kommissionen kræver et negativt dokumentbevis for et moderselskabs manglende indblanding i sit datterselskabs handelspolitik.

118 Kommissionen har rejst indsigelse imod sagsøgerens argumenter.

— Rettens bemærkninger

119 Sagsøgeren har i det væsentlige gjort gældende, at Kommissionen ved at forkaste de indicier, som virksomheden har fremlagt, har omdannet formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse til en uafkræftelig formodning. En sådan formodning er imidlertid ulovlig såvel i lyset af EMRK og Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder som i lyset af retspraksis fra Den Europæiske Unions retsinstanser og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

120 Det bemærkes herved, at i overensstemmelse med den retspraksis, der er nævnt i præmis 52 ovenfor, er det ikke blevet krævet af sagsøgeren, at virksomheden fremlægger bevis for dens manglende indblanding i driften af datterselskabet, men udelukkende, at den fremlægger beviser, der er tilstrækkelige til at godtgøre, at virksomhedens datterselskab handlede selvstændigt på det omhandlede marked.

121 Den omstændighed, at sagsøgeren i den foreliggende sag ikke har fremlagt beviser, der kan afkræfte formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse, som det fremgår af gennemgangen af det første anbringendes fjerde led (jf. præmis 95-106 ovenfor), betyder ikke, at nævnte formodning under ingen omstændigheder kan afkræftes.

122 Af denne grund skal sagsøgerens argument anført i præmis 100 ovenfor, hvorefter i det væsentlige den formodning om udøvelse af en afgørende indflydelse, som Kommissionen har opstillet i den anfægtede beslutning, og hvis lovlighed Domstolen har anerkendt i dommen i sagen Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 45, er i strid med princippet om uskyldsformodning således som dette princip er blevet anerkendt dels i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder og i EMRK, dels som det er blevet fortolket af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol og af Unionens retsinstanser, forkastes som irrelevant. For det andet skal argumenterne anført i præmis 111-117 ovenfor, hvorefter i det væsentlige Kommissionen med urette fandt, at de indicier, som sagsøgeren havde fremlagt for den, ikke viste, at virksomheden ikke udøvede en afgørende indflydelse på Arkema France, forkastes som ugrundede, henset til, som konstateret inden for rammerne af undersøgelsen af det første anbringendes fjerde led (jf. præmis 95-106 ovenfor), at det er fordi ingen af de indicier, som sagsøgeren havde fremlagt, gjorde det muligt at konkludere i den foreliggende sag, at Arkema France handlede selvstændigt på markedet, at Kommissionen i den anfægtede beslutning pålagde sagsøgeren ansvaret for overtrædelsen.

123 Det første anbringendes femte led skal derfor forkastes delvist som ugrundet, delvist som irrelevant, og følgelig skal det første anbringende forkastes i sin helhed.

Om det andet anbringende vedrørende tilsidesættelse af seks grundlæggende principper som følge af, at sagsøgeren er blevet pålagt ansvaret for den omhandlede overtrædelse

124 Sagsøgeren har i det væsentlige anført, at Kommissionen har tilsidesat seks grundlæggende principper ved at pålægge virksomheden ansvaret for Arkema Frances overtrædelse. Dette anbringende falder i seks led.

Om første led vedrørende tilsidesættelse af sagsøgerens ret til forsvar

— Parternes argumenter

125 Sagsøgeren er nærmere bestemt af den opfattelse, at virksomhedens ret til forsvar er blevet tilsidesat før og efter, at klagepunksmeddelelsen er blevet forkyndt for den.

126 Sagsøgeren har for det første anført, at Kommissionens vurdering i 406. betragtning til den anfægtede beslutning, hvorefter den ikke havde pligt til over for virksomheden at gennemføre særlige undersøgelser forud for forkyndelsen af klagepunktsmeddelelsen, svækkes af retspraksis, som den fremgår af Domstolens dom af 2. oktober 2003, Thyssen Stahl mod Kommissionen (sag C-194/99 P, Sml. I, s. 10921), og af 21. september 2006, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied mod Kommissionen (sag C-105/04 P, Sml. I, s. 8725). Det er således sagsøgerens opfattelse, at Kommissionen skulle have gjort brug af sine undersøgelsesbeføjelser inden fremsendelsen af klagepunktsmeddelelsen for hos sagsøgeren at indsamle indicier, som underbyggede formodningen om udøvelse af en afgørende

indflydelse i stedet for at nøjes med indicierne fremlagt af Arkema France. Sagsøgeren har under retsmødet præciseret, at en sådan forpligtelse ligeledes følger af Rettens dom af 8. juli 2008, AC-Treuhand mod Kommissionen (sag T-99/04, Sml. II, s. 1501), og af Kommissionens adfærdskodeks vedrørende artikel 101 TEUF og 102 TEUF (herefter »adfærdskodeksen«), som på tidspunktet for retsmødet var tilgængelig på Kommissionens hjemmeside.

127 I mangel af undersøgelsesforanstaltninger indledt med hensyn til sagsøgeren er virksomheden endvidere blevet frataget sin ret til inden vedtagelsen af klagepunktsmeddelelsen at forklare, hvorledes Elf Aquitaine-koncernen fungerede, sagsøgerens forhold til Arkema France og sagsøgerens fuldt ud passive rolle i driften af Arkema Frances aktiviteter vedrørende natriumchlorat. Sagsøgeren har heller ikke haft mulighed for at kontrollere rigtigheden af oplysningerne fra Arkema France, og med hensyn til hvilke sidstnævnte har anmodet om fortrolig behandling, såsom eksempelvis sagsøgerens omsætning, som Arkema France havde givet Kommissionen som svar på en anmodning om oplysninger.

128 Eftersom undersøgelsen vedrørte perioden efter, at Arkema France havde forladt Elf Aquitaine-koncernen den 18. maj 2006, har Kommissionen endvidere ikke kunnet indhente komplette svar på de spørgsmål, som den havde stillet Arkema France. Sagsøgeren har herved fortabt chancen for dels at ændre klagepunkterne mod den ved lige fra undersøgelsesstadiet at føre bevis for, at det var umuligt at tilregne sagsøgeren overtrædelsen begået af Arkema France, dels at undgå at blive pålagt to særskilte bøder. Sagsøgeren har under retsmødet tilføjet, at i det omfang virksomheden modtog klagepunktsmeddelelsen på et tidspunkt, hvor Arkema France ikke længere var en del af Elf Aquitaine-koncernen, og at der var forløbet fire år fra påbegyndelsen af undersøgelsen, rådede den ikke længere over beviser, som satte den i stand til at forsvare sig på tidspunktet for forkyndelsen af klagepunktsmeddelelsen.

129 Endelig er ændringen i sagsøgerens mulighed for at forsvare sig blevet forværret af Kommissionens usammenhængende og modstridende stillingtagen i MCAA-beslutningen, i beslutning K(2006 endelig) af 31. maj 2006 om en procedure i henhold til artikel 81 [EF] og EØS-aftalens artikel 53 (sag COMP/F/38.645 — Methacrylater) (EUT 2006 L 322, s. 20, herefter »beslutningen om methacrylater«), i hydrogenperoxidbeslutningen og i den anfægtede beslutning.

130 Sagsøgeren har endvidere under retsmødet bemærket, dels at Domstolen havde anerkendt den strafferetlige karakter af bøder på konkurrenceområdet i sin dom af 8. juli 1999, Hüls mod Kommissionen (sag C-199/92 P, Sml. I, s. 4287), af 22. maj 2008, Evonik Degussa mod Kommissionen og Rådet (sag C-266/06 P, ikke trykt i Samling af Afgørelser), og af 23. december 2009, Spector Photo Group og Van Raemdonck (sag C-45/08, Sml. I, s. 12073), dels at Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, som trådte i kraft den 1. december 2009, finder umiddelbar anvendelse på tvister for Retten. Sagsøgeren har herved gjort gældende, at virksomhedens grundlæggende rettigheder er blevet tilsidesat, eftersom Kommissionen med urette fandt, at »det var virksomheden, og ikke hver af de juridiske personer isoleret set, som kunne påberåbe sig grundlæggende rettigheder«.

131 Sagsøgeren har for det andet anført, at det fremgår af 402.-406. betragtning til den anfægtede beslutning, at Kommissionen i strid med de krav, som følger af retspraksis, har undladt omhyggeligt at undersøge samtlige elementer i rækken af indicier, som sagsøgeren havde fremlagt for at afkræfte formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse, idet den nøjedes med at forkaste de nævnte elementer ved ubegrundede påstande, antagelser og rent teoretiske formodninger, som ikke svarer til virkeligheden med hensyn til, hvordan Elf Aquitaine-koncernen fungerede på tidspunktet for de omhandlede faktiske omstændigheder.

132 Kommissionen har rejst indsigelse imod sagsøgerens argumenter.

— Rettens bemærkninger

133 Sagsøgeren har anført, at Kommissionen har tilsidesat virksomhedens ret til forsvar, dels ved ikke at indlede nogen undersøgelsesforanstaltning med hensyn til virksomheden inden forkyndelsen af klagepunktsmeddelelsen og dels ved efter forkyndelsen af nævnte meddelelse at undlade omhyggeligt at undersøge samtlige elementer i rækken af indicier, som virksomheden har fremlagt for at afkræfte formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse.

134 Ifølge fast retspraksis kræver overholdelsen af retten til forsvar, at den berørte virksomhed under den administrative procedure er blevet givet lejlighed til at tage stilling dels til, om de fremførte faktiske forhold og andre omstændigheder faktisk foreligger, og hvilken betydning de har, dels til de dokumenter, som Kommissionen påberåber sig til støtte for, at der foreligger en overtrædelse af traktaten (Domstolens dom af 7.6.1983, forenede sager 100/80-103/80, Musique Diffusion française m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 1825, præmis 10, og af 6.4.1995, sag C-310/93 P, BPB Industries og British Gypsum mod Kommissionen, Sml. I, s. 865, præmis 21).

135 I lighed med Rådets forordning nr. 17 af 6. februar 1962, første forordning om anvendelse af artikel [81 EF] og [82 EF] (EFT 1959-1962, s. 81), som blev ophævet og erstattet med forordning nr. 1/2003, foreskriver sidstnævnte forordning i artikel 27, stk. 1, at der skal tilstilles parterne en klagepunktsmeddelelse, der klart skal angive alle de væsentlige faktiske forhold, som Kommissionen støtter sig på i denne fase af proceduren (dommen i sagen Aalborg Portland m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 45, præmis 67), således at parterne reelt kan forstå, hvilken adfærd Kommissionen lægger dem til last, og gøre brug af deres ret til forsvar, inden Kommissionen træffer en endelig beslutning. En sådan klagepunktsmeddelelse udgør en processuel garanti, der anvender det grundlæggende fællesskabsretlige princip, der kræver, at retten til forsvar overholdes i enhver procedure (Domstolens dom af 3.9.2009, forenede sager C-322/07 P, C-327/07 P og C-338/07 P, Papierfabrik August Koehler m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 7191, præmis 35).

136 Det følger navnlig af dette princip, at den klagepunktsmeddelelse, som Kommissionen adresserer til en virksomhed, som den påtænker at pålægge en bøde for overtrædelse af konkurrencereglerne, skal indeholde de væsentlige faktiske forhold, der gøres gældende over for denne virksomhed, såsom de påtalte faktiske omstændigheder, hvorledes disse kvalificeres, og de beviser, Kommissionen støtter sig på, således at virksomheden er i stand til effektivt at gøre sine argumenter gældende under den administrative procedure, der er indledt mod den (jf. dommen i sagen Papierfabrik August Koehler m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 135, præmis 36 og den deri nævnte retspraksis).

137 Klagepunktsmeddelelsen skal navnlig utvetydigt fastslå den juridiske person, der kan pålægges en bøde, og den skal sendes til denne, og den skal angive, i hvilken egenskab denne person foreholdes de påståede faktiske omstændigheder (jf. i denne retning dommen i Papierfabrik August Koehler m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 135, præmis 37 og 38).

138 Det er nemlig gennem klagepunktsmeddelelsen, at den berørte virksomhed bliver underrettet om alle de væsentlige omstændigheder, som Kommissionen lægger til grund på dette trin af proceduren. Følgelig er det først efter fremsendelsen af den nævnte meddelelse, at den berørte virksomhed fuldt ud kan gøre retten til forsvar gældende (jf. Domstolens dom af 25.1.2007, sag C-407/04 P, Dalmine mod Kommissionen, Sml. I, s. 829, præmis 59 og den deri nævnte retspraksis, og dommen i sagen AC-Treuhand mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 126, præmis 48).

139 Hvad angår sagsøgerens første klagepunkt, hvorefter Kommissionen har tilsidesat virksomhedens ret til forsvar ved ikke at indlede nogen undersøgelsesforanstaltning med hensyn til virksomheden inden forkyndelsen af klagepunktsmeddelelsen, bemærkes, at selv om parterne ikke har fremlagt nævnte klagepunktsmeddelelse for Retten, fremgår det imidlertid utvetydigt af sagsøgerens bemærkninger af 27. september 2007 som svar på nævnte meddelelse, at Kommissionen har oplyst virksomheden om, at den ville tilregne virksomheden Arkema Frances ulovlige adfærd på grundlag af formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse. Sagsøgeren havde således kendskab til klagepunktet mod den i nævnte meddelelse og er blevet sat i stand til at

svare og har faktisk skriftligt besvaret nævnte meddelelse. Sagsøgeren har desuden ikke bestridt, at virksomheden er blevet sat i stand til at indgive bemærkninger, og den har rent faktisk indgivet sådanne vedrørende nævnte meddelelse under høringen for høringskonsulenten.

140 Den omstændighed, at Kommissionen ikke har indledt nogen undersøgelsesforanstaltning med hensyn til virksomheden inden forkyndelsen af klagepunktsmeddelelsen, eller igen, som virksomheden i øvrigt har anført, at Kommissionen i tidligere beslutninger har pålagt den eller ikke pålagt den ansvaret for overtrædelser begået af dens datterselskab, ændrer ikke konklusionen om, at Kommissionen kunne oplyse virksomheden om klagepunkterne mod den for første gang i nævnte meddelelse. Sagsøgeren fik således mulighed for på hensigtsmæssig måde at fremføre sine synspunkter under den administrative procedure vedrørende rigtigheden og relevansen af de af Kommissionen påberåbte faktiske omstændigheder i sin klagepunktsmeddelelse, såvel i sine bemærkninger som svar på nævnte meddelelse som under den mundtlige høring for høringskonsulenten.

141 Kommissionen har således ikke tilsidesat sagsøgerens ret til forsvar ved ikke at indlede nogen undersøgelsesforanstaltning med hensyn til virksomheden inden forkyndelsen af klagepunktsmeddelelsen

142 De andre argumenter, som sagsøgeren har rejst, påvirker ikke denne konklusion.

143 Hvad for det første angår det argument, som sagsøgeren har rejst under retsmødet, hvorefter Kommissionen har tilsidesat virksomhedens grundlæggende rettigheder som anerkendt i retspraksis fra Fællesskabets retsinstanser og i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, idet den med urette fandt, at det var virksomheden og ikke hver af de juridiske personer isoleret set, som kunne påberåbe sig disse grundlæggende rettigheder, skal det forkastes som ugrundet. Ud over den omstændighed, at det hverken af den anfægtede beslutning eller af Kommissionens skrivelser fremgår, at Kommissionen har formuleret en sådan betragtning, bemærkes,

som det fremgår af 66. betragtning til den anfægtede beslutning og artikel 4 i konklusionen i nævnte beslutning, at det er til sagsøgeren og til Arkema France, hver for sig, at Kommissionen har tilsendt klagepunktsmeddelelsen såvel som den anfægtede beslutning, således at den under den administrative procedure som efter denne har overholdt hver af disse virksomheders ret til forsvar.

144 For det andet skal argumentet, hvorefter det fremgår af den retspraksis, der er nævnt i præmis 126 ovenfor, at Kommissionen i den foreliggende sag med urette fandt, at den ikke havde pligt til at gennemføre særlige undersøgelser over for sagsøgeren, også forkastes som ugrundet.

145 Domstolen fastslog for det første i dommen i sagen Thyssen Stahl mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 126 (præmis 31), at det måtte konstateres, at Kommissionen tilsidesætter en virksomheds ret til forsvar, såfremt det er muligt, at den administrative procedure kan have fået et andet resultat, fordi Kommissionen har begået et ulovligt forhold. Domstolen fandt endvidere i nævnte præmis, at en virksomhed beviste, at der er begået en sådan ulovlighed, såfremt den i tilstrækkeligt omfang påviser, ikke at Kommissionens beslutning ville have fået et andet indhold, hvis det ulovlige forhold ikke havde foreligget, men at virksomheden bedre ville have været i stand til at varetage sit forsvar, f.eks. fordi den til sit forsvar kunne have anvendt dokumenter, som den blev nægtet aktindsigt i under den administrative procedure. Det må imidlertid i den forelæggende sag konstateres, at sagsøgeren ikke har bevist, at den omstændighed, at Kommissionen ikke har foretaget nogen undersøgelse af virksomheden inden forkyndelsen af klagepunktsmeddelelse, ville have ledt Kommissionen til et andet resultat i den anfægtede beslutning. I modsætning til hvad virksomheden har anført, har den haft mulighed for på grundlag af klagepunktsmeddelelsen at fremsætte sine bemærkninger om, hvorledes Elf Aquitaine-koncernen fungerede, virksomhedens forhold til France Arkema og virksomhedens angiveligt helt passive rolle i driften af France Arkemas aktiviteter vedrørende natriumchlorat.

146 Domstolen fastslog dernæst i dommen i sagen Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 126 (præmis 48-50 og 56) navnlig, at det var vigtigt at undgå, at retten til forsvar lider uoprettelig skade på grund af undersøgelsesfasens udstrakte varighed, og at denne varighed kan være til hinder for, at der fremføres beviser til gendrivelse af adfærd, som efter sin art kan medføre, at de berørte virksomheder stilles til ansvar. Det bemærkes imidlertid i den foreliggende sag, at sagsøgeren ikke har fremsat noget konkret element, der kan bevise, at den undersøgelsesfase, der har resulteret i vedtagelsen af den anfægtede beslutning, har været for lang og derfor har været til hinder for, at virksomheden kan fremlægge indicier, som kan afkræfte formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse.

147 Endelig fandt Retten i dommen i sagen AC-Treuhand mod Kommissionen nævnt ovenfor i præmis 126 (præmis 56), at Kommissionen på det tidspunkt, hvor den første foranstaltning vedrørende virksomheden træffes, skulle underrette den berørte virksomhed — også i begæringerne om oplysninger, som sendes til virksomheden i henhold til artikel 11 i forordning nr. 17 — bl.a. om genstanden for og formålet med den iværksatte undersøgelse. I nævnte doms præmis 58 anførte Retten ligeledes, at det fremgik af retspraksis, at det kun er, hvis den uregelmæssighed, Kommissionen har begået, konkret kan påvirke den omhandlede virksomheds ret til et forsvar som led i den administrative procedure, at den kunne medføre en annullation af Kommissionens endelig beslutning. Ud over det forhold, at det ikke af nævnte dom kan udledes, at Kommissionen, som sagsøgeren har anført, har pligt til at træffe undersøgelsesforanstaltninger over for en virksomhed inden fremsendelse af en klagepunktsmeddelelse, når den finder, at den i øvrigt råder over oplysninger, som begrunder fremsendelse af en sådan meddelelse, bemærkes, at sagsøgeren ikke har fremsat noget konkret element, som beviser, at virksomheden af denne grund er blevet frataget muligheden for at fremlægge bevis for, at den ikke udøvede en afgørende indflydelse på Arkema France.

148 Hvad for det tredje angår argumentet, hvorefter Kommissionen har tilsidesat adfærdskodeksen ved ikke over for virksomheden at foretage nogen undersøgelsesforanstaltning, bemærkes dels, at nævnte kodeks, som i henhold til sin punkt 5, kun finder anvendelse på verserende og fremtidige sager at regne fra dens offentliggørelse i *Den Europæiske Unions Tidende*, er blevet vedtaget efter den anfægtede beslutning

og derfor ikke finder anvendelse på de faktiske omstændigheder i den foreliggende sag. For det andet og under alle omstændigheder bemærkes, at kodeksens punkt 14 bestemmer under henvisning til dommen i sagen AC-Treuhand mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 126 (præmis 56), at »på tidspunktet for den første undersøgelsesforanstaltning (normalt en anmodning om oplysninger eller en kontrolundersøgelse) oplyses virksomhederne om, at de er genstand for en indledende undersøgelse samt genstanden for og formålet med en sådan undersøgelse«. Uden at det er nødvendigt at udtale sig om den juridiske rækkevidde af denne kodeks, må det derfor under alle omstændigheder konstateres, at denne ikke skaber nogen forpligtelse for Kommissionen til at gennemføre undersøgelsesforanstaltninger over for virksomhederne forud for vedtagelsen af klagepunktsmeddelelsen.

149 Sagsøgerens første klagepunkt skal derfor forkastes som ugrundet.

150 Hvad angår sagsøgerens andet klagepunkt, hvorefter Kommissionen har tilsidesat virksomhedens ret til forsvar, i det omfang den ikke omhyggeligt har undersøgt alle elementerne i den række af indicier, som virksomheden havde fremlagt for at afkræfte formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse, bemærkes for det første, at sagsøgeren, som Kommissionen har anført, ikke har identificeret noget retligt eller faktisk element i den anfægtede beslutning, med hensyn til hvilket virksomheden ikke har kunnet forklare sig i svaret på klagepunktsmeddelelsen. For det andet kan der henvises til 397.-415. betragtning til den anfægtede beslutning for at konstatere, at Kommissionen har givet en begrundet og udtømmende besvarelse af argumenterne rejst af Arkema France og af sagsøgeren i deres bemærkninger som svar på klagepunktsmeddelelsen. Kommissionen kan således ikke foreholdes at have tilsidesat sagsøgerens ret til forsvar i denne henseende.

151 Sagsøgerens andet klagepunkt såvel som første led i sin helhed skal derfor forkastes som ugrundede.

Om andet led vedrørende tilsidesættelse af princippet om processuel ligestilling

Parternes argumenter

152 Sagsøgeren har anført, at Kommissionen har tilsidesat princippet om processuel ligestilling. Denne tilsidesættelse følger i den foreliggende sag af den omstændighed, at Kommissionen i stedet for at fremlægge konkrete elementer, som kaster et andet lys over de faktiske omstændigheder i hovedsagen, som de fremgår af den række indicier, som sagsøgeren havde fremlagt, nøjedes med at fremsætte nye antagelser og formodninger, selv om sagsøgeren i overensstemmelse med retspraksis havde givet en anden plausibel forklaring med hensyn til de faktiske omstændigheder, som adskilte sig fra Kommissionens forklaring.

153 Sagsøgeren har under retsmødet tilføjet, at den omstændighed, at Kommissionen har undladt at indlede en undersøgelse vedrørende virksomheden, har medført en tilsidesættelse af princippet om processuel ligestilling, i det omfang virksomheden havde kunnet »bevare beviserne« og »beskytte sig imod en beskyldning om, at virksomheden havde blandet sig i datterselskabet«.

154 Kommissionen har rejst indsigelse mod sagsøgerens argumenter.

Rettens bemærkninger

155 Sagsøgeren har i det væsentlige gjort gældende, at Kommissionen har tilsidesat princippet om processuel ligestilling, for så vidt som det tilkom Kommissionen at fremlægge konkrete beviser, som underbyggede formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse, eftersom sagsøgeren havde fremlagt en række beviser, som udgjorde en plausibel forklaring på den omstændighed, at Arkema France selvstændigt drev virksomhed.

156 Det bemærkes, at princippet om processuel ligestilling, ligesom navnlig kontradiktionsprincippet, blot følger af selve begrebet en retfærdig rettergang (jf. analogt Domstolens dom af 26.6.2007, sag C-305/05, Ordre des barreaux francophones et germanophone m.fl., Sml. I, s. 5305, præmis 31, af 2.12.2009, sag C-89/08 P, Kommissionen mod Irland m.fl., Sml. I, s. 11245, præmis 50, og af 17.12.2009, sag C-197/09 RX, fornyet prøvelse, M mod EMEA, Sml. II, s. 12033, præmis 39 og 40). Det indebærer navnlig en forpligtelse til at give begge parter rimelig mulighed for at fremlægge sin sag under betingelser, der ikke stiller ham i en situation, der er til hans ugunst i forhold til modparten (jf. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 27.10.1993, Dombo Beheer BV mod Nederlandene, Serie A, nr. 274, præmis 33, af 15.7.2003, Ernst m.fl. mod Belgien, præmis 60, og af 18.4.2006, Vezon mod Frankrig, præmis 31).

157 I modsætning til hvad sagsøgeren har anført, befandt virksomheden sig i den foreliggende sag ikke en situation, der var til ugunst for virksomheden i forhold til Kommissionen, fordi sidstnævnte over for virksomheden havde gjort en formodning om udøvelse af en afgørende indflydelse gældende, som var baseret på kapitalforbindelser med Arkema France.

158 Eftersom Kommissionen for det første, som konstateret i præmis 57 ovenfor, med rette havde opstillet en formodning om, at sagsøgeren udøvede en afgørende indflydelse på Arkema France på grundlag af den omstændighed, at virksomheden ejede næsten hele kapitalen i Arkema France, og for det andet, som det fremgår af konstateringerne i præmis 139 og 140 ovenfor, at det har været muligt for sagsøgeren i sine bemærkninger som svar på klagepunktsmeddelelsen og under høringen for høringskonsulenten at fremlægge alle de retlige og faktiske elementer for at afkræfte denne formodning, har Kommissionen ikke tilsidesat princippet om processuel ligestilling i den foreliggende sag.

159 Sagsøgerens argument, rejst under retsmødet, hvorefter Kommissionen har tilsidesat princippet om processuel ligestilling, idet virksomheden, hvis der var blevet indledt en undersøgelse over for den, havde kunnet »bevare beviserne« for, at Arkema France handlede selvstændigt, og således »beskytte sig imod en beskyldning om, at virksomheden havde blandet sig i datterselskabet«, skal forkastes som ugrundet.

Det bemærkes således for det første, at sagsøgeren, som var moderselskab til Arkema France, da Kommissionen tilsendte sidstnævnte en anmodning om oplysninger den 10. september 2004, på dette tidspunkt kunne indsamle eventuelle beviser for sit datterselskabs selvstændighed. Desuden understøttes sagsøgeren argument i denne henseende ikke af noget konkret element, som godtgør, at beviser, som havde kunnet være nyttige for virksomhedens forsvar, var forsvundet, eller at den anfægtede beslutning ville have været en anden, hvis en undersøgelsesforanstaltning var blevet gennemført inden klagepunktsmeddelelsen. Endelig og under alle omstændigheder ændrer nævnte argument ikke konklusionen i præmis 158 ovenfor, om at det har været muligt for sagsøgeren i forbindelse med virksomhedens bemærkninger som svar på klagepunktsmeddelelsen og under høringen for høringskonsulenten at fremlægge alle de retlige og faktiske elementer, som var egnet til at afkræfte formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse.

160 Det andet anbringendes andet led skal derfor forkastes som ugrundet.

Om tredje led vedrørende tilsidesættelse af uskyldsformodningen

— Parternes argumenter

161 Sagsøgeren har anført, at Kommissionen har tilsidesat uskyldsformodningen, som er en grundlæggende rettighed sikret ved EF-traktaten og ved EMRK's artikel 6, stk. 2.

162 Sagsøgeren har for det første bemærket, at Kommissionen i 409.-411. betragtning til den anfægtede beslutning har pålagt virksomheden en sanktion for en overtrædelse af artikel 81 EF på grundlag af en formodning, som ikke var understøttet af noget konkret element, og som fik Kommissionen til at se bort fra de modstående beviser, som virksomheden havde fremlagt. En sådan formel konstatering af ansvar er baseret på de rene antagelser, som Retten kritiserede i sin dom af 6. oktober 2005, Sumitomo Chemical og Sumika Fine Chemicals mod Kommissionen (forenede sager T-22/02 og T-23/02, Sml. II, s. 4065, præmis 106).

163 Kommissionen burde først og fremmest have bevist, dels at Arkema France var skyldig, dels at sagsøgeren var skyldig, specifikt og særskilt. Dernæst og under alle omstændigheder er der ikke ført bevis for, at sagsøgeren var skyldig, eftersom virksomhedens ansvar blev fastslået i strid dels med reglerne om den situation, at et moderselskab pålægges ansvaret for en overtrædelse, dels med virksomhedens ret til forsvar.

164 Endelig har sagsøgeren under retsmødet anført, at manglen på en undersøgelse af virksomheden viser, at Kommissionen har handlet på grundlag af en forudfattet mening. Ifølge virksomheden er den anfægtede beslutning baseret på denne forudfattede mening, som »er blevet ved med at bestå på grund af proceduren for Kommissionen, der [er] fuldstændig uacceptabel i dag i lyset af minimumskravene i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder«, i det omfang den endelige beslutning vedtages af en institution, som på én gang står for undersøgelsen, retsforfølgningen og beslutningen«.

165 Sagsøgeren har for det andet først og fremmest anført, at Kommissionen ved over for virksomheden automatisk at anvende formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse, har pålagt virksomheden en uafkræftelig skyldsformodning, som udgør et probatio diabolica, og som er ulovlig. Sagsøgeren har anført, at i henhold til retspraksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol skal der for enhver formodning opstilles grænser, som sikrer retten til forsvar (jf. Menneskerettighedsdomstolens dom Salabiaku mod Frankrig, nævnt ovenfor i præmis 110, præmis 28, og dom af 23.7.2002, Janosevic mod Sverige, nr. 34619/97, præmis 101). Dernæst følger

det af retspraksis fra Fællesskabets retsinstanser, at enhver systematisk anvendelse af skyldsformodninger skal udelukkes, og enhver skyldsformodning skal kunne afkræftes på effektiv vis af den person, over for hvilken den anvendes.

166 Kommissionen har rejst indsigelse mod sagsøgerens argumenter.

— Rettens bemærkninger

167 Sagsøgeren har i det væsentlige påberåbt sig en tilsidesættelse af uskyldsformodningen i det omfang Kommissionen har pålagt virksomheden en sanktion for en overtrædelse begået af Arkema France, dels uden at underbygge formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse og ved se bort fra den række indicier, som virksomheden har fremlagt, som efter virksomhedens opfattelse kan afkræfte nævnte formodning, dels ved at tilsidesætte virksomhedens ret til forsvar.

168 Ifølge retspraksis indebærer uskyldsformodningen, at enhver, som anklages for en lovovertrædelse, anses for uskyldig, indtil hans skyld er bevist i overensstemmelse med loven. Den er således til hinder for enhver formel konstatering eller endog antydning af, at en anklaget er skyldig i en bestemt overtrædelse, i den beslutning, der afslutter en procedure, uden at vedkommende har haft mulighed for at gøre brug af samtlige garantier med henblik på udøvelse af retten til forsvar i forbindelse med en procedure, der følger sit normale forløb og afsluttes med beslutning om, hvorvidt indsigelserne var berettigede (Rettens dom af 12.10.2007, sag T-474/04, Pergan Hilfsstoffe für industrielle Prozesse mod Kommissionen, Sml. II, s. 4225, præmis 76).

169 Det er i den foreliggende sag ubestridt, at den omhandlede overtrædelse er blevet erkendt af sagsøgerens datterselskab. Som anført i præmis 57 ovenfor, har Kommissionen endvidere i den anfægtede beslutning med rette opstillet en formodning om,

at sagsøgeren var ansvarlig for sit datterselskabs adfærd, fordi sagsøgeren ejede mere end 97 % af kapitalen i datterselskabet. I det omfang, som konstateret i præmis 107 ovenfor, sagsøgeren ikke har afkræftet formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse, er det derfor med rette, at Kommissionen har pålagt virksomheden ansvaret for den omhandlede overtrædelse.

170 Som anført inden for rammerne af undersøgelsen af det andet anbringendes første led vedrørende en påstået tilsidesættelse af virksomhedens ret til forsvar (jf. præmis 139 og 140 ovenfor), fik sagsøgeren mulighed for på hensigtsmæssig måde at fremføre sine synspunkter under den administrative procedure vedrørende rigtigheden og relevansen af de af Kommissionen påberåbte faktiske omstændigheder i sin klagepunktsmeddelelse, såvel i sine bemærkninger som svar på klagepunktsmeddelelsen som under den mundtlige høring for høringskonsulenten, således at virksomheden har haft mulighed for at gøre brug af samtlige garantier med henblik på udøvelse af retten til forsvar i forbindelse med en procedure, der følger sit normale forløb og afsluttes med en beslutning om, hvorvidt indsigelserne var berettigede.

171 Som anført i forbindelse med undersøgelsen af det første anbringendes femte led (jf. præmis 121 ovenfor), betyder den omstændighed, at sagsøgeren i den foreliggende sag ikke har fremlagt beviser, der kan afkræfte formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse, ikke, at nævnte formodning under ingen omstændigheder kan afkræftes, og at, som sagsøgeren også har anført, Kommissionen har pålagt virksomheden en uafkræftelig uskyldsformodning, som udgør et probatio diabolica, eller at den har pålagt virksomheden en sanktion på grundlag af en forudfattet mening, som sagsøgeren ikke har haft lejlighed til at afkræfte.

172 Det følger heraf, at Kommissionen ikke har tilsidesat uskyldsformodningen ved at opstille en formodning om, at sagsøgeren havde udøvet en afgørende indflydelse på sit datterselskab.

173 For så vidt som sagsøgeren under retsmødet i det væsentlige har anført, at uskyldsformodningen som anerkendt i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder er blevet tilsidesat i den foreliggende sag, eftersom Kommissionen er en institution, som står for »undersøgelsen, retsforfølgningen og beslutningen«, må det konstateres, som Kommissionen mundtligt har gjort gældende, at dette klagepunkt er blevet fremsat for sent, eftersom det er blevet formuleret for første gang på tidspunktet for retsmødet, og at det ikke kan anses for en udvidelse af nærværende anbringende som fremsat i stævningen, hvorefter den formodning om udøvelse af en afgørende indflydelse, som Kommissionen har baseret sig på i den anfægtede beslutning, er i strid med uskyldsformodningen. Dette klagepunkt skal derfor afvises fra realitetsbehandling i overensstemmelse med artikel 48, stk. 2, i Rettens procesreglement.

174 Det andet anbringendes tredje led skal forkastes delvist som ugrundet, delvist afvises fra realitetsbehandling.

Om fjerde led vedrørende tilsidesættelse af princippet om hæftelsen for egne forpligtelser og princippet om individuelle straffe

— Parternes argumenter

175 Sagsøgeren har anført, at Kommissionen har tilsidesat princippet om personligt ansvar og det heraf afledte princip om individuelle straffe, for det første ved at fastslå eksistensen af og ansvaret for den virksomhed, som angiveligt består af sagsøgeren selv og Arkema France, og for det andet ved at pålægge sagsøgeren, dels en bøde in solidum med Arkema France, dels en individuel bøde, mens den burde have anerkendt, at der forelå to adskilte økonomiske enheder i mangel af konkrete elementer, som kunne underbygge formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse. Tilsidesættelsen af de nævnte principper bekræftes i 313. og 315. betragtning til den

anfægtede beslutning, som henviser til begreberne medophavsmand og ophavsmand til overtrædelsen. Kommissionen har således med urette kvalificeret sagsøgeren som medophavsmand til overtrædelsen.

176 Kommissionen har rejst indsigelse mod sagsøgerens argumenter.

— Rettens bemærkninger

177 Sagsøgeren har i det væsentlige anført, at Kommissionen ved at pålægge virksomheden ansvaret for den omhandlede overtrædelse har tilsidesat principperne om hæftelsen for egne forpligtelser og om individuelle straffe.

178 I medfør af princippet om individuelle straffe og sanktioner bør en fysisk eller juridisk person kun forfølges for omstændigheder, som den pågældende individuelt kritiseres for (Rettens dom af 13.12.2001, forenede sager T-45/98 og T-47/98, Krupp Thyssen Stainless og Acciai speciali Terni mod Kommissionen, Sml. II, s. 3757, præmis 63), et princip, som gælder i enhver administrativ procedure, der kan føre til sanktioner i henhold til konkurrencereglerne (Rettens dom af 4.7.2006, sag, T-304/02, Hoek Loos mod Kommissionen, Sml. II, s. 1887, præmis 118).

179 Som det imidlertid fremgår af den retspraksis, der er nævnt i præmis 45-50 ovenfor, skal dette princip forenes med virksomhedsbegrebet som omhandlet i artikel 81 EF. Når en økonomisk enhed således overtræder konkurrencereglerne, tilkommer det den i henhold til princippet om personligt ansvar at stå til regnskab for denne overtrædelse.

180 Som allerede anført i præmis 105 ovenfor, er det ikke et spørgsmål om initiativ vedrørende overtrædelsen mellem moderselskabet og datterselskabet, eller — så meget desto mere — førstnævntes inddragelse i den nævnte overtrædelse — men den omstændighed, at virksomhederne udgør én virksomhed som omhandlet i artikel 81 EF, som giver Kommissionen beføjelse til at rette beslutningen, hvorved der pålægges en bøde, til moderselskabet for en gruppe virksomheder (jf. i denne retning dommen i sagen Michelin mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 55, præmis 292). Sagsøgeren er derfor individuelt blevet straffet for en overtrædelse, som den anses for at have begået selv på grund af sine økonomiske og juridiske forbindelser med Arkema France, som satte virksomheden i stand til at afgøre sidstnævntes adfærd på markedet.

181 Det følger heraf, at den omstændighed, at sagsøgeren er blevet pålagt ansvaret for den omhandlede overtrædelse, ikke tilsidesætter princippet om individuelle straffe og sanktioner.

182 Sagsøgerens argument, hvorefter det fremgår af 313. og 315. betragtning til den anfægtede beslutning, at Kommissionen med urette anså sagsøgeren for medophavsmand eller ophavsmand til overtrædelsen, skal herved forkastes som ugrundet. Ud over den omstændighed, at Kommissionen i de nævnte betragtninger ikke har foretaget sådanne kvalificeringer med hensyn til sagsøgeren, fremgår det desuden klart af en sammenholdning navnlig af 367.-375., 386., 387., 396. og 415. betragtning til den anfægtede beslutning, at Kommissionen fandt, at i det omfang sagsøgeren udøvede en afgørende indflydelse på Arkema France, og at de således udgjorde én virksomhed som omhandlet i artikel 81 EF, skulle disse selskaber, som udgjorde virksomheden som omhandlet i artikel 81 EF, der havde begået overtrædelsen, holdes ansvarlige.

183 Det andet anbringendes fjerde led skal derfor forkastes som ugrundet.

Om femte led vedrørende tilsidesættelse af princippet om, at straffe skal have lovhjemmel

— Parternes argumenter

184 Sagsøgeren har anført, at Kommissionen ved at tilsidesætte principperne om hæftelsen for egne forpligtelser og individuelle straffe har tilsidesat principperne om, at straffe skal have lovhjemmel. Den har anført, at sagsøgeren er blevet idømt straf til trods for manglen på enhver lovbestemmelse, som sanktionerer en overtrædelse, som ikke er blevet bevist over for en virksomhed. For det første tillader artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003 udelukkende Kommissionen at sanktionere virksomheder, »som deltager i [en] overtrædelse«. For det andet bestemmer retningslinjerne, at Kommissionens sanktionsbeføjelse kun skal udøves »inden for de grænser, der er fastsat« [ved forordning nr. 1/2003]«.

185 Kommissionen har rejst indsigelse mod sagsøgerens argumenter.

— Rettens bemærkninger

186 Sagsøgeren har i det væsentlige anført, at Kommissionen har tilsidesat princippet om, at straffe skal have lovhjemmel ved at pålægge virksomheden en sanktion, selv om artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003 og retningslinjerne ikke indeholder bestemmelser om en sådan sanktion.

187 I henhold til retspraksis kræver princippet om, at straffe skal have lovhjemmel, at loven klart skal definere overtrædelserne og den straf, de medfører. Denne betingelse er opfyldt, når borgerne ud fra den relevante bestemmelses ordlyd og, om fornødent, ved hjælp af retternes fortolkning heraf kan vide, hvilke handlinger og undladelser der medfører strafansvar (dommen i sagen Evonik Degussa mod Kommissionen og Rådet, nævnt ovenfor i præmis 130, præmis 39).

188 Det bemærkes, at i medfør af artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17 og artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003 kan Kommissionen ved beslutning pålægge virksomheder bøder, hvis de overtræder artikel 81 EF.

189 Henset til bestemmelserne nævnt i præmis 188 ovenfor og i det omfang det blev antaget, at sagsøgeren og datterselskabet Arkema France udgjorde én virksomhed som omhandlet i artikel 81 EF, er det uden at tilsidesættelse princippet om, at straffe skal have lovhjemmel, at Kommissionen i den foreliggende sag i overensstemmelse med den retspraksis, der er nævnt i præmis 50 ovenfor, kunne pålægge de juridiske personer, som var en del af nævnte virksomhed, en bøde.

190 Det andet anbringendes femte led skal derfor forkastes som ugrundet.

Om sjette led vedrørende tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet

— Parternes argumenter

191 Sagsøgeren har anført, at ligebehandlingsprincippet, hvorefter — i henhold til retspraksis — ensartede forhold ikke kan behandles forskelligt, er blevet overtrådt i den foreliggende sag af to grunde.

192 Sagsøgeren har for det første anført, at Kommissionen har tilsidesat princippet om ligebehandling, i det omfang sagsøgeren i beslutningen om organiske peroxider ikke

blev pålagt ansvaret for den overtrædelse, som Arkema France havde deltaget i, selv om Elf Aquitaine-koncernen på tidspunktet for de i denne beslutning omhandlede faktiske omstændigheder blev drevet på samme måde som på tidspunktet for de i den anfægtede beslutning omhandlede faktiske omstændigheder. Sagsøgeren har desuden anført, at Kommissionen også af denne grund har tilsidesat retssikkerhedsprincippet.

193 Sagsøgeren har navnlig anført, at Kommissionens argumenter, hvorefter den omstændighed, at den ikke tidligere har pålagt sagsøgeren ansvaret for den omhandlede overtrædelse, ikke forhindrer den i at pålægge et sådant ansvar i den anfægtede beslutning, at den råder over et bredt skøn med hensyn til bøder, og at den ikke er bundet af sin egen beslutningspraksis, skal forkastes. For det første ville det være inkonsekvent, hvis Kommissionen i identiske situationer kunne eller ikke kunne pålægge virksomheden ansvaret for en overtrædelse. For det andet er en sådan mulighed ikke omfattet af det skøn, som Kommissionen er tillagt for at sikre en effektiv anvendelse af konkurrencereglerne, men er udelukkende og alene vilkårlig, uden at nogen kontrol fra Unionens retsinstanser er mulig.

194 Sagsøgeren har for det andet anført, at princippet om ligebehandling mellem på den ene side sagsøgeren selv og på den anden side Akzo Nobel og ELSA er blevet tilsidesat. Sagsøgeren har herved anført, at Kommissionen i 378.-382. og 481.-483. betragtning til den anfægtede beslutning anvender en række konkrete indicier for at underbygge formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse med hensyn til EKA og ELSA, mens den undlader at fremlægge konkrete indicier med hensyn til sagsøgeren for at tilregne virksomheden overtrædelsen begået af Arkema France. Der er imidlertid intet, som kan begrunde en sådan forskelsbehandling.

195 Kommissionen har rejst indsigelse mod sagsøgerens argumenter.

— Rettens bemærkninger

196 Efter fast retspraksis kræver ligebehandlingsprincippet, at ensartede forhold ikke behandles forskelligt, og at forskellige forhold ikke behandles ensartet, medmindre en sådan behandling er objektivt begrundet (jf. Domstolens dom af 3.5.2007, sag C-303/05, Advocaten voor de Wereld, Sml. I, s. 3633, præmis 56 og den deri nævnte retspraksis).

197 Hvad angår sagsøgerens første klagepunkt, hvorefter Kommissionen har tilsidesat såvel princippet om ligebehandling som retssikkerhedsprincippet, i det omfang den ikke har pålagt sagsøgeren ansvaret for den omhandlede overtrædelse i beslutningen om organiske peroxider, skal det forkastes som ugrundet. Eftersom Kommissionen mellem vedtagelsen af beslutningen om organiske peroxider og vedtagelsen af den anfægtede beslutning således allerede havde pålagt sagsøgeren ansvaret for de overtrædelser, som konstateredes i de tre beslutninger, nemlig MCAA-beslutningen, hydrogenperoxidbeslutningen og beslutningen om methacrylater, kunne denne ikke være ubekendt med betingelserne for en sådan tilregnelse. Desuden bemærkes, som anført i præmis 60 ovenfor, at eftersom Kommissionen har mulighed for, men ikke pligt til at pålægge et moderselskab ansvaret for overtrædelsen, og at betingelserne for en sådan tilregnelse var opfyldt i den foreliggende sag, indebar den omstændighed alene, at Kommissionen ikke har foretaget en sådan tilregnelse i beslutningen om organiske peroxider, ikke, at den har pligt til at foretage den samme vurdering i den anfægtede beslutning.

198 Desuden skal sagsøgerens argument, hvorefter den omstændighed, at Kommissionen råder over et skøn, som tillader den at tilregne moderselskabet en overtrædelse begået af et datterselskab, er vilkårlig, forkastes som ugrundet. Selv om Kommissionen i overensstemmelse med den retspraksis, der er nævnt i præmis 60 ovenfor, råder over et skøn for at beslutte, om et moderselskab skal pålægges ansvaret for en overtrædelse, forholder det sig ikke desto mindre således, at Kommissionens beslutning om at foretage en sådan tilregnelse ikke kan unddrage sig, som i den foreliggende sag,

en kontrol fra Unionens retsinstanser, som det tilkommer at efterprøve, om betingelserne for en sådan tilregnelse er opfyldt.

199 Sagsøgerens første klagepunkt skal derfor forkastes som ugrundet.

200 Hvad angår sagsøgerens andet klagepunkt, hvorefter sagsøgeren er blevet udsat for forskelsbehandling i den anfægtede beslutning i forhold til Akzo Nobel og ELSA, i det omfang Kommissionen med hensyn til sagsøgeren til forskel fra de sidstnævnte har undladt at fremlægge konkrete elementer for at pålægge virksomheden ansvaret for den omhandlede overtrædelse, skal det forkastes som ugrundet.

201 For det første hviler dette klagepunkt på en ukorrekt læsning af den anfægtede beslutning. På samme måde som Kommissionen har fremført yderligere indicier for at underbygge formodningen om Akzo Nobels udøvelse af en afgørende indflydelse på sit datterselskab EKA (378. betragtning til den anfægtede beslutning) og ELSA's udøvelse af en afgørende indflydelse på sit datterselskab Finnish Chemicals (481. betragtning til den anfægtede beslutning), har Kommissionen ligeledes anført indicier, som tilsigter at underbygge formodningen om sagsøgerens afgørende indflydelse på Arkema France (386. betragtning til den anfægtede beslutning).

202 For det andet bemærkes, at selv om Kommissionen i den anfægtede beslutning kun havde underbygget formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse med hensyn til Akzo Nobel og denne virksomheds datterselskab EKA såvel som med hensyn til ELSA og denne virksomheds datterselskab Finnish Chemicals, men ikke med hensyn til sagsøgeren og dennes datterselskab, rejser dette ikke tvivl med hensyn til lovligheden af nævnte beslutning. Som det således fremgår af vurderingen i præmis 77 ovenfor, havde Kommissionen ikke pligt til at underbygge nævnte formodning, henset til, at Elf Aquitaine ejede næsten hele kapitalen i sit datterselskab. Selv om det lægges til grund, at de nævnte virksomheder befandt sig i en ensartet situation, kan det forhold, at Kommissionen kun har besluttet at underbygge formodningen om en

afgørende indflydelse med hensyn til visse af virksomhederne, ikke bevirke en annullation af den anfægtede beslutning.

203 Sagsøgerens andet klagepunkt og sjette led i sin helhed skal derfor forkastes som ugrundede.

204 I det omfang de seks led af det andet anbringende skal forkastes delvist som ugrundede, delvist ikke kan antages til realitetsbehandling og delvist skal forkastes som irrelevante, skal dette anbringende forkastes i sin helhed.

Om det tredje anbringende vedrørende urigtig gengivelse af den række indicier, som sagsøgeren har fremlagt

Parternes argumenter

205 Sagsøgeren har anført, at de grunde, som Kommissionen har angivet i 400.-404. betragtning til den anfægtede beslutning for at forkaste elementerne i den række indicier, som virksomheden har fremlagt, viser, at Kommissionen urigtigt har gengivet visse af disse indicier ved at ty til ekstrapoleringer, antagelser og formodninger, som der ikke er blevet ført bevis for. Desuden bekræfter Kommissionens påstand i 404. betragtning til den anfægtede beslutning, hvorefter de faktiske omstændigheder i den foreliggende sag svarer til disse formodninger, at Kommissionen har gengivet de nævnte indicier urigtigt.

206 Kommissionen har rejst indsigelse mod denne argumentation.

Rettens bemærkninger

207 Det bemærkes for det første, at sagsøgeren til støtte for dette anbringende ikke har fremsat noget konkret element, som underbygger virksomhedens påstand om, at Kommissionen har gengivet den række indicier urigtigt, som virksomheden har fremlagt for at afkræfte formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse. For så vidt som sagsøgeren i det væsentlige har anført, at Kommissionen med urette har konstateret, at den række indicier, som virksomheden har fremlagt, ikke afkræftede formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse, bemærkes endvidere, at dette anbringende udgør en omformulering af det første anbringendes fjerde led, og det skal således forkastes af de samme grunde som dem, der er nævnt i præmis 95-107 ovenfor, hvor det blev fastslået, at rækken af indicier fremlagt af sagsøgeren ikke gjorde det muligt at afkræfte nævnte formodning.

208 Det tredje anbringende skal derfor forkastes som ugrundet.

Om det fjerde anbringende vedrørende modstridende begrundelser i den anfægtede beslutning

209 Sagsøgeren har anført, at den anfægtede beslutning indeholder tre selvmodsigelser, som bevirker, at beslutningen er ugyldig. Sagsøgeren har som svar på spørgsmål fra Retten under retsmødet bekræftet, at virksomheden herved påberåber sig en manglende begrundelse. Dette anbringende falder i tre led.

Om første led vedrørende modstridende begrundelse med hensyn til anvendelsen af virksomhedsbegrebet som omhandlet i artikel 81, stk. 1, EF

— Parternes argumenter

210 Sagsøgeren har anført, at den anfægtede beslutning indeholder en modstridende begrundelse med hensyn til anvendelsen af virksomhedsbegrebet som omhandlet i artikel 81, stk. 1, EF.

211 Sagsøgeren har for det første bemærket, at selv om det fremgår af 1. og 320. betragtning til den anfægtede beslutning, at Kommissionen fandt, at adressaterne for nævnte beslutning blev pålagt en sanktion på grund af deres deltagelse i den omhandlede overtrædelse, angives det samtidigt modstridende i 69., 384. og 385. betragtning til samme beslutning, at sagsøgeren aldrig har deltaget i den omhandlede overtrædelse.

212 Sagsøgeren har for det andet anført, at den anfægtede beslutning omfatter en modstridende begrundelse vedrørende »rækkevidden« af virksomheden som omhandlet i artikel 81, stk. 1, EF, som Kommissionen har lagt til grund.

213 Kommissionen har for det første i 16. og 385. betragtning til den anfægtede beslutning defineret Arkema France som den eneste virksomhed, der er ansvarlig for overtrædelsen, mens den i 375. og 415. betragtning til nævnte beslutning har konstateret, at sagsøgeren skulle pålægges ansvaret for overtrædelsen begået af Arkema France.

214 For det andet indeholder den anfægtede beslutning modstridende begrundelser med hensyn til beregningen af de bøder, som sagsøgeren er blevet pålagt. Sagsøgeren har herved anført, at Kommissionen i den anfægtede beslutning pålægger virksomheden en individuel bøde, selv om den ikke har deltaget i overtrædelsen, og den ikke havde kendskab til denne, og at de to bøder, som den er blevet pålagt, er blevet beregnet på grundlag af parametre, som henhørte under Arkema France, og som den ikke har kunnet udøve nogen indflydelse på.

215 Kommissionen har rejst indsigelse mod sagsøgerens argumenter.

— Rettens bemærkninger

216 Ifølge fast praksis, skal den begrundelse, som kræves i henhold til artikel 253 EF, tilpasses karakteren af den pågældende retsakt og klart og utvetydigt angive de betragtninger, som den institution, der har udstedt retsakten, har lagt til grund, således at de berørte parter kan få kendskab til grundlaget for den trufne foranstaltning, og således at den kompetente ret kan udøve sin prøvelsesret. Det kræves ikke, at begrundelsen angiver alle de forskellige relevante faktiske og retlige omstændigheder, da spørgsmålet, om en retsakts begrundelse opfylder kravene i artikel 253 EF, ikke blot skal vurderes i forhold til ordlyden, men også til den sammenhæng, hvori den indgår, samt under hensyn til alle de retsregler, som gælder på det pågældende område (jf. Domstolens dom af 2.4.1998, sag Kommissionen mod Sytraval og Brink's France, C-367/95 P, Sml. I, s. 1719, præmis 63 og den deri nævnte retspraksis, og dommen i sagen Hoek Loos mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 178, præmis 58).

217 Det fremgår ligeledes af retspraksis, at når en beslutning i henhold til artikel 81 EF er rettet til flere adressater og medfører et spørgsmål om, hvem der bærer ansvaret for overtrædelsen, skal den indeholde en tilstrækkelig begrundelse i forhold til hver af adressaterne, navnlig i forhold til de af dem, som i henhold til beslutningen skal bære byrden for overtrædelsen (Rettens dom af 28.4.1994, sag T-38/92, AWS Benelux

mod Kommissionen, Sml. II, s. 211, præmis 26). For at være tilstrækkeligt begrundet i forhold til de moderselskaber, som har begået overtrædelsen, skal Kommissionens beslutning indeholde en detaljeret redegørelse for, hvorfor disse selskaber kan gøres ansvarlige for overtrædelsen (jf. i denne retning Rettens dom af 14.5.1998, sag T-327/94, SCA Holding mod Kommissionen, Sml. II, s. 1373, præmis 80).

218 Uden at det er nødvendigt at undersøge hver af betragtningerne til den anfægtede beslutning, som sagsøgeren har påberåbt sig, bemærkes, at det utvetydigt fremgår af 386. og 387. betragtning til den anfægtede beslutning, som er nævnt i præmis 41 og 42 ovenfor, at det er på grundlag af konstateringen af, at sagsøgeren og Arkema France udgjorde én virksomhed i artikel 81 EF's forstand, at Kommissionen besluttede at pålægge sagsøgeren ansvaret for overtrædelsen begået af Arkema France og at pålægge virksomheden bøder.

219 Selv om det måtte vise sig, at de modstridende begrundelser i den anfægtede beslutning, som sagsøgeren har påberåbt sig, reelt forelå i den anfægtede beslutning, forholder det sig ikke desto mindre således, at den begrundelse, der er indeholdt i nævnte beslutning, dels har sat sagsøgeren i stand til at kende begrundelserne for, at den er blevet pålagt et ansvar og bøder, hvilket er bevist ved det forhold, at den navnlig i de to første anbringender bestrider lovligheden af den anfægtede beslutning, for så vidt Kommissionen har pålagt den ansvaret for den omhandlede overtrædelse, og i ottende og niende anbringende det forhold, at den er blevet pålagt en bøde in solidum med Arkema France og individuelt, dels har gjort det muligt for Retten at udøve sin kontrol.

220 For så vidt som sagsøgeren har påberåbt sig en modstridende begrundelse, som følger af den omstændighed, at de bøder, som virksomheden er blevet pålagt i den anfægtede beslutnings artikel 2, litra c) og e), er blevet beregnet på grundlag af »parametre, som henhører under« Arkema France, skal dette argument forkastes som ugrundet. Det bemærkes herved, at ud over det forhold, at sagsøgeren ikke har angivet, hvorfor en sådan beregning af bøderne er modstridende, følger pålæggelsen af en individuel bøde og den omstændighed, at sidstnævnte beregnes på grundlag af parametre, som henhører under Arkema France, direkte af anvendelsen af retningslinjerne og kræver

således ingen særlig begrundelse i den anfægtede beslutning. Det fjerde anbringendes første led skal derfor forkastes som ugrundet.

Om andet led vedrørende modstridende begrundelse i den anfægtede beslutning med hensyn til sagsøgerens kendskab til den omhandlede overtrædelse

— Parternes argumenter

221 Sagsøgeren har anført, at den anfægtede beslutning indeholder en modstridende begrundelse med hensyn til det kendskab, som sagsøgeren kunne have til overtrædelsen begået af Arkema France. Kommissionen bekræfter således i første omgang i nævnte beslutning, at sagsøgeren nødvendigvis var informeret om Arkema Frances virksomhed på grund af sammenfaldet mellem medlemmer af personalet i sagsøgeren og i Arkema France, og anfører dernæst modstridende i 401. betragtning til den anfægtede beslutning, at det var muligt, at sagsøgeren ikke havde kendskab til sit datterselskabs konkurrencebegrænsende adfærd.

222 Kommissionen har rejst indsigelse mod sagsøgerens argumentation.

— Rettens bemærkninger

223 For så vidt som sagsøgeren har gjort gældende, at visse begrundelser i den anfægtede beslutning er modstridende med hensyn til sagsøgerens kendskab til den omhandlede

overtrædelse, bemærkes, at selv om sådanne modstridende begrundelser måtte vise sig at foreligge, er dette uden betydning for den omstændighed, at eftersom Arkema France og sagsøgeren udgjorde én virksomhed i artikel 81, stk. 1, EF's forstand, kunne Kommissionen i overensstemmelse med den retspraksis, der er nævnt i præmis 45-55 ovenfor, pålægge sagsøgeren ansvaret for den omhandlede overtrædelse, uafhængig af, om den havde kendskab hertil, eller om den direkte havde deltaget i nævnte overtrædelse, hvilket Kommissionen ikke havde pligt til at føre bevis for. En eventuel modstridende begrundelse i den anfægtede beslutning er herved under alle omstændigheder uden betydning for lovligheden af den anfægtede beslutning.

224 Det fjerde anbringendes andet led skal derfor forkastes som irrelevant.

Om tredje led vedrørende modstridende begrundelse med hensyn til arten af den kontrol, som et moderselskab skal udøve med sit datterselskab for at pålægges ansvaret for en overtrædelse begået af sidstnævnte

— Parternes argumenter

225 Sagsøgeren har anført, at den anfægtede beslutning indeholder en dobbelt modstridende begrundelse.

226 Sagsøgeren har for det første anført, at Kommissionen med rette i 407. betragtning til den anfægtede beslutning har bekræftet, at den omstændighed, at et moderselskab pålægges ansvaret for en overtrædelse, er underlagt et bevis for, at sidstnævnte har udøvet en effektiv kontrol med sit datterselskabs handelspolitik. Kommissionen

undersøgelse af den række indicier, som sagsøgeren har fremlagt, som den fremgår af 403. og 404. betragtning til den anfægtede beslutning, viser imidlertid, at Kommissionen har udvidet anvendelsesområdet for sagsøgerens effektive kontrol ud over datterselskabets handelspolitik.

227 Sagsøgeren har for det andet anført, at 403. og 404. betragtning til den anfægtede beslutning er i modstrid med 413. betragtning til nævnte beslutning, hvori Kommissionen har anført, at den ikke i beslutningen om organiske peroxider kun har baseret sig på en formodning om sagsøgerens udøvelse af en afgørende indflydelse på sit datterselskabs handelspolitik.

228 Kommissionen har rejst indsigelse mod sagsøgerens argumenter.

— Rettens bemærkninger

229 Sagsøgeren har med de to klagepunkter i det væsentlige anført, at den anfægtede beslutning indeholder modstridende begrundelser med hensyn til arten af den kontrol, som et moderselskab skal udøve med sit datterselskab, for at Kommissionen kan pålægge det ansvaret for en overtrædelse.

230 Det bemærkes i den foreliggende sag, at selv om de modstridende begrundelser i den anfægtede beslutning måtte vise sig at foreligge, er de uden betydning for konstateringen af, at Kommissionen ikke har tilsidesat sin begrundelsespligt i denne henseende, eftersom for det første, som det fremgår af undersøgelsen af det første anbringendes fjerde led (jf. præmis 95-107 ovenfor), sagsøgeren er blevet sat i stand til at kende de grunde, som har ledt Kommissionen til at konkludere, at de indicier, som virksomheden har fremlagt, ikke gjorde det muligt at afkræfte formodningen om udøvelse af en

afgørende indflydelse og herved bestride lovligheden heraf, og for det andet Retten var i stand til at udøve sin kontrol.

231 Det fjerde anbringendes tredje led skal derfor forkastes som ugrundet, og det fjerde anbringende i sin helhed skal forkastes delvist som ugrundet, delvist som irrelevant.

Om det femte anbringende vedrørende tilsidesættelse af princippet om god forvaltningsskik

Parternes argumenter

232 Sagsøgeren har i det væsentlige anført, at Kommissionen har tilsidesat princippet om god forvaltningsskik.

233 Kommissionen har for det første ikke omhyggeligt og upartisk undersøgt alle de relevante faktiske forhold, og navnlig de oplysninger, som sagsøgeren har fremlagt for den i virksomhedens bemærkninger som svar på klagepunktsmeddelelsen, som klart og præcist viser Arkema Frances økonomiske selvstændighed på markedet. Endvidere har Kommissionen ikke foretaget en konkret og individuel undersøgelse af sagsøgerens situation.

234 For det andet kræver princippet om god forvaltningsskik, at Kommissionen på virksomhederne anvender de regler, som den anvender på sig selv. Kommissionen har imidlertid i 358. betragtning til den anfægtede beslutning anført, at den havde ret til at basere sig på en række indicier for at bevise en overtrædelse, selv om den de facto

har nægtet at anvende denne bevismåde på sagsøgeren i den foreliggende sag. Sagsøgeren har herved henvist til det første anbringendes fjerde og femte led.

235 Sagsøgeren har for det tredje anført, at i modsætning til hvad Kommissionen har anført i 314. betragtning til den anfægtede beslutning, kræver princippet om god forvaltningsskik, som sagsøgeren har anført i sine bemærkninger som svar på klagepunktsmeddelelsen, at Kommissionen udsætter vedtagelsen af den anfægtede beslutning, indtil Retten har truffet afgørelse i de søgsmål, som sagsøgeren har anlagt til anfægtelse af MCAA-beslutningen, hydrogenperoxidbeslutningen og beslutningen om methacrylater. Sagsøgeren har herved anført, at den omstændighed, at en sagsøger må anlægge et nyt annullationssøgsmål mod en beslutning fra Kommissionen, kan være i strid med kravet om procesøkonomi, som Retten har fastslået i sin dom af 21. oktober 2004, Lenzig mod Kommissionen (sag T-36/99, Sml. II, s. 3597).

236 Kommissionen har rejst indsigelse mod sagsøgerens argumenter.

Rettens bemærkninger

237 Det følger af fast retspraksis, at i de tilfælde, hvor EU-institutionerne råder et skøn for at varetage sine opgaver, må der lægges endnu større vægt på overholdelsen af de garantier, som fællesskabsretten giver med hensyn til den administrative sagsbehandling. Disse garantier omfatter bl.a. kravet om, at den kompetente institution omhyggeligt og upartisk skal undersøge alle relevante forhold i den enkelte sag (Domstolens dom af 21.11.1991, sag C-269/90, Technische Universität München, Sml. I, s. 5469, præmis 14. Rettens dom af 24.1.1992, sag T-44/90, La Cinq mod Kommissionen, Sml. II, s. 1, præmis 86, og af 20.3.2002, sag T-31/99, ABB Asea Brown Boveri mod Kommissionen, Sml. II, s. 1881, præmis 99).

238 Hver af sagsøgerens tre klagepunkter, som tilsigter at vise, at Kommissionen har tilsidesat princippet om god forvaltningsskik, skal undersøges i den foreliggende sag.

239 Hvad for det første angår sagsøgerens klagepunkt, hvorefter Kommissionen ikke omhyggeligt og upartisk har undersøgt de indicier, som virksomheden har fremlagt for at afkræfte formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse og ikke har undersøgt virksomhedens konkrete situation, skal det forkastes som ugrundet. Ud over det forhold, at sagsøgeren ikke har fremsat noget argument eller fremlagt noget specifikt bevis, som underbygger dette klagepunkt, fremgår det af 396.-415. betragtning til den anfægtede beslutning, at Kommissionen har undersøgt og udtrykkeligt forkastet argumenterne fremsat af sagsøgeren for at afkræfte nævnte formodning.

240 Hvad for det andet angår sagsøgeren klagepunkt, hvorefter i det væsentlige Kommissionen har tilsidesat princippet om god forvaltningsskik, i det omfang den i den foreliggende sag de facto har afvist bevismåden i form af en række indicier for at afkræfte formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse, selv om Kommissionen har anvendt en sådan bevismåde, skal det forkastes som ugrundet. Det bemærkes herved, at det, som anført inden for rammene af det første anbringendes fjerde led (jf. præmis 95-107 ovenfor), er efter at have undersøgt rækken af indicier fremlagt af sagsøgeren, at Kommissionen fandt, at de ikke kunne afkræfte formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse. Kommissionen har således ikke tilsidesat princippet om god forvaltningsskik.

241 Hvad for det tredje angår sagsøgerens klagepunkt, hvorefter Kommissionen i overensstemmelse med principperne om god forvaltningsskik og procesøkonomi burde have udsat proceduren indledt over for sagsøgeren i den foreliggende sag, indtil Retten havde truffet afgørelse i de søgsmål, som sagsøgeren har anlagt til anfægtelse af MCAA-beslutningen, hydrogenperoxidbeslutningen og beslutningen om methacrylater, skal det forkastes som ugrundet. Det skal herved for det første konstateres, at ud over det forhold, at der for Kommissionens beslutninger er en formodning om

gyldighed, så længe de ikke er blevet annulleret eller trukket tilbage (Domstolens dom af 15.6.1994, sag C-137/92 P, Kommissionen mod BASF m.fl., Sml. I, s. 2555, præmis 48), er der ingen lovbestemmelse, som pålægger Kommissionen at udsætte vedtagelsen af beslutninger i sager, som vedrører forskellige faktiske omstændigheder. I modsætning til hvad sagsøgeren har anført, fremgår det endvidere ikke af dommen i sagen Lenzing mod Kommissionen (nævnt ovenfor i præmis 235, præmis 56), at Kommissionen i den foreliggende sag havde pligt til af procesøkonomiske hensyn at udsætte vedtagelsen af den anfægtede beslutning, indtil Retten havde truffet afgørelse i de søgsmål, som sagsøgeren havde anlagt til anfægtelse af andre beslutninger, hvorved virksomheden var blevet pålagt en sanktion. Retten fastslog således nærmere bestemt i denne doms præmis 58, at når en beslutning, som er genstand for et søgsmål, er blevet ændret, kan parterne gives tilladelse til at ændre deres påstande på grund af denne nye faktiske omstændighed, i det omfang »retsplejehensyn og kravet om procesøkonomi […] nemlig [ville] blive tilsidesat, såfremt sagsøgeren blev tvunget til at rejse et nyt annullationssøgsmål ved Retten« under sådanne omstændigheder.

242 Det tredje klagepunkt og det femte anbringende i sin helhed skal derfor forkastes som ugrundede.

Om det sjette anbringende vedrørende tilsidesættelse af retssikkerhedsprincippet

Parternes argumenter

243 Sagsøgeren har i det væsentlige anført, at den anfægtede beslutning i høj grad er til skade for den retssikkerhed, som virksomheden med rette kan forvente, henset til den faste retspraksis, som den har henvist til inden for rammerne af det første anbringende.

244 For det første er den omstændighed, at sagsøgeren i den anfægtede beslutning er blevet pålagt ansvaret for den omhandlede overtrædelse, baseret på et kriterium, der er såvel nyt som uforståeligt, som afhænger af Kommissionens velvilje i mangel af ethvert konkret bevis for moderselskabets eventuelle indblanding i sit datterselskabs handelspolitik.

245 Kommissionen har for det andet i den anfægtede beslutning for første gang og uden nogen lovhjemmel idømt sagsøgeren to adskilte, men kumulative bøder, hvoraf den ene er individuel, for de samme forhold.

246 Sagsøgeren har for det tredje anført, at som virksomheden allerede har gjort gældende inden for rammerne af det fjerde anbringendes første led, i det omfang virksomhedens forbindelser til Arkema France er identiske i den foreliggende sag og i den sag, som har ledt Kommissionen til at vedtage beslutningen om organiske peroxider, er det uforståeligt, hvorfor Kommissionen har valgt helt andre løsninger i disse to sager.

247 Kommissionen har rejst indsigelse mod disse argumenter.

Rettens bemærkninger

248 Hvad for det første angår sagsøgerens klagepunkt, hvorefter Kommissionen har tilsidesat retssikkerhedsprincippet, eftersom den har besluttet at pålægge virksomheden ansvaret for den omhandlede overtrædelse efter et »nyt« og »uforståeligt« kriterium, skal det forkastes som ugrundet. Som fastslået i præmis 197 ovenfor, har Kommissionen således for det første inden vedtagelsen af den anfægtede beslutning pålagt sagsøgeren ansvaret for overtrædelserne sanktioneret i tre beslutninger, nemlig

MCAA-beslutningen, hydrogenperoxidbeslutningen og beslutningen om methacrylater. Sagsøgeren kan derfor ikke med rette gøre gældende, at den ikke kendte til betingelserne for at pålægge et moderselskab ansvaret for en overtrædelse. Som det fremgår af den retspraksis, der er nævnt i præmis 45-55 ovenfor, bemærkes for det andet og under alle omstændigheder, at den formodning om udøvelse af en afgørende indflydelse, som Kommissionen har baseret sig på i den anfægtede beslutning for at pålægge sagsøgeren en sanktion, hverken var »ny« eller »uforståelig«.

249 Hvad for det andet angår sagsøgerens klagepunkt, hvorefter Kommissionen har tilsidesat retssikkerhedsprincippet ved at idømme virksomheden for første gang og uden nogen lovhjemmel to adskilte, men kumulative bøder, hvoraf den ene er individuel, for de samme forhold, må det først og fremmest konstateres, at i overensstemmelse med de sanktioner, der er fastsat i artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17 og i artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003, kan Kommissionen ved beslutning pålægge virksomheder, der tilsidesætter artikel 81 EF, bøder. Det er fastslået, at de sanktioner, der er fastsat i artikel 15 i forordning nr. 17 og i artikel 23 i forordning nr. 1/2003, har til formål såvel at straffe ulovlig adfærd som at forhindre gentagelse heraf (jf. Rettens dom af 15.3.2006, sag T-15/02, BASF mod Kommissionen, Sml. II, s. 497, præmis 218 og den deri nævnte retspraksis).

250 Ifølge fast retspraksis er det som udgangspunkt den fysiske eller juridiske person, der ledte den pågældende virksomhed på det tidspunkt, hvor overtrædelsen blev begået, der er ansvarlig for overtrædelsen, selv om det på tidspunktet for vedtagelsen af den beslutning, hvorved overtrædelsen blev fastslået, var en anden person, der havde ansvaret for virksomhedens drift (Domstolens dom af 16.11.2000, sag C-279/98 P, Cascades mod Kommissionen, Sml. I, s. 9693, præmis 78).

251 Med henblik på anvendelsen og gennemførelsen skal de beslutninger, der træffes i medfør af artikel 81 EF, imidlertid have en enhed, der har status som juridisk person, som adressat (jf. i denne retning dommen i sagen Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 45, præmis 59, og PVC II-dommen, nævnt ovenfor i præmis 60, præmis 978). Når Kommissionen således vedtager en beslutning i

medfør af artikel 81, stk. 1, EF, skal den identificere den eller de personer, fysiske eller juridiske, som kan drages til ansvar for den pågældende virksomheds adfærd, som kan pålægges en sanktion herfor, og som skal være adressat for beslutningen (jf. i denne retning Domstolens dom af 12.7.1984, sag 170/83, Hydrotherm Gerätebau, Sml. s. 2999, præmis 11).

252 Det bemærkes desuden, at de retningslinjer, som Kommissionen vedtager for at beregne bødebeløbet, garanterer retssikkerheden for virksomheden, da de fastlægger den metode, som Kommissionen har forpligtet sig til at anvende ved fastsættelse af bøder (jf. i denne retning Domstolens dom af 8.2.2007, sag C-3/06 P, Groupe Danone mod Kommissionen, Sml. I, s.1331, herefter »Domstolens dom i Danone-sagen«, præmis 23). Myndigheden kan ikke fravige disse i konkrete tilfælde uden at angive grunde, som er i overensstemmelse med princippet om ligebehandling (Domstolens dom af 18.5.2006, sag C-397/03 P, Archer Daniels Midland og Archer Daniels Midland Ingredients mod Kommissionen, Sml. I, s. 4429, præmis 91).

253 I henhold til retningslinjernes punkt 9-11 udmåles bøderne i to etaper. Først skal Kommissionen i medfør af retningslinjernes punkt 12-26 fastsætte et grundbeløb for bøden, som beregnes ud fra en procentdel af værdien af afsætningen for de omhandlede virksomheder, som multipliceres med varigheden af deltagelsen i kartellet, hvortil lægges et beløb, som svarer til en procentdel af værdien af den nævnte afsætning for at afskrække fra deltagelse i karteller. Dernæst kan Kommissionen i medfør af retningslinjernes punkt 27-29 tage hensyn til omstændigheder, som resulterer i en nedsættelse eller en forhøjelse af bødebeløbet. De nævnte retningslinjers punkt 28 angiver navnlig, at gentagelsestilfælde kan sanktioneres med en forhøjelse på 100 % af bødens grundbeløb for hver identisk eller lignende tilsidesættelse, som konstateres. Desuden foreskriver de nævnte retningslinjers punkt 30 og 31 under visse omstændigheder et yderligere forhøjelsesbeløb. Navnlig følger det af retningslinjernes punkt 30, at »Kommissionen vil være særligt opmærksom på behovet for at sikre,

at bøderne virker tilstrækkeligt afskrækkende« og »[d]en kan derfor forhøje bøden for virksomheder, der har en særligt stor omsætning ud over deres afsætning af de af overtrædelsen omfattede varer og tjenesteydelser«. Det bemærkes herved, at Retten har fastslået, at i det omfang en virksomhed med en meget stor samlet omsætning, sammenholdt med de andre kartelmedlemmers omsætning, lettere kan fremskaffe de nødvendige midler til betaling af bøden, er Kommissionen berettiget til på grundlag heraf at forhøje nævnte bøde med henblik på bødens tilstrækkeligt afskrækkende virkning (jf. i denne retning dom af 29.4.2004, forenede sager T-236/01, T-239/01, T-244/01 — T-246/01, T-251/01 og T-252/01, Tokai Carbon m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 1181, præmis 241).

254 Det bemærkes for det første i den foreliggende sag, at Kommissionen, som det fremgår af præmis 18-23 ovenfor, i den anfægtede beslutning i overensstemmelse med bestemmelserne i retningslinjerne, hvis indhold er opsummeret i præmis 253 ovenfor, for det første har pålagt Arkema France og sagsøgeren in solidum en bøde på 22 700 000 EUR, som svarer til bødens grundbeløb [jf. nævnte beslutnings artikel 2, litra c)], for det andet har pålagt Arkema France alene en bøde på 20 430 000 EUR, som svarer til en forhøjelse på 90 % af bødens grundbeløb på grund af gentagne overtrædelser [nævnte beslutnings artikel 2, litra d)] og for det tredje har pålagt sagsøgeren alene en bøde på de 15 890 000 EUR [nævnte beslutnings artikel 2, litra e)], som svarer til en forhøjelse på 70 % af bødens grundbeløb forbundet med sagsøgerens omsætning ud over afsætningen af varer, som overtrædelsen vedrører.

255 Det skal for det andet fremhæves, at hvis sagsøgeren og Arkema France på tidspunktet for den omhandlede overtrædelse udgjorde en virksomhed i artikel 81 EF's forstand, fandtes nævnte virksomhed ikke længere på tidspunktet for vedtagelsen af den anfægtede beslutning, eftersom, som anført i præmis 1 ovenfor, Arkema France ikke længere kontrolleredes af sagsøgeren fra 2006.

256 Under disse betingelser er det i overensstemmelse med artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003, at Kommissionen kunne dels pålægge sagsøgeren og Arkema France en bøde in solidum, idet disse var de to selskaber, som på tidspunktet for de omtvistede faktiske omstændigheder udgjorde virksomheden i artikel 81 EF's forstand, og som skulle stå til ansvar for den omhandlede overtrædelse, dels for at tage hensyn til den omstændighed, som er beskrevet i præmis 255 ovenfor, pålægge sagsøgeren alene en forhøjelse af bødens grundbeløb i medfør af retningslinjernes punkt 30, idet sagsøgerens særlig store omsætning i forhold til de andre enheder, som er blevet pålagt sanktioner på tidspunktet for vedtagelsen af den anfægtede beslutning, som Kommissionen med rette har konstateret i 548. og 549. betragtning til den anfægtede beslutning, gjorde det muligt for virksomheden lettere at fremskaffe de nødvendige midler til betaling af en bøde.

257 Kommissionen har derfor ved at pålægge Arkema France og sagsøgeren en bøde in solidum, hvis beløb den dernæst har forhøjet med 70 % alene for sagsøgeren, handlet i overensstemmelse med den beføjelse til at udmåle bøder, som den har i medfør af artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003, og som den har forpligtet sig til at anvende i overensstemmelse med retningslinjerne. Sagsøgerens klagepunkt, hvorefter Kommissionen har tilsidesat retssikkerhedsprincippet ved uden nogen lovhjemmel at pålægge sagsøgeren to adskilte men kumulative bøder, skal således forkastes som ugrundet.

258 Hvad angår sagsøgerens tredje klagepunkt, hvorefter Kommissionen har tilsidesat retssikkerhedsprincippet på grund af den »varierende argumentation«, som den har anvendt i den anfægtede beslutning og i hydrogenperoxidbeslutningen, skal det forkastes som ugrundet. Ud over den omstændighed, at Kommissionen i disse to beslutninger på identisk vis har pålagt sagsøgeren ansvaret for de omhandlede overtrædelser på grundlag af formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse, bemærkes under alle omstændigheder, som det fremgår af den retspraksis, der er nævnt i præmis 60 ovenfor, at selv om Kommissionen ikke i en tidligere beslutning havde pålagt et sådant ansvar, forhindrede dette den på ingen måde i at pålægge et sådan ansvar i en senere beslutning.

259 Det sjette anbringende skal derfor forkastes som ugrundet.

Om det syvende anbringende vedrørende magtfordrejning

Parternes argumenter

260 Sagsøgeren har anført, at Kommissionen ved at pålægge sagsøgeren ansvaret for den omhandlede overtrædelse og ved at pålægge sagsøgeren to kumulative bøder har begået magtfordrejning med hensyn til den beføjelse, som den har i medfør af forordning nr. 1/2003. Der er således sket en fordrejning med hensyn til de sanktioner, som virksomheden er blevet pålagt, og deres legitime mål i henhold til nævnte forordning, eftersom Kommissionen har søgt at maksimere sanktionen for en anden virksomhed end sagsøgeren, i dette tilfælde sagsøgerens datterselskab, som har anerkendt sit ansvar i den omhandlede overtrædelse.

261 Kommissionen har rejst indsigelse mod denne argumentation.

Rettens bemærkninger

262 I henhold til fast retspraksis er en beslutning kun behæftet med magtfordrejning, når det på grundlag af objektive, relevante og samstemmende indicier må antages, at beslutningen er truffet for at forfølge andre formål end dem, der er angivet (jf. Rettens dom af 16.9.1998, forenede sager T-133/95 og T-204/95, IECC mod Kommissionen, Sml. II, s. 3645, præmis 188 og den deri nævnte retspraksis).

263 For så vidt som sagsøgeren nærmere bestemt har anført, at Kommissionen har begået magtfordrejning ved at pålægge sagsøgeren ansvaret for den omhandlede overtrædelse, bemærkes for det første, at det, som det blev undersøgt inden for rammerne af det første anbringendes fem led, er med rette, at Kommissionen kunne pålægge et sådant ansvar, eftersom Arkema France og sagsøgeren udgjorde én virksomhed i artikel 81 EF's forstand.

264 For så vidt som sagsøgeren i det væsentlige har anført, at Kommissionen har begået magtfordrejning ved at pålægge sagsøgeren en individuel bøde i den anfægtede beslutnings artikel 2, litra e), bemærkes for det andet, som konstateret inden for rammerne af undersøgelsen af det andet klagepunkt i det sjette anbringende (jf. præmis 249-257 ovenfor), at det er i medfør af artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003 og i overensstemmelse med retningslinjernes punkt 30, at Kommissionen har pålagt alene sagsøgeren en forhøjelse af bødens grundbeløb.

265 Det syvende anbringende skal derfor forkastes som ugrundet.

Om det ottende anbringende, hvorefter den individuelle bøde, som sagsøgeren er blevet pålagt, er ubegrundet

Parternes argumenter

266 Sagsøgeren har i det væsentlige anført, at den bøde, som virksomheden er blevet pålagt i den anfægtede beslutnings artikel 2, litra e), savner hjemmel.

267 Sagsøgeren mener for det første, at bøden på 15 890 000 EUR, som virksomheden er blevet pålagt, er helt uden hjemmel og tilsidesætter flere fællesskabsretlige bestemmelser og principper.

268 For det første er den omstændighed, at sagsøgeren er blevet pålagt en individuel bøde, i strid med artikel 81, stk. 1, EF og artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003. Eftersom sagsøgeren ikke udgjorde én økonomisk enhed sammen med Arkema France, er den individuelle bøde, som sagsøgeren er blevet pålagt, uberettiget, eftersom sagsøgeren ikke har deltaget i den omhandlede overtrædelse. Desuden er det modstridende at påstå, at sagsøgeren og Arkema France udgør en og samme virksomhed, og sanktionere den førstnævnte individuelt, hvilket svarer til at anerkende, at der findes to virksomheder inden for den samme koncern. Desuden kan kun en direkte deltagelse i en overtrædelse indebære et ansvar, som kræver en individuel sanktion. Sagsøgeren har under retsmødet også anført, at en sådan bøde svarer til at pålægge sagsøgeren en sanktion to gange for den samme overtrædelse, hvilket er i strid med Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder.

269 For det andet er den omstændighed, at sagsøgeren er blevet pålagt en individuel bøde, i strid med retningslinjernes punkt 30, eftersom dette punkt kun henviser til muligheden for at forhøje »bøden for virksomheder«, og i den foreliggende sag er den eneste »relevante« virksomhed inden for Elf Aquitaine-koncernen Arkema France.

270 Det er for det tredje sagsøgerens opfattelse, at den individuelle bøde, som virksomheden er blevet pålagt, i mangel af enhver hjemmel tilsidesætter uskyldsformodningen, princippet om juridiske personers selvstændighed, legalitetsprincippet, princippet om hæftelsen for egne forpligtelser og princippet om individuelle straffe. Desuden har Kommissionen herved begået en anden tilsidesættelse af legalitetsprincippet, eftersom retningslinjernes punkt 30 ikke præciserer parametrene for beregningen af »den specifikke forhøjelse af bøden med henblik på en afskrækkende virkning«. Den forhøjelse af bødebeløbet på 70 %, som sagsøgeren er blevet pålagt, har således ingen hjemmel, hvilket er i strid med legalitetsprincippet, som kræver en tilstrækkelig

præcisionsgrad med hensyn til en bebyrdende retsakt. Sagsøgeren har under retsmødet også bemærket, at de nævnte retningslinjer under alle omstændigheder ikke havde samme retskraft som en lovbestemmelse.

271 Sagsøgeren har for det andet anført, at Kommissionen ved i 545.-549. betragtning til den anfægtede beslutning at basere den individuelle bøde, som Arkema France er blevet pålagt, på et påstået behov for afskrækkende virkning »på grund af virksomhedens særlige store omsætning ud over afsætningen af varer og tjenesteydelser, som overtrædelsen vedrører«, har tilsidesat fællesskabsretten af to grunde.

272 For det første er det urimeligt at pålægge sagsøgeren en individuel bøde som afskrækkende virkning, når nævnte bøde er beregnet ud fra grundbeløbet af den bøde, som Arkema France, er blevet pålagt, som allerede omfatter en specifik forhøjelse som afskrækkende virkning. Desuden er den omstændighed, at sagsøgeren pålægges en individuel bøde, helt uden relevans, eftersom den virksomhed, som Arkema France og sagsøgeren ifølge Kommissionen udgør, ikke længere fandtes efter 2006. Hvis en afskrækkende virkning er en faktor, som Kommissionen kan tage hensyn til ved beregningen af bødebeløbet, udgør den imidlertid ikke hjemmelen for selve bøden.

273 Det er for det andet sagsøgerens opfattelse, at Kommissionen ikke kunne basere sig alene på sagsøgerens samlede omsætning for at pålægge virksomheden en individuel bøde og kun burde have taget hensyn til den lille del af virksomhedens samlede omsætning, som omsætningen af det omhandlede produkt udgjorde, for at fastsætte bødebeløbet. Sagsøgeren har herved anført, at ifølge retspraksis udgør betydningen af en virksomheds samlede omsætning kun et groft og ufuldstændigt kriterium for at fastsætte bødebeløbet. I det omfang sagsøgeren ikke var til stede på

natriumchloratmarkedet i EØS, var virksomhedens økonomiske evne til at skade konkurrencen lig med nul.

274 Sagsøgeren har for det tredje anført, at Kommissionen ikke kunne henvise til beslutningen om methacrylater for at begrunde behovet for en bøde, som virksomheden var blevet pålagt individuelt, eftersom nævnte beslutning på nuværende tidspunkt er genstand for et annullationssøgsmål for Retten.

275 Sagsøgeren har for det fjerde anført, at det er urimeligt at beregne den bøde, som virksomheden individuelt er blevet pålagt, ud fra faktorer med hensyn til grovhed, varighed og afskrækkende virkning som anført i 511.-523. betragtning til den anfægtede beslutning, hvis parametre den ikke kan kontrollere, eftersom den ikke havde kendskab til den omhandlede overtrædelse og ikke kunne påvirke disse parametre.

276 For det femte har Kommissionen ved beregningen af den bøde, som virksomheden individuelt er blevet pålagt, ikke taget tilstrækkeligt hensyn til fire faktorer. For det første burde Kommissionen have taget hensyn til den omstændighed, at Arkema France var involveret i den omhandlede overtrædelse i en kortere periode end EKA og Finnish Chemicals. Dernæst burde Kommissionen have taget hensyn til den formildende omstændighed, som er nævnt i 401. betragtning til den anfægtede beslutning, vedrørende den eventuelle forsømmelighed, som sagsøgeren havde udvist over for sit datterselskab. Desuden burde der have været taget hensyn til de proceduremæssige uregelmæssigheder, som udgjorde en tilsidesættelse af grundlæggende rettigheder, som er opregnet i det andet anbringende. Endelig burde Kommissionen have taget hensyn til Arkema Frances samarbejde under den administrative procedure.

277 For det sjette krænker den omstændighed, at sagsøgeren er blevet pålagt en individuel bøde, princippet om ligebehandling af to grunde.

278 For det første er sagsøgeren det eneste moderselskab blandt de andre moderselskaber, som er blevet pålagt sanktioner i den anfægtede beslutning, nemlig Akzo Nobel, ELSA og Uralita, som er blevet pålagt en individuel bøde som afskrækkende virkning, mens denne bøde på urimelig vis er baseret på, at der to gange tages hensyn til den afskrækkende virkning.

279 Sagsøgeren har for det andet anført, at det fremgår af 524. betragtning til den anfægtede beslutning, at Kommissionen kun har nedrundet grundbeløbet for den bøde, som Arkema France og sagsøgeren selv er blevet pålagt, med 54 000 EUR, mens grundbeløbene for de bøder, som Finnish Chemicals og EKA er blevet pålagt, er blevet nedrundet med henholdsvis 660 000 EUR og 213 500 EUR. Det er imidlertid på grundlag af dette første grundbeløb, at bøden, som sagsøgeren er blevet pålagt individuelt, er blevet beregnet.

280 Kommissionen har rejst indsigelse mod sagsøgerens argumenter.

Rettens bemærkninger

281 Sagsøgeren bestrider i det væsentlige den bøde på 15 890 000 EUR, som Kommissionen har pålagt virksomheden i den anfægtede beslutnings artikel 2, litra e). Virksomheden har i denne forbindelse fremsat seks klagepunkter.

282 Med det første klagepunkt har sagsøgeren fremsat tre argumenter vedrørende en manglende hjemmel, som tillader Kommissionen at pålægge virksomheden en individuel bøde.

283 For så vidt som sagsøgeren for det første gør gældende, at den bøde på 15 890 000 EUR, som virksomheden er blevet pålagt i den anfægtede beslutnings artikel 2, litra e), ikke har nogen hjemmel og tilsidesætter artikel 81, stk. 1, EF og artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003, idet Arkema France og sagsøgeren ikke udgør en økonomisk enhed, og at pålæggelsen af denne bøde tilsidesætter retningslinjernes punkt 30, eftersom nævnte punkt kun henviser til muligheden for at forhøje »bøden for virksomheder«, og den eneste »relevante« virksomhed inden for Elf Aquitaine-koncernen i den foreliggende sag er Arkema France, må det for det første konstateres, at dette argument udgør en omformulering af det andet klagepunkt i det sjette og det syvende anbringende, som skal forkastes af de samme grunde som dem, der er redegjort for i præmis 249-257 og 264 ovenfor. Det er således i overensstemmelse med den beføjelse til at udmåle bøder, som Kommissionen har i medfør af artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003, som den har forpligtet sig til at anvende i overensstemmelse med bestemmelserne i retningslinjerne, at Kommissionen har pålagt sagsøgeren en forhøjelse på 70 % af bødens grundbeløb, henset til, at sagsøgeren på tidspunktet for vedtagelsen af den anfægtede beslutning havde en særlig stor omsætning, som gjorde det muligt for virksomheden lettere at fremskaffe de nødvendige midler til betaling af bøden.

284 Hvad for det andet angår sagsøgerens argument om, at den omstændighed, at virksomheden er blevet pålagt en bøde på 15 890 000 EUR, tilsidesætter uskyldsformodningen, princippet om juridiske personers selvstændighed, princippet om hæftelsen for egne forpligtelser og princippet om individuelle straffe, bemærkes ud over den omstændighed, at de tilsidesættelser, som sagsøgeren har påberåbt sig, ikke er underbygget af nogen specifik argumentation, at dette argument skal forkastes af de samme grunde som dem, der er anført i forbindelse med det første anbringendes andet led (jf. præmis 69-73 ovenfor) og i forbindelse med det andet anbringendes tredje (jf. præmis 167-174), fjerde (jf. præmis 177-183 ovenfor) og femte (jf. præmis 186-190 ovenfor) led. Eftersom Arkema France og sagsøgeren udgjorde én virksomhed som omhandlet i artikel 81 EF, er det uden at tilsidesætte principperne om juridiske personers selvstændighed, uskyldsformodningen, hæftelsen for egne forpligtelser og individuelle straffe, at Kommissionen kunne pålægge sagsøgeren alene en forhøjelse af bødens grundbeløb på grund af virksomhedens særlig store omsætning på tidspunktet for vedtagelsen af den anfægtede beslutning.

285 Hvad for det tredje angår sagsøgerens argument, hvorefter tilsidesættelsen af legalitetsprincippet i den foreliggende sag er så meget desto mere alvorlig, fordi retningslinjernes punkt 30 ikke i tilstrækkelig grad præciserer, at en forhøjelse på 70 % af bødens grundbeløb kan pålægges under sådanne omstændigheder, bemærkes dels at retningslinjerne ikke udgør hjemmelen for udmålingen af bødebeløbet, men alene præciserer anvendelsen af artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003 (jf. analogt Domstolens dom i Danone-sagen, nævnt ovenfor i præmis 252, præmis 28), dels, at mens bødens grundbeløb fastsættes på grundlag af overtrædelsen, bestemmes overtrædelsens grovhed på grundlag af en række andre faktorer, for hvilke der tilkommer Kommissionen et vist skøn (Domstolens dom i Danone-sagen, nævnt ovenfor i præmis 252, præmis 25). Det er således i medfør af artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003 og i overensstemmelse med retningslinjernes punkt 30, som Kommissionen har forpligtet sig til inden for rammerne af udøvelsen af sit skøn at anvende, at sidstnævnte kunne pålægge sagsøgeren en forhøjelse på 70 % af bødens grundbeløb, fordi virksomheden på grund af sin særlig store omsætning lettere kunne fremskaffe de nødvendige midler til betaling af bøden end de andre enheder, som var blevet pålagt en sanktion i den foreliggende sag.

286 Det er således uden at tilsidesætte legalitetsprincippet, at Kommissionen har handlet i en foreliggende sag. Sagsøgerens første klagepunkt skal derfor forkastes som ugrundet.

287 Med det andet klagepunkt bestrider sagsøgeren i det væsentlige størrelsen af den individuelle bøde, som virksomheden er blevet pålagt i den anfægtede beslutnings artikel 2, litra e).

288 Hvad således for det første angår sagsøgerens argument, hvorefter det i det væsentlige er »urimeligt« at pålægge virksomheden en individuel bøde som afskrækkende virkning, når nævnte bøde er beregnet ud fra grundbeløbet for den bøde, som Arkema

France og sagsøgeren er blevet pålagt in solidum, og som allerede omfatter en specifik forhøjelse som afskrækkende virkning, bemærkes, at som det fremgår af 523. betragtning til den anfægtede beslutning, svarer den bøde på 22 700 000 EUR, som sagsøgeren og Arkema France er blevet pålagt in solidum, til grundbeløbet for bøden, som omfatter et yderligere beløb på 19 % af værdien af Arkema Frances afsætning (jf. præmis 18 ovenfor) i overensstemmelse med retningslinjernes punkt 25 »med henblik på at afholde de omhandlede virksomheder fra at deltage i horisontale prisaftaler, opdeling af markedet og begrænsning af produktionen«. Derimod svarer den bøde på 15 890 000 EUR, som alene sagsøgeren er blevet pålagt, til 70 % af bødens grundbeløb, og tilsigter i overensstemmelse med de nævnte retningslinjers punkt 30 at »sikre sig, at bøderne har en tilstrækkeligt afskrækkende virkning« for de virksomheder, hvis omsætning, ud over afsætningen af de varer og tjenesteydelser, som overtrædelsen vedrører, er særlig stor.

289 Det må således konstateres, at dels det yderligere beløb på 19 % af værdien af Arkema Frances afsætning, der er blevet taget i betragtning ved beregningen af bødens grundbeløb i overensstemmelse med retningslinjernes punkt 25, dels den specifikke forhøjelse, som sagsøgeren er blevet pålagt i medfør af de nævnte retningslinjers punkt 30, varetager to afskrækkende formål, som Kommissionen med rette kunne tage hensyn til ved udmålingen af den bøde, som sagsøgeren skulle pålægges. Sidstnævntes argument i denne henseende skal således forkastes som ugrundet.

290 For det andet bemærkes, at i det omfang sagsøgeren har anført, at Kommissionen udelukkende burde have taget hensyn til den lille del af virksomhedens samlede omsætning, som omsætningen af det omhandlede produkt udgjorde, for at fastsætte den individuelle bøde, som sagsøgeren er blevet pålagt, skal dette forkastes som ugrundet. Som det fremgår af retningslinjernes punkt 30, er det således netop i tilfælde af, at virksomheden har en »særlig stor« samlet omsætning ud over værdien af afsætningen

af de goder, som er omfattet af kartellet, at Kommissionen har ret til at pålægge et yderligere beløb som afskrækkende virkning.

291 Sagsøgerens andet klagepunkt skal derfor forkastes som ugrundet.

292 Sagsøgeren har med det tredje klagepunkt anført, at Kommissionen ikke kunne henvise til beslutningen om methacrylater for at begrunde behovet for at pålægge virksomheden en individuel bøde, eftersom nævnte beslutning på nuværende tidspunkt er genstand for et annullationssøgsmål for Retten. Det bemærkes herved, at som det fremgår af den retspraksis, der er nævnt i præmis 241 ovenfor, gælder der for Kommissionens beslutninger en formodning om gyldighed, så længe de ikke er blevet annulleret eller trukket tilbage. Ingen lovbestemmelse er således til hinder for, at Kommissionen i den anfægtede beslutning henviser til beslutningen om methacrylater for at underbygge sin argumentation. Det bemærkes desuden og under alle omstændigheder, at selv om beslutningen om methacrylater blev annulleret af Unionens retsinstanser, er dette uden betydning for lovligheden af den anfægtede beslutning, eftersom, som anført i præmis 256 og 257 ovenfor, det er i medfør af artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003 og i overensstemmelse med retningslinjernes punkt 30, at Kommissionen har pålagt sagsøgeren en individuel bøde i den foreliggende sag.

293 Sagsøgerens tredje klagepunkt skal derfor forkastes som ugrundet.

294 Med det fjerde klagepunkt har sagsøgeren anført, at det er urimeligt at beregne den bøde, som virksomheden individuelt er blevet pålagt, ud fra faktorer med hensyn til grovhed, varighed og afskrækkende virkning, som henhører under Arkema France, og hvis parametre sagsøgeren ikke kan kontrollere, og det selv om sagsøgeren ikke havde kendskab til den omhandlede overtrædelse og ikke kunne påvirke disse parametre.

295 Det bemærkes herved, at sagsøgeren ikke har fremført noget argument eller fremlagt noget bevis, som rejser tvivl ved, at det, som konstateret i præmis 256 og 257 ovenfor, er i medfør af artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003 og i overensstemmelse med retningslinjernes punkt 30, at Kommissionen har pålagt sagsøgeren en individuel bøde. Hvorvidt sidstnævnte har haft kendskab til den omhandlede overtrædelse eller ej, og at den individuelle bøde, som er blevet pålagt virksomheden, er baseret på oplysninger, som henhører under Arkema France, ændrer ikke denne konklusion.

296 Det fjerde klagepunkt skal derfor forkastes som ugrundet.

297 Sagsøgeren har med det femte klagepunkt gjort gældende, at Kommissionen har undladt at tage hensyn til fire faktorer ved beregningen af den individuelle bøde, som sagsøgeren er blevet pålagt. Ifølge sagsøgeren burde Kommissionen have taget hensyn til for det første den omstændighed, at Arkema France var involveret i den omhandlede overtrædelse i en kortere periode end EKA og Finnish Chemicals, for det andet den formildende omstændighed, som Kommissionen har anerkendt i 401. betragtning til den anfægtede beslutning vedrørende den eventuelle forsømmelighed, som sagsøgeren havde udvist over for sit datterselskab, for det tredje de proceduremæssige uregelmæssigheder, som udgjorde en tilsidesættelse af grundlæggende rettigheder, som er opregnet i det andet anbringende, og for det fjerde Arkema Frances samarbejde under den administrative procedure.

298 Det bemærkes herved, som anført i præmis 254 ovenfor, at den bøde på 15 890 000 EUR, som sagsøgeren er blevet pålagt, udelukkende svarer til en forhøjelse på 70 % af bødens grundbeløb fastsat i retningslinjernes punkt 30. Det følger imidlertid af nævnte punkt, at selv om de omstændigheder, som er beskrevet i præmis 297 ovenfor, måtte vise sig at foreligge, var Kommissionen på ingen måde forpligtet til at tage hensyn til disse for at anvende en sådan forhøjelsessats.

299 Det femte klagepunkt skal derfor forkastes som ugrundet.

300 Sagsøgeren har med det sjette klagepunkt anført, at den omstændighed, at virksomheden er blevet pålagt en individuel bøde, tilsidesætter princippet om ligebehandling af to grunde.

301 Sagsøgeren har for det første anført, at princippet om ligebehandling er blevet tilsidesat, i det omfang sagsøgeren er det eneste moderselskab blandt de andre moderselskaber, som er blevet pålagt sanktioner i den anfægtede beslutning, nemlig Akzo Nobel, ELSA og Uralita, som er blevet pålagt en individuel bøde i medfør af retningslinjernes punkt 30, mens denne bøde på urimelig vis er baseret på, at der to gange er blevet taget hensyn til den afskrækkende virkning.

302 Det bemærkes herved, at ifølge retspraksis kræver princippet om ligebehandling, at ensartede forhold ikke må behandles forskelligt, og at forskellige forhold ikke må behandles ensartet, medmindre en sådan forskellig behandling er objektivt begrundet (jf. dommen i sagen Advocaten voor de Wereld, nævnt ovenfor i præmis 196, præmis 56 og den deri nævnte retspraksis).

303 Det bemærkes imidlertid i den foreliggende sag, som Kommissionen har anført i 548. og 549. betragtning til den anfægtede beslutning, uden at sagsøgeren har bestridt det, at sidstnævnte har en omsætning, der væsentligt overstiger omsætningen hos de andre virksomheder, som er blevet pålagt en bøde i den anfægtede beslutning, eftersom denne er på 139 389 mio. EUR, mens omsætningerne for EKA, ELSA og Uralita udgør henholdsvis 550 mio. EUR, 509 000 EUR og 1 095 mio. EUR. På grund af sagsøgerens meget højere omsætning end omsætningen for de andre virksomheder, som er blevet pålagt en sanktion, befandt sagsøgeren sig ikke i en situation, som kunne sidestilles med disse virksomheders situation, hvilket berettiger, at Kommissionen har behandlet den anderledes end de nævnte virksomheder.

304 Kommissionen har følgelig ikke tilsidesat ligebehandlingsprincippet ved at forhøje den bøde, som sagsøgeren er blevet pålagt i overensstemmelse med retningslinjernes punkt 30. Sagsøgerens første argument skal derfor forkastes som ugrundet.

305 Hvad for det andet angår sagsøgeren argument om, at det fremgår af 524. betragtning til den anfægtede beslutning, at Kommissionen kun har nedrundet størrelsen af den bøde, som sagsøgeren er blevet pålagt in solidum med Arkema France, med 54 000 EUR, mens størrelsen af de bøder, som er blevet pålagt Finnish Chemicals og EKA, er blevet nedrundet med henholdsvis 666 000 EUR og 213 500 EUR**,** bemærkes først og fremmest, at i henhold til retningslinjernes punkt 26 »vil Kommissionen ved fastsættelsen af bødens grundbeløb benytte afrundede tal«.

306 Som det fremgår af Kommissionens svar på de skriftlige spørgsmål fra Retten, sammenholdt med det interne dokument, som Kommissionen har fremlagt i denne forbindelse, som forklarer den metode, som den har anvendt for at nedrunde de bøder, som er blevet pålagt de omhandlede enheder i den anfægtede beslutning, må det dernæst for det første konstateres, at Kommissionen har nedsat bøden for EKA og Akzo Nobel fra 116 243 541 EUR til 116 000 000 EUR, bøden for Finnish Chemicals fra 68 773 445 EUR til 68 000 000 EUR, bøden for ELSA fra 42 322 120 EUR til 42 000 000 EUR, bøden for Arkema France og sagsøgeren fra 22 754 400 EUR til 22 700 000 EUR og endelig bøden for Aragonesas og Uralita fra 9 969 300 EUR til 9 900 000 EUR. For det andet fremgår det af disse nedrundinger, at Kommissionen, som den har forklaret i nævnte dokument, har nedrundet beløbene for hver af de omhandlede bøder til nærmeste mio. EUR, når afrundingen ikke bevirkede en nedsættelse på over 2 % af beløbet af nævnte bøde, og til nærmeste 100 000 EUR, i de tilfælde, hvor nedrundingen til nærmeste mio. EUR ville have bevirket en nedsættelse på over 2 % af beløbet af nævnte bøde.

307 Selv om EKA og Akzo Nobel, Finnish Chemicals og ELSA således er blevet indrømmet bødenedsættelser på henholdsvis 243 541 EUR, 773 445 EUR og 322 120 EUR, som i absolutte tal er større end dem, som dels Arkema France og sagsøgeren, dels Aragonesas og Uralita er blevet indrømmet på henholdsvis 54 400 EUR og 69 300 EUR, efter anvendelsen af retningslinjernes punkt 26, forholder det sig ikke desto mindre således, at den metode, som Kommissionen har anvendt, er blevet anvendt konsekvent for hver af de virksomheder, som er blevet pålagt en sanktion, og at nævnte metode er objektivt begrundet i det omfang Kommissionen i overensstemmelse med sit skøn i forbindelse med udmålingen af bøder kunne finde, at nedrundingen af de nævnte bøder under alle omstændigheder ikke burde resultere i en bødenedsættelse på over 2 %.

308 Det må derfor konstateres, at Kommissionen ikke har tilsidesat princippet om ligebehandling med hensyn til nedrundingen af det bødebeløb, som sagsøgeren og Arkema France er blevet pålagt in solidum. I lyset af de foregående betragtninger skal det ottende anbringende i sin helhed forkastes som ugrundet.

Det niende anbringende vedrørende tilsidesættelse af de principper og bestemmelser, som regulerer beregningen af den bøde, som Arkema France og sagsøgeren er blevet pålagt in solidum

309 Sagsøgeren har i det væsentlige bestridt størrelsen af den bøde, som virksomheden og Arkema France er blevet pålagt in solidum i den anfægtede beslutnings artikel 2, litra c). Dette anbringende falder i to led.

Om første led vedrørende fejl i beregningen af beløbet af den bøde, som virksomheden og Arkema France er blevet pålagt in solidum

— Parternes argumenter

310 Sagsøgeren har i det væsentlige gjort gældende, at Kommissionen har undladt at tage hensyn til visse elementer i forbindelse med beregningen af beløbet af den bøde, som virksomheden og Arkema France er blevet pålagt in solidum i den anfægtede beslutnings artikel 2, litra c).

311 Sagsøgeren har for det første bestridt størrelsen af den bøde, som virksomheden og Arkema France er blevet pålagt in solidum i den anfægtede beslutnings artikel 2, litra c), idet den har henvist til de fire argumenter, som den har fremsat i femte klagepunkt i det ottende anbringende, hvori den har gjort indsigelse mod den bøde, som den er blevet pålagt i den anfægtede beslutnings artikel 2, litra e) (jf. præmis 297 ovenfor). Den har derfor for det første gjort gældende, at Kommissionen burde have taget hensyn til, at Arkema France var involveret i den omhandlede overtrædelse i en kortere periode end EKA og Finnish Chemicals. For det andet burde Kommissionen have taget hensyn til den formildende omstændighed, som den har anført i 401. betragtning til den anfægtede beslutning, vedrørende den eventuelle forsømmelighed, som sagsøgeren har udvist over for sit datterselskab. Kommissionen burde for det tredje have taget hensyn til de proceduremæssige uregelmæssigheder, som udgør en tilsidesættelse af grundlæggende rettigheder opregnet i det andet anbringende. Sagsøgeren er for det fjerde af den opfattelse, at Kommissionen burde have taget hensyn til Arkema Frances samarbejde under den administrative procedure.

312 Sagsøgeren har for det andet henvist til det første argument, som virksomheden har fremsat i det sjette klagepunkt i det ottende anbringende (jf. præmis 278 ovenfor), hvorved virksomheden har anført, at Kommissionen har tilsidesat ligebehandlingsprincippet ved at pålægge virksomheden alene en individuel bøde, mens de andre moderselskaber i den anfægtede beslutning kun er blevet pålagt en bøde in solidum med deres datterselskaber.

313 Kommissionen har rejst indsigelse mod sagsøgerens argumentation.

— Rettens bemærkninger

314 Hvad for det første angår de fire argumenter, som sagsøgeren har rejst for at bestride beregningen af den bøde, som er blevet pålagt i den anfægtede beslutnings artikel 2, litra c), skal sagsøgerens argument, hvorefter nævnte bøde skulle nedsættes, fordi sidstnævnte havde været involveret i den omhandlede overtrædelse i en kortere periode end EKA og Finnish Chemicals, forkastes som ugrundet. Det bemærkes herved, at Kommissionen, som det udtrykkeligt fremgår af 522. betragtning til den anfægtede beslutning, i overensstemmelse med retningslinjernes punkt 24 har taget hensyn til en multiplikationsfaktor på 5 for Arkema France og sagsøgeren svarende til varigheden af virksomhedens deltagelse i kartellet på fire år og otte måneder, mens den anvendte en multiplikationsfaktor på 5,5 for EKA og dens moderselskab samt for Finnish Chemicals og dens moderselskab på grund af deres deltagelse i den omhandlede overtrædelse i en periode på fem år og måneder. Sagsøgerens argument i denne henseende skal derfor forkastes som ugrundet.

315 For så vidt sagsøgeren for det andet har påberåbt sig en formildende omstændighed, som Kommissionen skulle have anerkendt virksomheden i 401. betragtning til den anfægtede beslutning, som følge af den »eventuelle forsømmelighed«, som sagsøgeren har udvist over for sit datterselskab, bemærkes for det første, at dette argument hviler på en urigtig læsning af nævnte betragtning. Kommissionen har således

i nævnte betragtning, i modsætning til hvad sagsøgeren har anført, ikke anført, at den forsømmelighed, som sidstnævnte har udvist ved kontrollen af sit datterselskabs handlinger, udgør en formildende omstændighed, men tværtimod, at »den mangel på omhu, som ledelserne i [Arkema France] og i [sagsøgeren] har udvist ved udførelsen af deres opgaver, som er konkretiseret ved den omstændighed, at de to selskabers beslutnings- og driftsorganer angiveligt intet kendskab havde til handlingerne fortaget af deres ansatte, kan ikke bruges af dem som argument for at unddrage sig ansvaret for deres handlinger«. Desuden og under alle omstændigheder har sagsøgeren ikke fremført noget argument til støtte for virksomhedens påstand om, at Kommissionen med urette fandt, at virksomhedens »eventuelle forsømmelighed« med hensyn til overvågningen af dens datterselskab kunne begrunde en bødenedsættelse. Dette argument skal derfor forkastes som ugrundet.

316 Hvad for det tredje angår sagsøgerens argument, hvorefter Kommissionen burde have taget hensyn til tilsidesættelserne af virksomhedens grundlæggende rettigheder, som den har anført i det andet anbringende, for at indrømme virksomheden en nedsættelse af den bøde, som virksomheden og Arkema France er blevet pålagt in solidum, bemærkes, at Kommissionen, som konstateret i forbindelse med undersøgelsen af det nævnte anbringende (jf. præmis 204 ovenfor), ikke har begået nogen af de tilsidesættelser, som sagsøgeren har påberåbt sig. Dette argument skal derfor forkastes som ugrundet.

317 Hvad for det fjerde angår argumentet, hvorefter Kommissionen burde have taget hensyn til Arkema Frances samarbejde under den administrative procedure, må det konstateres, at sagsøgeren med hensyn til dette anbringende ikke har fremført noget specifikt argument, som tilsigter at anfægte Kommissionens vurderinger i 543. og 544. og 561.-580. betragtning til den anfægtede beslutning, hvorefter i det væsentlige Arkema Frances samarbejde ikke kunne begrunde, at virksomheden indrømmedes en bødenedsættelse inden for eller uden for rammerne af samarbejdsmeddelelsen fra 2002. Dette argument skal derfor forkastes som ugrundet.

318 Hvad dernæst angår sagsøgerens argument, hvorefter Kommissionen har tilsidesat ligebehandlingsprincippet i det omfang virksomheden er den eneste blandt de andre moderselskaber, som er blevet pålagt en sanktion, der er blevet pålagt en individuel bøde, skal det forkastes som ugrundet. Det bemærkes således, som konstateret i forbindelse med det sjette anbringende (jf. præmis 254 ovenfor), at den bøde, som sagsøgeren er blevet pålagt i den anfægtede beslutnings artikel 2, litra e), svarer til forhøjelsen på 70 % af grundbeløbet for den bøde, som virksomheden er blevet pålagt in solidum med Arkema France i nævnte beslutnings artikel 2, litra c), på grund af virksomhedens særlig store omsætning i forhold til omsætningen for de andre enheder, som er blevet pålagt en sanktion, på tidspunktet for vedtagelsen af den anfægtede beslutning, som gjorde det muligt for virksomheden at fremskaffe de nødvendige midler til betaling af nævnte bøde. I det omfang det er ubestridt, at de andre moderselskaber, som er blevet pålagt sanktioner i den anfægtede beslutning, ikke havde en omsætning, som kunne begrunde en sådan forhøjelse, må det konstateres, at sagsøgeren ikke befandt sig i en situation, som kunne sidestilles med situationen for de nævnte virksomheder, som bevirkede, at Kommissionen skulle behandle dem identisk.

319 Det niende anbringendes første led skal derfor forkastes som ugrundet.

Om andet led vedrørende en tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet forbundet med den bøde, som Arkema France og sagsøgeren er blevet pålagt in solidum

— Parternes argumenter

320 Sagsøgeren har anført, at Kommissionen har tilsidesat ligebehandlingsprincippet, henset til at den bøde, som sagsøgeren og Arkema France er blevet pålagt in solidum, er den højeste blandt de bøder, som er blevet pålagt virksomhederne sanktioneret i den anfægtede beslutning.

321 For det første, som sagsøgeren i øvrigt har anført inden for rammerne af det sjette klagepunkt af det ottende anbringende (jf. præmis 279 ovenfor), har nedrundingen af grundbeløbet for den bøde, som sagsøgeren og Arkema France er blevet pålagt, været meget mindre end nedrundingen af grundbeløbene for de bøder, som er blevet pålagt Finnish Chemicals og EKA.

322 For det andet tager den bøde, som Arkema France og sagsøgeren er blevet pålagt in solidum, ikke i overensstemmelse med retningslinjerne tilstrækkeligt hensyn til to faktorer. For det første tog Kommissionen ikke tilstrækkeligt hensyn til den svage omsætning for Arkema France på EØS-markedet for natriumchlorat i forhold til omsætningen for EKA, som har opnået en bødefritagelse, og for Finnish Chemicals, som er blevet pålagt en bøde, der er fire gange lavere end den bøde, som Arkema France er blevet pålagt. For det andet har Kommissionen ikke i tilstrækkelig grad taget hensyn til Arkema Frances svage markedsandel, som er på 9% på natriomchloratmarkedet, i forhold til dels EKA's markedsandel, som er fem gange højere, og dels Finnish Chemicals' markedsandel, som er tre gange højere. Sagsøgeren har herved også anført, at der kun er en forskel på fire procentpoint mellem Arkema Frances og Aragonesas og Solvays markedsandele.

323 Sagsøgeren har for det tredje anført, at den bøde, som virksomheden og Arkema France er blevet pålagt in solidum, ikke i tilstrækkelig grad tager hensyn til Arkema Frances mere begrænsede involvering i den omhandlede overtrædelse i forhold til EKA og Finnish Chemicals.

324 Kommissionen har rejst indsigelse mod disse argumenter.

— Rettens bemærkninger

325 Hvad for det første angår sagsøgerens klagepunkt, hvorefter nedrundingen af grundbeløbet for den bøde, som sagsøgeren og Arkema France er blevet pålagt in solidum, er meget mindre end nedrundingen af grundbeløbene for de bøder, som er blevet pålagt Finnish Chemicals og EKA, må det konstateres, at dette klagepunkt er fuldt ud identisk med det sjette klagepunkt i det ottende anbringende (jf. præmis 279 ovenfor). Det skal derfor forkastes som ugrundet af de samme grunde som dem, der er anført i præmis 305-308 ovenfor, hvorved det i det væsentlige konstateredes, at metoden for nedrunding af beløbet af nævnte bøde var blevet anvendt konsekvent over for hver af de virksomheder, der var blevet sanktioneret i den anfægtede beslutning, og at nævnte metode var objektivt begrundet.

326 Hvad for det andet angår sagsøgerens klagepunkt, hvorefter Kommissionen har tilsidesat ligebehandlingsprincippet, i det omfang den ikke i tilstrækkelig grad har taget hensyn til dels Arkema Frances svage markedsandel på EØS-markedet for natriumchlorat i forhold til EKA og Finnish Chemical, dels Arkema Frances svage markedsandel på nævnte marked, skal det forkastes som ugrundet.

327 Det må således for det første konstateres, at sagsøgeren ikke har fremført noget argument eller fremlagt noget bevis, som godtgør, at Kommissionen, henset til de elementer, som den har taget hensyn til for at udmåle den bøde, som sagsøgeren og Arkema France er blevet pålagt in solidum, i den anfægtede beslutning har anvendt bestemmelserne i retningslinjerne på en måde, som er udtryk for forskelsbehandling. Hvis der er stor forskel på den bøde, som er blevet pålagt Arkema France og sagsøgeren, og de bøder, som in solidum er blevet pålagt EKA og Akzo Nobel såvel som ELSA og Finnish Chemicals, til trods for den omstændighed, at Arkema France havde en mindre del af natriumchloratmarkedet i EØS end markedsandelen for EKA og Finnish Chemicals, kan dette for det andet begrundes med, at EKA og Akzo Nobel har opnået en

fuldstændig bødefritagelse, og at den samlede omsætningsgrænse på 10 % for Finnish Chemicals, som opnåede en nedsættelse på 50 % af bøden inden for anvendelsesområdet af samarbejdsmeddelelsen fra de 2002, var næsten halvt så stor som sagsøgerens (jf. tabellerne i 524. og 552. betragtning til den anfægtede beslutning).

328 Hvad for det tredje angår sagsøgerens argument, hvorefter den bøde, som Kommissionen har pålagt sagsøgeren og Arkema France in solidum, ikke tager tilstrækkeligt hensyn til, at sidstnævnte var mindre involveret i overtrædelsen end EKA og Finnish Chemicals, bemærkes, at ud over det forhold, at sagsøgeren ikke har fremsat noget argument eller fremlagt noget bevis i sine skrivelser, som underbygger dette klagepunkt, har virksomheden ikke bestridt de grunde, som Kommissionen har angivet i 536. betragtning til den anfægtede beslutning for at forkaste sagsøgerens argumenter i denne henseende, hvorefter »virksomheden har haft jævnlige kontakter med sine konkurrenter under hele dens deltagelse i kartellet«, »disse indledende kontakter allerede viser virksomhedens aktive deltagelse i de [omhandlede] konkurrencebegrænsende aftaler«, eller at sagsøgerens påstand om, at »virksomheden ikke har kunnet have en mæglende rolle mellem EKA og Finnish Chemicals på grund af dens begrænsede markedsandel, må klart forkastes under henvisning til de beviser, som fremgår [af den anfægtede beslutning]«.

329 Det tredje klagepunkt og hermed det niende anbringende i sin helhed skal derfor forkastes som ugrundede.

Om det tiende anbringende vedrørende tilsidesættelse af bestemmelserne i samarbejdsmeddelelsen fra 2002

330 Sagsøgeren har anført, at Kommissionen har begået faktiske og retlige fejl ved ikke at indrømme sagsøgeren en bødenedsættelse i medfør af samarbejdsmeddelelsen fra 2002. Dette anbringende falder i to led.

Om første led vedrørende nægtelse af at indrømme en nedsættelse i medfør af samarbejdsmeddelelsen fra 2002

— Parternes argumenter

331 Sagsøgeren har anført, at Kommissionen har tilsidesat samarbejdsmeddelelsen fra 2002 ved ikke at nedsætte den bøde, som sagsøgeren og Arkema France er blevet pålagt in solidum, fordi de beviser, som sidstnævnte har fremlagt, var utilstrækkelige. Sagsøgeren er herved af en opfattelse, at i det omfang Kommissionen er bundet af bestemmelserne i nævnte meddelelse, kan denne ikke med rette enten ubegrundet eller abstrakt og »efter godtbefindende« afvise enhver nedsættelse med hensyn til de to bøder, som sagsøgeren er blevet pålagt.

332 Som det fremgår af 554., 561., 581. og 584. betragtning til den anfægtede beslutning, er det for det første ubestridt, at Arkema France var den første virksomhed efter EKA, som gav Kommissionen beviser for kartellet.

333 For det andet fremgår det ifølge sagsøgeren af selve begrundelsen for den anfægtede beslutning, at Kommissionen, i modsætning til de vurderinger, som den har foretaget i 568.-580. betragtning til den anfægtede beslutning, har baseret sig på beviser fremlagt af Arkema France for at fastslå den omhandlede overtrædelse. Sagsøgeren har herved henvist til følgende betragtninger og fodnoter i den anfægtede beslutning: i 38. og 46. betragtning og fodnote 63, i 76. betragtning og fodnote 116, i 94. betragtning og fodnote 136, i 98. betragtning og fodnote 142, i 243. og 251. betragtning og fodnote 302, i 254., 255., 259., 260., 273., 314., 344., 355., 589., 593. og 594. betragtning og fodnoterne 118, 259, 293, 337, 540 og 542. Ifølge sagsøgeren har de beviser, som Arkema France har fremlagt, desuden gjort det muligt at bekræfte et vist antal faktiske omstændigheder vedrørende den omhandlede overtrædelse, som det fremgår af

568., 569., 571.-573., 575. og 576. betragtning til den anfægtede beslutning. Endvidere fremgår det af 344. betragtning in limine til den anfægtede beslutning, at Aragonesas fandt, at oplysningerne fra Arkema France havde en betydelig merværdi.

334 Kommissionen har rejst indsigelse mod sagsøgerens argumenter.

— Rettens bemærkninger

335 Sagsøgeren har i det væsentlige anført, at Kommissionen har tilsidesat bestemmelserne i samarbejdsmeddelelsen fra 2002 ved ikke at indrømme Arkema France en bødenedsættelse på 30 %-50 %, selv om den var den første virksomhed, efter EKA, som har opnået en bødefritagelse, som gav Kommissionen beviser af en betydelig merværdi.

336 Det fremgår af punkt 20 i samarbejdsmeddelelsen fra 2002, at »[v]irksomheder, der ikke opfylder betingelserne [for at opnå en bødefritagelse], kan være berettiget til en nedsættelse af bøder, de ellers ville være blevet pålagt«.

337 Punkt 21 i samarbejdsmeddelelsen fra 2002 bestemmer, at »[en virksomhed] for at være berettiget [til en bødenedsættelse i medfør af nævnte meddelelses punkt 20] skal […] forsyne Kommissionen med bevismateriale vedrørende den formodede overtrædelse, som repræsenterer en betydelig merværdi i forhold til det bevismateriale, Kommissionen allerede er i besiddelse af, og bringe sin deltagelse i den formodede ulovlige aktivitet til ophør senest på det tidspunkt, hvor den fremlægger bevismaterialet«.

338 Punkt 23, litra b), andet afsnit, i samarbejdsmeddelelsen fra 2002 indeholder således tre grupper bødenedsættelser. Den første virksomhed, der opfylder betingelsen i nævnte meddelelses punkt 21 har således ret til en nedsættelse af bøden på mellem 30 % og 50 %, den anden virksomhed en nedsættelse på mellem 20 % og 30 %, og de efterfølgende virksomheder en maksimal nedsættelse af bøden på 20 %.

339 Punkt 23, litra b), andet afsnit, i samarbejdsmeddelelsen fra 2002 angiver, at »[f]or at kunne fastsætte nedsættelsens størrelse inden for hver af disse grupper vil Kommissionen tage tidspunktet for fremlæggelsen af det fremlagte bevismateriale, som falder ind under betingelserne fastlagt under [nævnte meddelelses] artikel 21, i betragtning, foruden hvorvidt det repræsenterer betydelig merværdi«, og at Kommissionen »også kan tage omfanget og varigheden af samarbejde tilvejebragt af virksomheden efter datoen for fremlæggelsen i betragtning«.

340 Ifølge retspraksis har Kommissionen et vidt skøn for metoden til bødeberegning, og den kan herved tage hensyn til mange forhold, herunder de pågældende virksomheders samarbejde ved undersøgelserne gennemført af dens tjenestegrene. Kommissionen skal som led heri foretage vanskelige faktiske skøn, bl.a. vedrørende de nævnte virksomheders respektive samarbejde (Domstolens dom af 10.5.2007, sag C-328/05 P, SGL Carbon mod Kommissionen, Sml. I, s. 3921, præmis 81, og Rettens dom af 28.4.2010, forenede sager T-456/05 og T-457/05, Gütermann og Zwicky mod Kommissionen, Sml. II, s. 1443, præmis 219).

341 Desuden kan kun et åbenbart urigtigt skøn fra Kommissionen i forbindelse med bedømmelsen af kartelmedlemmers samarbejde anfægtes, eftersom Kommissionen har et vidt skøn ved vurderingen af kvaliteten og brugbarheden af en virksomheds samarbejde, navnlig i forhold til andre virksomheders bidrag (dommen i sagen SGL Carbon mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 340, præmis 88). Det bemærkes også

herved, at selv om det påhviler Kommissionen at angive grundene til, at den vurderer, at det af virksomheder inden for rammerne af samarbejdsmeddelelsen fremlagte materiale udgør et bidrag, der berettiger en bødenedsættelse, eller modsat ikke udgør et sådant bidrag, påhviler det derimod de virksomheder, der ønsker at anfægte Kommissionens beslutning i den henseende, at godtgøre, at Kommissionen i mangel af sådanne af virksomhederne frivilligt fremlagte oplysninger i det væsentlige ikke ville have været i stand til at godtgøre overtrædelsen og således vedtage en beslutning om pålæggelse af bøder (dommen i sagen Erste Group Bank m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 60, præmis 297).

342 Desuden beror begrundelsen for en bødenedsættelse i tilfælde af samarbejde fra virksomheders side, som har deltaget i overtrædelser af konkurrenceretten, på den betragtning, at et sådant samarbejde gør det lettere for Kommissionen at konstatere en overtrædelse og i givet fald bringe den til ophør (dommen i sagen Dansk Rørindustri m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 45, præmis 399, og Rettens dom af 14.5.1998, sag T-338/94, Finnboard mod Kommissionen, Sml. II, s. 1617, præmis 363). I betragtning af begrundelsen for nedsættelsen kan Kommissionen ikke se bort fra brugbarheden af de fremlagte oplysninger, som nødvendigvis afhænger af det bevismateriale, den allerede er i besiddelse af (dommen i sagen Gütermann og Zwicky mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 340, præmis 220).

343 Desuden fremgår det af retspraksis, at når en virksomhed som led i samarbejdet blot bekræfter, men mindre præcist og udførligt, visse oplysninger, som en anden virksomhed allerede har fremlagt som led i samarbejdet, kan førstnævnte virksomheds samarbejde — skønt det kan have en vis nytte for Kommissionen — ikke anses for at have et omfang, der kan sammenlignes med omfanget af det samarbejde, der blev udvist af den virksomhed, der først fremlagde de pågældende oplysninger. En forklaring, der kun i en vis udstrækning bekræfter en forklaring, som Kommissionen i forvejen var i besiddelse af, letter således ikke dens arbejde væsentligt. Dermed er forklaringen ikke tilstrækkelig til, at den kan begrunde en nedsættelse af bøden som følge af samarbejde (jf. i denne retning Rettens dom af 8.7.2004, sag T-44/00, Mannesmannröhren-Werke mod Kommissionen, Sml. II, s. 2223, præmis 301, af 25.10.2005,

sag T-38/02, Groupe Danone mod Kommissionen, Sml. II, s. 4407, herefter »Rettens dom i Danone-sagen«, præmis 455, og dommen i sagen Gütermann og Zwicky mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 340, præmis 222).

344 Endelig giver en virksomheds samarbejde under undersøgelsen ikke ret til nogen bødenedsættelse, når dette samarbejde ikke er gået ud over, hvad der fulgte af de forpligtelser, som påhvilede den i henhold til artikel 18 i forordning nr. 1/2003 (jf. i denne retning Rettens dom af 10.3.1992, sag T-12/89, Solvay mod Kommissionen, Sml. II, s. 907, præmis 341 og 342, og Rettens dom i Danone-sagen, nævnt ovenfor i præmis 343, præmis 451).

345 I den foreliggende sag bemærkes indledningsvis, at det er ubestridt, som det fremgår af 561. betragtning til den anfægtede beslutning, at Arkema France var den anden virksomhed efter EKA, som indgav en anmodning i medfør af samarbejdsmeddelelsen fra 2002. Det må således undersøges, om, som sagsøgeren har anført, det fremgår af en læsning af hver af de betragtninger til den anfægtede beslutning, som sagsøgeren har opregnet, og som fremgår af præmis 333 ovenfor, at Arkema France har givet Kommissionen elementer af en betydelig merværdi som omhandlet i punkt 21 i samarbejdsmeddelelsen fra 2002.

346 Hvad for det første angår sagsøgerens klagepunkt, hvorefter i det væsentlige virksomheden burde have opnået en bødenedsættelse i overensstemmelse med samarbejdsmeddelelsen fra 2002, i det omfang den var den første virksomhed til at fremlægge de oplysninger, der er nævnt i 38., 46., 344., 355. og 589. betragtning til den anfægtede beslutning såvel som i fodnote 63 herom, må det konstateres, at Kommissionen ikke har anlagt et åbenbart urigtigt skøn, da den fandt, at sådanne oplysninger ikke var af betydelig merværdi.

347 Hvad for det første angår 38. og 46. betragtning til den anfægtede beslutning såvel som fodnote 63 herom, bemærkes, at de vedrører oplysninger fra Arkema France

vedrørende virksomhedens produktionskapacitet og værdien af afsætningen og markedsandelene for virksomheder på EØS-markedet for natriumchlorat. I det omfang de nævnte oplysninger ikke som omhandlet i den retspraksis, der er nævnt i præmis 344 ovenfor, går ud over, hvad der følger af de forpligtelser, som påhviler Arkema France i henhold til artikel 18 i forordning nr. 1/2003, må det konstateres, at de ikke er af en betydelig merværdi.

348 Hvad for det andet angår 344. betragtning til den anfægtede beslutning bemærkes, at Kommissionen her har henvist til et argument fremsat af Aragonesas, hvorefter »[b]eviserne fremlagt af Kommissionen i det væsentlige er baseret på anmodningerne [i medfør af samarbejdsmeddelelsen fra 2002] indgivet af EKA, Finnish Chemicals og [Arkema France]«. Det bemærkes herved, at eftersom Kommissionen i nævnte betragtning har begrænset sig til at henvise til et argument fremsat af Aragonesas, kan nævnte argument ikke opfattes som Kommissionens anerkendelse af, at Arkema France har givet Kommissionen oplysninger af en betydelig merværdi eller som et bevis for, at Kommissionen har anlagt et åbenbart urigtigt skøn ved at udelukke, at oplysningerne fra Arkema France er af betydelig merværdi.

349 Hvad for det tredje angår 355. betragtning til den anfægtede beslutning anfører Kommissionen her i det væsentlige, at »erklæringer, der går imod den erklærendes interesser, […] principielt [bør] betragtes som særligt troværdige beviser«. Det skal herved konstateres, at en sådan generel vurdering fra Kommissionens side ikke gør det muligt at konkludere, at oplysningerne fra Arkema France i den foreliggende sag væsentligt har lettet Kommissionens arbejde ved at gøre det muligt for Kommissionen at bevise overtrædelsens faktiske omstændigheder, og at de derfor havde en betydelig merværdi.

350 Hvad for det fjerde angår 589. betragtning til den anfægtede beslutning, har Kommissionen her anført, at »med henblik på vurderingen af værdien af beviserne fremlagt af Finnish Chemicals, skal det understreges, at på det tidspunkt, hvor [virksomheden] tog kontakt til Kommissionen, rådede [sidstnævnte] allerede over beviser fremlagt af EKA, [af] Finnish Chemicals (i virksomhedens svar på anmodningen om oplysninger af 10.9.2004 i det omfang [Finnish Chemicals] ikke er gået videre end den er blevet anmodet om) og [af Arkema France]«. Det bemærkes herved, at selv om affattelsen af nævnte betragtning kunne fortolkes således, at Kommissionen fandt, at Arkerma France havde fremlagt »beviser«, kan en sådan fortolkning ikke anvendes i den foreliggende sag, henset til den kontekst, hvori denne vurdering er blevet foretaget af Kommissionen, og til de konstateringer, som den i øvrigt har foretaget i den anfægtede beslutning. Det bemærkes således først og fremmest, at i det omfang denne vurdering fra Kommissionens side er foretaget i forbindelse med bedømmelsen af merværdien af oplysningerne fra Finnish Chemicals, tilsigter den at understrege, at det er i lyset af de oplysninger, som allerede fremgår af dens sagsakter, at Kommissionen skal undersøge, om oplysningerne fra Finnish Chemicals har en betydelig merværdi, men ikke, at Arkema France har fremlagt oplysninger af en betydelig merværdi. Nævnte vurdering ændrer i øvrigt ikke Kommissionens konstateringer i 561.-580. betragtning til den anfægtede beslutning, hvorefter alle sagsøgerens og Arkema Frances argumenter i den anfægtede beslutning, hvorefter sidstnævnte har fremlagt oplysninger af en betydelig merværdi, skal forkastes. Endelig og under alle omstændigheder kan den af Kommissionen foretagne vurdering i 589. betragtning til den anfægtede beslutning ikke godtgøre, at Kommissionen, henset til oplysningerne fra Arkema France, har anlagt et åbenbart urigtigt skøn, da den fandt, at de nævnte oplysninger ikke havde en betydelig merværdi.

351 Hvad for det andet angår 76., 254., 255., 259. og 273. betragtning til den anfægtede beslutning og fodnote 116 og 337 herom, som sagsøgeren har henvist til, må det konstateres, at Kommissionen ikke har anlagt et åbenbart urigtigt skøn, da den fandt, at de ikke havde en betydelig merværdi.

352 For så vidt angår 76. betragtning til den anfægtede beslutning og fodnote 116 herom, har Kommissionen her beskrevet kartellets generelle funktionsmåde, som navnlig var kendetegnet ved »jævnlige kontakter i form af bilaterale eller multilaterale møder og telefonsamtaler uden dog at følge en på forhånd fastlagt plan«. Kommissionen konstaterer ligeledes, at »ifølge [Arkema France] var der ved kartellets påbegyndelse blevet udarbejdet en liste over fælles kunder og de salgsmængder, som hver af producenterne af natriumchlorat, som var medlemmer af kartellet, havde tilladelse til at levere til kunderne«, og at »[Arkema France] har imidlertid ikke fremlagt den omhandlede liste for Kommissionen«. Ud over den omstændighed, at det fremgår af EKA's mundtlige anmodning om bødefritagelse, at sidstnævnte allerede havde oplyst Kommissionen om arten af kontakterne mellem de omhandlede virksomheder, var denne oplysning, som Arkema France ikke har underbygget ved nogen form for dokumentbevis, i henhold til den retspraksis, der er nævnt i præmis 343 ovenfor, ikke af nogen betydelig merværdi.

353 Hvad dernæst angår 254. betragtning til den anfægtede beslutning og fodnote 305, har Kommissionen her anført, at Arkema France har erklæret, at »[virksomhedens repræsentant L.] mener at kunne erindre et møde mellem Finnish Chemicals og [Arkema France] for at forstå, hvorfor de regler om fordeling, som fandt anvendelse på [kunden] MODO, ikke længere blev overholdt«, og at »Finnish Chemicals i løbet af dette møde, som [L.] mener fandt sted i løbet af første kvartal 1999 i Finland, erklærede at være blevet eneleverandør [for kunden] MODO [efter] en aftale indgået af dets moderselskab med MODO, hvilket brød den aftale, som forelå mellem EKA, Finnish Chemicals og [Arkema France] vedrørende denne kunde«. Det skal herved anføres, at Kommissionen i 255. betragtning til den anfægtede beslutning tilføjede, at »eftersom kontrakten mellem MODO og Finnish Chemicals imidlertid først blev indgået i september 1999, er Kommissionen af den opfattelse, at [L.] har blandet datoerne og stederne sammen, og at han i virkeligheden henviser til mødet den 9. november 1999 i København«. Ud over den omstændighed, at den mundtlige oplysning fra Arkema France efter denne virksomheds udsagn er usikker (»[L] mener at kunne huske«), men også upræcis, må det under alle omstændigheder konstateres, at Kommissionen i 255. betragtning til den anfægtede beslutning udtrykkeligt anfører, at disse oplysninger er forkerte, hvilket sagsøgeren i øvrigt ikke har bestridt. Kommissionen har derfor

ikke anlagt et åbenbart urigtigt skøn, da den udelukkede, at denne oplysning kunne have en betydelig merværdi.

354 Hvad for det tredje angår 259. betragtning til den anfægtede beslutning har Kommissionen her henvist til regnskaberne over rejseudgifter for repræsentanten for Arkema France, L., som dækker perioden fra oktober til december 1999, og som er blevet fremlagt af Arkema France. Det angives også i nævnte betragtning, at disse dokumenter indeholder angivelsen »15/12 EKA Roissy«, og at Arkema France heraf har udledt, at »denne angivelse kan vedrøre et møde mellem repræsentanterne for EKA i Roissy-Charles de Gaulle-lufthavnen i Paris den 15. december 1999«. Det må konstateres, at Kommissionen i nævnte betragtning har anført, at EKA ikke erindrer et sådant møde. Kommissionen har derfor ikke anlagt et åbenbart urigtigt skøn, da den fandt, at denne oplysning, som Arkema France ikke var sikker med hensyn til, og som ikke er blevet underbygget, ikke havde en betydelig merværdi. Det skal herved understreges, at den omstændighed, at Kommissionen, henset til manglen på tilstrækkelige beviser for at underbygge denne oplysning, ikke har inkluderet mødet, som skulle have fundet sted i Roissy-Charles de Gaulle-lufthavnen på listen over møder og telefonsamtaler vedrørende kartellet (jf. bilag 1 til den anfægtede beslutning), bekræfter, at denne oplysning ikke har en betydelig merværdi.

355 Hvad for det fjerde angår 273. betragtning til den anfægtede beslutning har Kommissionen her præciseret, at Arkema France har henvist til et møde mellem EKA, Finnish Chemicals og Arkema France »i foråret 2000«. Det bemærkes, at Kommissionen også i nævnte betragtning har konstateret, at hverken EKA eller Finnish Chemicals har bekræftet afholdelsen af dette møde. Desuden har Kommissionen her anført, at det på grundlag af oplysningerne fra EKA som angivet i 283. betragtning til den anfægtede beslutning må fastslås, at der i realiteten er tale om mødet, som afholdtes den 9. februar 2000. Ud over den omstændighed, at denne oplysning fra Arkema France er upræcis, har Kommissionen anført, uden at sagsøgeren har bestridt dette, at den ikke underbygges af andre elementer, som sætter Kommissionen i stand til at bevise

den. Kommissionen har derfor ikke anlagt et åbenbart urigtigt skøn ved at udelukke, at denne oplysning har en betydelig merværdi.

356 Hvad for det femte angår fodnote 337 i den anfægtede beslutning bemærkes, at Kommissionen her har præciseret indholdet af 284. betragtning til den anfægtede beslutning, hvori Kommissionen navnlig har anført, at »selv om der i januar og februar 2000 stadig har fundet enkelte telefonsamtaler og møder sted […], er omfanget af det sædvanlige samarbejde, som hovedsageligt omfattede bestræbelser på at fordele salgsmængderne, ikke blevet genoprettet [i 2000] på grund af den manglende gensidige tillid og hermed forbundne årsager, som konkurrenterne har nævnt i deres diverse erklæringer«. I fodnote 337 i nævnte beslutning angiver Kommissionen vedrørende datoen for kartellets ophør, at »EKA og [Arkema France] henviser til deres interne «compliance»-programmer med hensyn til konkurrencereglerne, som blev indført i 1999 og i 2000«, og at »Finnish Chemicals angiver, at kontakterne med konkurrenterne er blevet overflødige, da først kontrakten med [kunden] MODO blev indgået«. Det bemærkes herved ligeledes, at Kommissionen i 575. betragtning til den anfægtede beslutning angiver, at repræsentanten for Arkema France, L., »nøjedes med at bekræfte erklæringen fra EKA vedrørende virkningen af vedtagelsen af «compliance-programmerne», uden at bidrage med nye beviser i denne forbindelse«. Desuden anfører Kommissionen i 593. betragtning til den anfægtede beslutning og i fodnote 540, at »på det tidspunkt, hvor den modtog svaret på anmodningen om oplysninger og anmodningen [om samarbejde] fra Finnish Chemicals, indeholdt dens sagsakter allerede oplysninger fra to uafhængige kilder [EKA og Arkema France], som angav, at overtrædelsen ikke afsluttedes før foråret 2000«. Endelig præciserer Kommissionen i 594. betragtning til den anfægtede beslutning og i fodnote 542, at den »allerede af bidraget fra [EKA] havde udledt«, at sidstnævnte havde taget afstand til kartellet i foråret 2000.

357 I lyset af de konstateringer, som Kommissionen har foretaget i de betragtninger til den anfægtede beslutning, som er nævnt i præmis 256 ovenfor, må det fastslås, at oplysningen i denne henseende fra Arkema France ikke havde en betydelig merværdi

på det tidspunkt, hvor den fremlagdes for Kommissionen. Ud over den omstændighed, at oplysningen fra sagsøgeren, hvorefter kartellet var ophørt efter indførelsen af »compliance«-programmer, savner præcision i forhold til den nøjagtige dato, som Kommissionen har lagt til grund for at fastslå overtrædelsens ophør, nemlig den 9. februar 2000 [den anfægtede beslutnings artikel 1, litra e)], er det på grundlag af præciseringerne fra EKA, som det fremgår af 290. betragtning til den anfægtede beslutning, at Kommissionen har kunnet fastslå, at overtrædelsen var ophørt med mødet i erhvervsorganisationen CEFIC, som afholdtes den 9. februar 2000.

358 Hvad for det tredje angår 94. betragtning til den anfægtede beslutning og fodnote 196, 98. betragtning og fodnote 142, 243. betragtning og fodnote 293, 251. betragtning og fodnote 302, 260. og 593. betragtning og fodnote 540, 594. betragtning og fodnote 542 samt fodnote 118 og 259, bemærkes, at de enten vedrører oplysninger, med hensyn til hvilke det fremgår af den anfægtede beslutning, at de allerede var i Kommissionens besiddelse på det tidspunkt, hvor Arkema France indgav sin anmodning i medfør af samarbejdsmeddelelsen fra 2002, eller vedrører oplysninger, som ikke var tilstrækkeligt præcise eller underbyggede for at sætte Kommissionen i stand til at bevise de faktiske omstændigheder for overtrædelsen, eller vedrører oplysninger, som Kommissionen kunne indhente i henhold til artikel 18 i forordning nr. 1/2003.

359 Hvad for det første angår 94. betragtning til den anfægtede beslutning og fodnote 136 har Kommissionen her angivet, at »ifølge Finnish Chemicals fandt et møde sted den 17. maj [1995] på SAS Royal-hotellet i København, hvori deltog [EKA, Finnish Chemicals og Arkema France]«. Kommissionen har her anført, at regnskaberne over rejseudgifter for repræsentanten for Arkema France, D., har bekræftet, at han deltog i dette møde. Det bemærkes herved for det første, at det fremgår af 95. og 96. betragtning til den anfægtede beslutning, at Kommissionen har fastslået, at sådant et møde fandt sted, ved at anvende beviser fremlagt af Finnish Chemicals, hvilket sagsøgeren ikke har bestridt. Kommissionen præciserer således i 96. betragtning til den anfægtede beslutning, at notaterne fra dette møde den 17. maj 1995 fra repræsentanten for

Finnish Chemicals, S., »viser [Arkema Frances] deltagelse i kartellet«. For det andet og under alle omstændigheder bemærkes, at fremlæggelsen af regnskaberne for rejseudgifter for repræsentanten for Arkema France, som sig selv gjorde det muligt at bekræfte, at han deltog i mødet, udgør et samarbejde, som i henhold til den retspraksis, der er nævnt i præmis 344 ovenfor, ikke går ud over de forpligtelser, som påhvilede virksomheden i medfør af artikel 18 i forordning nr. 1/2003. Kommissionen har derfor ikke anlagt et åbenbart urigtigt skøn, da den fandt, at Arkema France ikke havde fremlagt elementer af en betydelig merværdi.

360 Hvad for det andet angår 98. betragtning til den anfægtede beslutning og fodnote 142 har Kommissionen her navnlig anført, at »EKA også oplyser, at det omkring 1995 med Finnish Chemicals og [Arkema France] blev besluttet at »gennemføre en betydelig prisforhøjelse, som har virket« for Portugal, henset til devalueringen af escudoen«, og at »beviserne fremlagt af EKA viser, at virksomheden i 1995 forhøjede de takster, som den anvendte over for sine portugisiske kunder, fra 31 % til 44 % i forhold til priserne anvendt i 1993«. Kommissionen anfører endvidere, at »[Arkema France] også gennemførte en prisforhøjelse med succes«. Det fremgår således af ordlyden af den anfægtede beslutning, at denne prisforhøjelse i 1995 blev fastslået på grundlag af mundtlige oplysninger og dokumenter fra EKA, hvilket sagsøgeren ikke har bestridt. Selv om denne mundtlige oplysning fra Arkema France bekræfter oplysningen fra EKA, kan den ikke i overensstemmelse med den retspraksis, der er nævnt i præmis 343 ovenfor, anses for at være af en betydelig merværdi, eftersom sagsøgeren ikke har givet supplerende detaljer vedrørende nævnte prisforhøjelse i forhold til dem fremlagt af EKA.

361 Hvad for det tredje angår 243. betragtning til den anfægtede beslutning og fodnote 293 anfører Kommissionen her, at »EKA og [Arkema France] i deres erklæringer har angivet, at der afholdtes et møde mellem deres repræsentanter i februar eller marts 1999«, og at »[Arkema France] har bekræftet, at [W.] repræsenterede EKA under

dette møde«. Det må herved konstateres, at Kommissionen i nævnte betragtning udtrykkeligt gengiver de mundtlige oplysninger fra EKA. Det bemærkes desuden, at Kommissionen også i 245. betragtning til den anfægtede beslutning har anført, at »selv om det ikke var muligt med fuldstændig sikkerhed at fastslå, at mødet har fundet sted, er det Kommissionens opfattelse, at det er sandsynligt, at drøftelserne mellem konkurrenterne har fundet sted, som EKA har beskrevet det«. Ud over den omstændighed, at det alene er på grundlag af oplysninger fra EKA, at Kommissionen har været i stand til at få kendskab til nævnte møde og indholdet heraf, finder Kommissionen, uden at sagsøgeren har bestridt dette, at denne oplysning ikke gør det muligt at bevise overtrædelsens faktiske omstændigheder med sikkerhed. Det må derfor konstateres, at Kommissionen ikke har begået nogen fejl ved at udelukke, at oplysningen fra Arkema France i denne henseende havde en betydelig merværdi.

362 Hvad for det fjerde angår 251. betragtning til den anfægtede beslutning og fodnote 302 herom anfører Kommissionen her, at »Finnish Chemicals har oplyst Kommissionen om et møde, som fandt sted i København den 9. november 1999«, hvori deltog repræsentanter for Arkema France og for Finnish Chemicals. Det præciseres endvidere her, at Arkema France »har bekræftet, at dette møde har fundet sted, og at [virksomheden] har tilsendt Kommissionen regnskaberne for rejseudgifterne for [sin repræsentant, L.], som viser, at han tog til København den 9. november 1999«. Det bemærkes herved for det første, at fremlæggelsen af regnskaberne for rejseudgifterne for repræsentanten for Arkema France, som gør det muligt at bekræfte hans deltagelse i det omhandlede møde, udgør et samarbejde, som i henhold til den retspraksis, der er nævnt i præmis 344 ovenfor, ikke går ud over de forpligtelser, som påhvilede virksomheden i medfør af artikel 18 i forordning nr. 1/2003. For det andet har Kommissionen ordret i 252. betragtning til den anfægtede beslutning gengivet de præcise oplysninger fra Finnish Chemicals, som viser indholdet af drøftelserne under dette møde, mens 254. betragtning til den anfægtede beslutning indeholder de upræcise erklæringer fra Arkema France vedrørende dette møde. Endelig fremgår det af de nævnte betragtninger, at oplysningerne fra Arkema France ikke har gjort det muligt at underbygge Kommissionens sagsakter på det tidspunkt, hvor de blev fremlagt, men at det er oplysningerne fra Finnish Chemicals, som har sat Kommissionen i stand til at bevise de faktiske omstændigheder. Kommissionen har derfor ikke anlagt et åbenbart

urigtigt skøn, da den fandt, at oplysningerne fra Arkema France i denne henseende ikke havde en betydelig merværdi.

363 Hvad for det femte angår 260. betragtning til den anfægtede beslutning, anfører Kommissionen her, at »Finnish Chemicals har erklæret [via sin repræsentant S.], at repræsentanterne for [Arkema France] og for Finnish Chemicals mødtes en anden gang den 21. december 1999 […] i Stockholm«, og at »dette møde også bekræftes af regnskaberne for rejseudgifterne for [L.] fremlagt af [Arkema France]«. Det bemærkes herved, at ud over den omstændighed at Kommissionen, som det fremgår af nævnte betragtning, kun har ført bevis for dette møde på grundlag af oplysninger fra Finnish Chemicals, udgør fremlæggelsen af rejseudgifterne for repræsentanten for Arkema France, som bekræfter, at han deltog i det omhandlede møde, et samarbejde, som ikke går ud over, hvad der i henhold til den retspraksis, der er nævnt i præmis 344 ovenfor, følger af de forpligtelser, som påhviler virksomheden i medfør af artikel 18 i forordning 1/2003.

364 Hvad for det sjette angår fodnote 118 i den anfægtede beslutning, anfører Kommissionen her, at »[Arkema France] har bekræftet eksistensen af mekanismen for opdeling af markedet og kompensationsordningen som beskrevet af EKA«. Det bemærkes herved, at ud over den omstændighed, at det fremgår af denne betragtning, at Kommissionen har baseret sig på de mundtlige erklæringer fra EKA for at bevise de faktiske omstændigheder af overtrædelsen, hvilket sagsøgeren ikke har bestridt, kan den omstændighed, at denne oplysning alene underbygges af en mundtlig og upræcis erklæring, som det fremgår af den retspraksis, der er nævnt i præmis 343 ovenfor, ikke anses for at være af en betydelig merværdi.

365 Hvad for det syvende angår 207. betragtning til den anfægtede beslutning og fodnote 259 herom anfører Kommissionen her, at »[d]et bemærkes, at i forbindelse med drøftelserne mellem Finnish Chemicals og [Arkema France] vedrørende [kunden] MODO har [L.] ringet til [B.] (repræsentant for Quadrimex, Finnish Chemicals' importør i

Frankrig) for at drøfte mængder tabt af [Arkema France]«, og at »[L.] under disse telefonsamtaler den 2. og 5. oktober 1998 klagede over den aggressive adfærd på det skandinaviske marked og krævede en mængdekompensation for [Arkema France]«. Det fremgår herved af dokumenterne nævnt i fodnote 257 i den anfægtede beslutning og af punkt 4.3.1.20 i nævnte beslutning med overskriften »1998 — Konflikt vedrørende kunden MODO« i 205.-216. betragtning til nævnte beslutning, at Kommissionen for at fastlægge den præcise natur af kontakterne mellem konkurrenterne vedrørende forsyningen af kunden MODO, datoerne for disse kontakter og de fordelte mængder fuldt ud har baseret sig på de præcise oplysninger, som Finnish Chemicals havde givet den. Kommissionen har således ikke anlagt et åbenbart urigtigt skøn ved at udelukke, at oplysningen fra Arkema France i denne forbindelse kunne have en betydelig merværdi.

366 Hvad for det fjerde angår 568., 569., 571.-573., 575. og 576. betragtning til den anfægtede beslutning, som sagsøgeren har på henvist til, bemærkes, at det fremgår af disse betragtninger, at Kommissionen rådede over disse oplysninger »fra to kilder« på det tidspunkt, hvor Arkema France fremlagde dem for Kommissionen (568. betragtning til den anfægtede beslutning), at virksomheden »har bekræftet forekomsten af ordningen for fordeling i generelle vendinger, men ikke har fremlagt noget skriftligt bevis fra den periode, som de faktiske omstændigheder vedrører, der har gjort det muligt at styrke Kommissionens mulighed for at bevise de omhandlede faktiske omstændigheder« (569. betragtning til den anfægtede beslutning), at oplysningerne fra Arkema France vedrørende kontakterne med virksomhedens konkurrenter har været »elementær[e] og ikke har sat den i stand til at bevise de omhandlede faktiske omstændigheder« (571. betragtning til den anfægtede beslutning), at oplysningerne vedrørende prisforhøjelserne fra 1993 til 1995 har bekræftet »i meget generelle vendinger« oplysningerne, som den allerede var i besiddelse af (572. betragtning til den anfægtede beslutning), at oplysningerne om forsyningen af kunden MODO allerede var »blevet attesteret ved dokumenter fremlagt af EKA« (573. betragtning til den anfægtede beslutning), at Arkema France »nøjedes med at bekræfte erklæringen fra EKA vedrørende virkningen af vedtagelsen af «compliance-programmerne», uden at bidrage med nye beviser i denne forbindelse« (575. betragtning til den anfægtede beslutning), såvel som Kommissionens vurdering, hvorefter »selv om [Arkema France]

meget generelt har kunnet bekræfte visse aspekter ved kartellets funktionsmåde, har den ikke gjort det på en måde, som i væsentlig grad styrker Kommissionens mulighed for at bevise overtrædelsen (579. betragtning til den anfægtede beslutning). Det må derfor konstateres, at ingen af disse betragtninger fastslår, at oplysningerne fra Arkema France havde en betydelig merværdi.

367 I lyset af de foregående betragtninger må det konkluderes, at Kommissionen ikke har anlagt et åbenbart urigtigt skøn ved ikke at indrømme Arkema France en bødenedsættelse i medfør af samarbejdsmeddelelsen fra 2002. Det tiende anbringendes første led skal derfor forkastes som ugrundet.

Om andet led vedrørende tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet

— Parternes argumenter

368 Sagsøgeren har anført, at Kommissionen har tilsidesat ligebehandlingsprincippet ved ikke at indrømme Arkema France, til forskel fra Finnish Chemicals, nogen »kredit« for de oplysninger, som virksomheden har givet den, og med hensyn til hvilke Kommissionen imidlertid i 568., 569., 571.-573., 575. og 576. betragtning til den anfægtede beslutning har anerkendt, at de gjorde det muligt at bekræfte de faktiske omstændigheder for overtrædelsen. Denne forskelsbehandling har bevirket, at de bøder, som sagsøgeren er blevet pålagt, er blevet fordyret, og sagsøgeren burde sammen med Arkema France være blevet indrømmet en nedsættelse af bøden på 30 %-50 % i

forhold til de bøder, som blev pålagt de omhandlede virksomheder og navnlig Finnish Chemicals.

369 Kommissionen har rejst indsigelse imod denne argumentation.

— Rettens bemærkninger

370 Sagsøgeren har nærmere bestemt anført, at Kommissionen har tilsidesat ligebehandlingsprincippet, idet den har indrømmet Finnish Chemicals, men ikke Arkema France, en bødenedsættelse i medfør af samarbejdsmeddelelsen fra 2002.

371 Ifølge den retspraksis, der er nævnt i præmis 196 ovenfor, kræver nævnte princip, at ensartede forhold ikke behandles forskelligt, og at forskellige forhold ikke behandles ensartet, medmindre en sådan behandling er objektivt begrundet.

372 Eftersom Kommissionen, som det er blevet fastslået efter undersøgelsen af det tiende anbringendes første led (jf. præmis 367 ovenfor), for det første ikke har anlagt et åbenbart urigtigt skøn, da den fandt, at beviserne fremlagt af Arkema France ikke havde en betydelig merværdi, og for det andet, at sagsøgeren ikke i denne forbindelse har bestridt Kommissionens vurdering, hvorefter oplysningerne fra Finnish Chemicals havde en betydelig merværdi, må det konstateres, at Arkema France og Finnish Chemicals ikke befandt sig i en identisk situation med hensyn til indrømmelsen af en bødenedsættelse i medfør af samarbejdsmeddelelsen fra 2002.

373 Det må således konstateres, at sagsøgeren ikke har ført bevis for, at Kommissionen har tilsidesat ligebehandlingsprincippet ved ikke at indrømme Arkema France nogen bødenedsættelse i medfør af samarbejdsmeddelelsen fra 2002.

374 Det tiende anbringendes andet led og følgelig det tiende anbringende i sin helhed såvel som sagsøgerens første påstand skal derfor forkastes som ugrundede.

2. *Om de subsidiære påstande vedrørende ændring af bødernes beløb*

Parternes argumenter

375 Sagsøgeren har inden for rammerne af det 11. anbringende gjort gældende, at dersom Retten ikke måtte annullere den anfægtede beslutning, i det omfang den vedrører sagsøgeren, bør de bøder, som sagsøgeren er blevet pålagt, annulleres eller nedsættes.

376 Sagsøgeren har for det første anført, at det er urimeligt at pålægge virksomheden en bøde, der er den højeste blandt de bøder, som er pålagt virksomhederne omhandlet i den anfægtede beslutning, selv om Arkema Frances ansvar for overtrædelsen er betydeligt mindre end EKA's og Finnish Chemicals' ansvar. Sagsøgeren har i denne henseende anført, at de to vigtigste aktører i kartellet var EKA og Finnish Chemicals, som det fremgår af begrundelsen for den anfægtede beslutning, og at det navnlig var som reaktion på kampene mellem disse to konkurrenter om opdeling af de nordiske markeder, at de andre deltagere i kartellet såsom Arkema France var nødsaget til at reagere og beskytte deres markeder i disse områder.

377 Sagsøgeren er for det andet af den opfattelse, at Retten inden for rammene af sin generelle skønsbeføjelse skal tage hensyn til dels Arkema Frances mindre ansvar for den omhandlede overtrædelse i forhold til EKA og Finnish Chemicals, dels de faktorer, som sagsøgeren har henvist til i første og andet klagepunkt af det ottende anbringende (jf. præmis 267-273 ovenfor), i det niende anbringendes første og andet led (jf. præmis 310-312 og 320-323 ovenfor) og i det tiende anbringende (jf. præmis 331-333 og 368 ovenfor).

378 Kommissionen har rejst indsigelse mod sagsøgerens argumentation.

Rettens bemærkninger

379 Det bemærkes, at det følger af retspraksis, at hvad angår Unionens retsinstansers kontrol med Kommissionens beslutninger på konkurrenceområdet ud over en simpel legalitetskontrol, som kun tillader, at annullationssøgsmålet forkastes, eller at den appellerede retsakt annulleres, giver den fulde prøvelsesret, som Retten i medfør af artikel 229 EF har fået tildelt ved artikel 31 i forordning nr. 1/2003, Retten beføjelse til at omgøre den anfægtede retsakt, også selv om den ikke annulleres, under hensyntagen til alle faktiske omstændigheder, f.eks. med henblik på at ændre størrelsen af den pålagte bøde (Domstolens dom af 3.9.2009, sag C-534/07 P, Prym og Prym Consumer mod Kommissionen, Sml. I, s. 7415, præmis 86 og den deri nævnte retspraksis).

380 Hvad for det første angår påstanden om ændring af størrelsen af den bøde, som sagsøgeren og Arkema France er blevet pålagt in solidum, fordi den ikke i tilstrækkelig grad tager hensyn til Arkema Frances mindre involvering i kartellet i forhold til EKA og Finnish Chemicals, finder Retten, at sagsøgeren ikke skal gives medhold i en sådan påstand, eftersom, som det er blevet konstateret i præmis 328 ovenfor, sagsøgeren ikke har fremført noget argument eller fremlagt noget bevis for, at Arkema France har

spillet en mindre rolle i kartellet, som kan begrunde, at virksomheden indrømmes en nedsættelse af bøden.

381 Hvad for det andet angår påstanden om ændring af de bøder, som Arkema France og sagsøgeren er blevet pålagt in solidum, og som sagsøgeren individuelt er blevet pålagt, henset til argumenterne rejst i det første og andet klagepunkt af det ottende anbringende, i første og andet klagepunkt af det niende anbringende og i det tiende anbringende, finder Retten i lyset af samtlige de grunde, som der er redegjort for ovenfor, og i mangel af andre argumenter fremført af sagsøgeren i denne henseende, at intet kan begrunde en sådan nedsættelse.

382 Sagsøgerens anden påstand skal derfor forkastes, og Kommissionen bør derfor frifindes i det hele.

Sagens omkostninger

383 Ifølge procesreglementets artikel 87, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, såfremt der er nedlagt påstand herom. Da sagsøgeren har tabt sagen, bør det pålægges denne at betale sagens omkostninger i overensstemmelse med Kommissionens påstand herom.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Anden Afdeling):

1) Europa-Kommissionen frifindes.

2) Elf Aquitaine SA betaler sagens omkostninger.

Pelikánová Jürimäe Soldevila Fragoso

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 17. maj 2011.

Underskrifter

Indhold

Sagens baggrund ..... II - 2160

Retsforhandlinger og parternes påstande ..... II - 2168

Retlige bemærkninger ..... II - 2170

1. Om de principale påstande vedrørende annullation af den anfægtede beslutning ..... II - 2170

Om det første anbringende vedrørende tilsidesættelse af reglerne om ansvar for en overtrædelse inden for koncerner ..... II - 2171

Om første led vedrørende en retlig fejl i forbindelse med den omstændighed, at sagsøgeren er blevet pålagt ansvaret for den omhandlede overtrædelse ..... II - 2171

— Parternes argumenter ..... II - 2171

— Rettens bemærkninger ..... II - 2173

Om andet led vedrørende tilsidesættelse af principperne om selskabers juridiske og økonomiske selvstændighed ..... II - 2181

— Parternes argumenter ..... II - 2181

— Rettens bemærkninger ..... II - 2183

Om tredje led vedrørende en fejl forbundet med, at de indicier, som Kommissionen har anvendt i den anfægtede beslutning, ikke underbygger formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse ..... II - 2184

— Parternes argumenter ..... II - 2184

— Rettens bemærkninger ..... II - 2185

Om fjerde led, hvorefter Kommissionen med urette fandt, at sagsøgeren ikke havde fremlagt en række indicier, som afkræfter formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse ..... II - 2186

— Parternes argumenter ..... II - 2186

— Rettens bemærkninger..... II - 2190

Om femte led vedrørende omdannelsen af formodningen om udøvelse af en afgørende indflydelse til en uafkræftelig formodning ..... II - 2195

— Parternes argumenter ..... II - 2195

— Rettens bemærkninger..... II - 2197

Om det andet anbringende vedrørende tilsidesættelse af seks grundlæggende principper som følge af, at sagsøgeren er blevet pålagt ansvaret for den omhandlede overtrædelse..... II - 2199

Om første led vedrørende tilsidesættelse af sagsøgerens ret til forsvar.... II - 2199

— Parternes argumenter ..... II - 2199

— Rettens bemærkninger..... II - 2202

Om andet led vedrørende tilsidesættelse af princippet om processuel ligestilling..... II - 2208

Parternes argumenter ..... II - 2208

Rettens bemærkninger ..... II - 2208

Om tredje led vedrørende tilsidesættelse af uskyldsformodningen ..... II - 2210

— Parternes argumenter ..... II - 2210

— Rettens bemærkninger..... II - 2212

Om fjerde led vedrørende tilsidesættelse af princippet om hæftelsen for egne forpligtelser og princippet om individuelle straffe..... II - 2214

— Parternes argumenter ..... II - 2214

— Rettens bemærkninger..... II - 2215

Om femte led vedrørende tilsidesættelse af princippet om, at straffe skal have lovhjemmel . . . . . II - 2217

— Parternes argumenter . . . . . II - 2217

— Rettens bemærkninger . . . . . II - 2217

Om sjette led vedrørende tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet . . . . II - 2218

— Parternes argumenter . . . . . II - 2218

— Rettens bemærkninger . . . . . II - 2220

Om det tredje anbringende vedrørende urigtig gengivelse af den række indicier, som sagsøgeren har fremlagt . . . . . II - 2222

Parternes argumenter . . . . . II - 2222

Rettens bemærkninger . . . . . II - 2223

Om det fjerde anbringende vedrørende modstridende begrundelser i den anfægtede beslutning . . . . . II - 2223

Om første led vedrørende modstridende begrundelse med hensyn til anvendelsen af virksomhedsbegrebet som omhandlet i artikel 81, stk. 1, EF II - 2224

— Parternes argumenter . . . . . II - 2224

— Rettens bemærkninger . . . . . II - 2225

Om andet led vedrørende modstridende begrundelse i den anfægtede beslutning med hensyn til sagsøgerens kendskab til den omhandlede overtrædelse . . . . . II - 2227

— Parternes argumenter . . . . . II - 2227

— Rettens bemærkninger . . . . . II - 2227

Om tredje led vedrørende modstridende begrundelse med hensyn til arten af den kontrol, som et moderselskab skal udøve med sit datterselskab for at pålægges ansvaret for en overtrædelse begået af sidstnævnte ..... II - 2228

— Parternes argumenter ..... II - 2228

— Rettens bemærkninger..... II - 2229

Om det femte anbringende vedrørende tilsidesættelse af princippet om god forvaltningsskik..... II - 2230

Parternes argumenter ..... II - 2230

Rettens bemærkninger ..... II - 2231

Om det sjette anbringende vedrørende tilsidesættelse af retssikkerhedsprincippet ..... II - 2233

Parternes argumenter ..... II - 2233

Rettens bemærkninger ..... II - 2234

Om det syvende anbringende vedrørende magtfordrejning..... II - 2239

Parternes argumenter ..... II - 2239

Rettens bemærkninger ..... II - 2239

Om det ottende anbringende, hvorefter den individuelle bøde, som sagsøgeren er blevet pålagt, er ubegrundet ..... II - 2240

Parternes argumenter ..... II - 2240

Rettens bemærkninger ..... II - 2244

Det niende anbringende vedrørende tilsidesættelse af de principper og bestemmelser, som regulerer beregningen af den bøde, som Arkema France og sagsøgeren er blevet pålagt in solidum..... II - 2252

Om første led vedrørende fejl i beregningen af beløbet af den bøde, som virksomheden og Arkema France er blevet pålagt in solidum..... II - 2253

— Parternes argumenter ..... II - 2253

— Rettens bemærkninger..... II - 2254

Om andet led vedrørende en tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet forbundet med den bøde, som Arkema France og sagsøgeren er blevet pålagt in solidum ..... II - 2256

— Parternes argumenter ..... II - 2256

— Rettens bemærkninger ..... II - 2258

Om det tiende anbringende vedrørende tilsidesættelse af bestemmelserne i samarbejdsmeddelelsen fra 2002 ..... II - 2259

Om første led vedrørende nægtelse af at indrømme en nedsættelse i medfør af samarbejdsmeddelelsen fra 2002 ..... II - 2260

— Parternes argumenter ..... II - 2260

— Rettens bemærkninger ..... II - 2261

Om andet led vedrørende tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet ... II - 2275

— Parternes argumenter ..... II - 2275

— Rettens bemærkninger ..... II - 2276

2. Om de subsidiære påstande vedrørende ændring af bødernes beløb ..... II - 2277

Parternes argumenter ..... II - 2277

Rettens bemærkninger ..... II - 2278

Sagens omkostninger ..... II - 2279